

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 857

20. RUJNA 2019. CIJENA 50 DINARA

Potpora Vlade Republike Hrvatske

**Izgradnja Hrvatske kuće
i kadrovsko osnaživanje**

6

Unaprijeđen sajt Hrvatskog nacionalnog vijeća

Moderno i transparentno

10

Susret poduzetnika Mađarske, Hrvatske i Srbije

Mikroregija pokretač suradnje

12

Ivan Vidiš, predsjednik Mladeži Hrvatske demokratske zajednice

Za mlade Hrvate iz Vojvodine odlučan sam napraviti iskorak!

20

Od ponedjeljka krenula linija 1 s novim prijevoznikom, bez presjedanja učenika-putnika

Prijedlog da nastava u Matku počne u 8 na razmatranju

29

HAD

Objavljen 14. svezak Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca

34

40 godina svećeništva preč. Jozе Duspаre, župnikа župe Uznesenja Blažene Djevice Marije u Zemunu

Dosljedan župama u Srijemu

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,

24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Ladislav Suknović (predsjednik), Josip Stantić (zamjenik predsjednika), Branimir Kuntić, Dragan Muharem, Marko Tucakov, Krunoslav Đaković, Josip Dumendžić, Tomislav Vuković i Karolina Bašić

RAVNATELJ:

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

V. D. GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:

dr. sc. Jasminka Dulić (urednica@hrvatskarijec.rs)

LEKTOR:

Zlatko Romić

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Zvonko Sarić

(koordinatorska služba)

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura)

Ivana Petrekanić Sič

(novinarka i korektorica)

Željka Vukov

(novinarka, urednica društvene rubrike)

Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)

Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Doo Magyar Szó Kft Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

Politički odabir

»Činjenica da je Hrvatska, nakon samo šest godina članstva u Europskoj uniji, dobila u novoj Komisiji ulogu potpredsjednice je znak našega položaja u Europskoj uniji, kao države i kao Vlade te našeg političkog utjecaja na zbivanja na europskoj razini«, kazao je hrvatski premijer **Andrej Plenković**, osvrćući se na odluku novoizabrane predsjednice Europske komisije **Ursule von der Leyen** da nova povjerenica iz Hrvatske bude **Dubravka Šuica**. Ona je dobila portfelj demokracije i demografije i potpredsjednice Komisije. Izbor nove povjerenice pozdravila je i predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća **Jasna Vojnić** ističući da »kao tijelo manjinske samouprave u procesu integracija Republike Srbije HNV nastoji dati važan prinos«, jer smatraju da je članstvo Srbije u EU važno za sve pripadnike hrvatskoga naroda. Istakla je i da vjeruje da će u njoj imati partnericu koja razumije probleme s kojima se suočavaju pripadnici hrvatskog naroda u Srbiji. Međunarodni tajnik HNV-a **Darko Baštovanović** ocijenio je pak da su, s obzirom na to da je **Marija Pejčinović-Burić** prije dva mjeseca izabrana za glavnu tajnicu Vijeća Europe i da je sada Dubravka Šuica postala potpredsjednicom Europske komisije, »stvari za Hrvate u Srbiji više nego dobro posložene, jer su u pitanju osobe kojima je pitanje nacionalnih manjina visoko na društveno-političkoj agendi djelovanja«. Još kada se tome doda kako će Hrvatska preuzeti predsjedanje Europskom unijom od 1. siječnja 2020. stvari se na europskom planu čine zaista dobro posložene.

Ipak, EU je, barem za nas ovdje, još daleko. Stoga nam je važnije pitanje gdje se na djelatnoj agendi nalaze pitanja od značaja za Hrvate u domicilnoj nam državi Srbiji i matičnoj državi Hrvatskoj.

Činjenica je da su pitanja Hrvata izvan Hrvatske »visoko na agendi« sadašnje hrvatske Vlade. Tako su se i Hrvati iz Srbije našli u govoru premijera Plenkovića koji je govoreći o potpori njegove Vlade Hrvatima izvan Hrvatske kazao kako: »mora biti novca za Hrvate u BiH, kao što ih mora biti za Hrvate u Srbiji. Jer je to dio našeg političkog odabira«. To je rekao osvrćući se na komentare u kojima se neki pitaju zašto se to radi i kako to da ima novca za Hrvate u BiH. »To nisu stvari koje se dovode u pitanje, nego za koje pitaš može li se još nešto učiniti«, poručio je premijer podsjetivši da je briga o Hrvatima izvan Hrvatske i ustavna obveza i obveza solidarnosti.

A da izrečene riječi nisu samo fraze, i da, konačno nakon dugog niza godina, Hrvatska zaista ispunjava svoje ustavne obveze spram sunarodnjaka izvan RH govori i zaključak Vlade kojim su osigurana financijska sredstva potrebna za izradu projektne dokumentacije za izgradnju Hrvatske kuće u Subotici i kadrovsko osnaživanje hrvatske zajednice u Srbiji u Državnom proračunu Hrvatske za 2019. godinu.

A kada je riječ o tome gdje se manjinska problematika nalazi u agendi društveno-političkog djelovanja u Srbiji, možda je jedan od indikatora kako se u javnosti reagira na govor mržnje spram manjina. Za razliku od opširnih interpretacija i raznoraznih kvalifikacija kada se takvi grafiti pojave u Hrvatskoj na primjer, kada se grafiti mržnje spram nacionalnih manjina kao na primjer posljednji »Granate na Hrvate« pojave na zidovima u dvorištu jedne osnovne škole u Beogradu – omalaju se (kad se nađu novci) i gotovo. I nikome ne pada na pamet, što je i u redu, da djela pojedinaca tumače karakteristikama i namjerama većinskog naroda ili državne politike.

J. D.

Rezultati istraživačkog projekta Sveučilišta *Stanford*

Znanstvenik Ivan Gutman među svjetskom elitom

Istraživači s kalifornijskog sveučilišta *Stanford* objavili su nedavno rezultate višegodišnjeg istraživačkog projekta čiji je osnovni cilj bila evaluacija blizu sedam milijuna svjetskih znanstvenika. Autori studije su kreirali javno dostupnu bazu od nešto preko 100.000 najcitiranijih znanstvenika u svijetu, u kojoj se nalazi i osam srpskih znanstvenika, prenosi *Danas*.

Među njima je pet akademika: **Ivan Gutman**, profesor Prirodno-matematičkog fakulteta Univerziteta u Kragujevcu, **Dušan Teodorović**, profesor Saobraćajnog fakulteta Univerziteta u Beogradu, **Vladimir Kostić**, s Medicinskog fakulteta UB, **Zoran Petrović**, s Instituta za fiziku UB i **Nikola Konjević**, profesor Fizičkog fakulteta UB.

U grupi najcitiranijih su i **Magdalena Đorđević**, s Instituta za fiziku UB, **Gordana Ćirić Marjanović**, profesorica Fakulteta za fiziku i hemiju UB i **Livija Cvetičanin**, s Fakulteta tehničkih nauka Univerziteta u Novom Sadu. Plasmanom u ovu grupu ovi znanstvenici su svrstani među 1,5 posto najbolje rangiranih u svijetu. Rezultati istraživača sa *Stanforda* objavljeni su u časopisu *PLOS Biology*.

Kriteriji

Kako za *Danas* objašnjava akademik Dušan Teodorović, sedam milijuna svjetskih istraživača rangirano je na temelju više kriterija. Podaci o publikacijama i izvornoj citiranosti su preuzimani iz baze SCOPUS. Metodologija rangiranja, koju su razvili istraživači sa *Stanforda*, kažnjava pojave umjetnog podizanja ukupnog broja citata, kao što je veliki broj autocitata i međusobno citiranje povezanih suradnika i kolega organiziranih u male međunarodne grupe (tzv. farme citiranja).

»Predložena metodologija vodi računa o broju autora na radu i pokušava spriječiti lažna autorstva, odnosno dopisivanje na znanstvene radove onih koji nisu sudjelovali u istraživanju«, kaže Teodorović.

On vjeruje da će predložena metodologija za rangiranje biti široko korištena u svijetu, zbog dosad najsveobuhvatnije analize znanstvenih rezultata, ali i zbog ugleda institucije koja stoji iza nje. Sugovornik *Danasa* ukazuje da ova metodologija može predstavljati značajan putokaz akademskoj zajednici u procesu evaluacije istraživača.

»Ona predstavlja sve ono što je suprotstavljeno idejama koje je nedavno promovirao predsjednik **Aleksandar Vučić**, na prijedlog profesora **Stojana Radenovića**, ekspresno proglašenog od režimskog tiska za spasitelja srpske akademske zajednice. Najnovije rangiranje je na suprotnoj strani moralne skale od lažnog dopisivanja na radove i unajmljivanja inozemnih istraživača koji bi trebali svoje rezultate objavljivati pod firmom Univerzite-

ta u Beogradu, iako niti žive, niti se bave istraživanjima u Srbiji«, ističe Teodorović.

Gutman među 0,6 promila najznačajnijih znanstvenika

»Posebno je značajno istaknuti poziciju akademika Ivana Gutmana, koji se po svojim istraživačkim rezultatima nalazi na 4.439. mjestu među 6.880.389 rangiranih istraživača, što ga dovodi u društvo 0,6 promila najznačajnijih svjetskih znanstvenika«, kaže Teodorović.

Evaluacija i rangiranje istraživača se u svijetu sve više koristi u situacijama kada se odlučuje o postavljenjima profesora, unaprjeđenjima ili dobijanju istraživačkih projekata. Donošenje odluke o dobijanju profesure i napredovanje kroz znanstvena zvanja na svjetskim sveučilištima najviše zavisi od broja i kvalitete objavljenih znanstvenih radova. U manje razvijenim zemljama i autoritarnim i totalitarnim režimima, rangiranje i promocija pojedina i stvaranje »režimskih znanstvenika« može biti sastavni dio režimske propagandne mašinerije, ukazuje akademik Teodorović.

Kao osnovna mjera kvalitete istraživača se najčešće koristi opseg citiranja objavljenih radova od strane drugih istraživača. Osim ukupne citiranosti istraživača, od 2005. godine vodeća svjetska sveučilišta koriste i tzv. *Hiršov indeks*, kao mjeru znanstvene kompetentnosti istraživača. Indeksne baze *Google Scholar*, *Publish or Perish*, *Web of Science* i *SCOPUS* sadrže podatke o publikacijama, citiranosti i indeksu znanstvene kompetentnosti istraživača.

O Ivanu Gutmanu pisali smo u našem tjedniku još davne 2009. godine, a o ovom kemičaru, matematičaru, sveučilišnom profesoru i akademiku podrijetlom iz Sombora pisano je u osmom svesku *Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca*. I u knjizi *Ugledni hrvatski znanstvenici u svijetu* predstavljen je znanstveni opus profesora Ivana Gutmana.

Zlatko Gorjanac je u svome tekstu o profesoru Gutmanu među ostalim napisao:

»Ivan Gutman je rođen u Somboru 1947. godine, gdje je proveo djetinjstvo i završio osnovnu školu i gimnaziju. Otac **Mirko** bio je odvjetnik, a majka **Katarina**, rođena **Gromilović**, odgojila ga je u bunjevačkoj tradiciji. Gutman kaže za sebe kako je po majci Hrvat-Bunjevac i da se tako uvijek izjašnjavao. Majka je studirala medicinu, ali zbog ratnih prilika i kasnije udaje nije diplomirala. Profesor Gutman svake godine redovito dolazi u svoj rodni Grad Sombor i odlazi na izlete u okolicu grada i u obližnja sela. Trokut između Sombora, Kupusine i Bačkog Monoštora, kao i atar Gradine, za njega su najljepša mjesta na svijetu.«

Priredio: Z. S.

Šuica nova potpredsjednica Europske komisije za demografiju i demokraciju

Protekloga tjedna eurozastupnica Hrvatske demokratske zajednice (HDZ) **Dubravka Šuica** izabrana je za potpredsjednicu Europske komisije za demografiju i demokraciju.

Čestitku joj je uputila predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća **Jasna Vojnić** u kojoj je pozdravila njezin dosadašnji rad u europskim tijelima, ali i pozvala na partnerstvo u ostvarivanju prava Hrvata u Srbiji.

»Kao tijelo manjinske samouprave u samome procesu integracija Republike Srbije nastojimo dati važan prinos, jer smatramo da je članstvo Srbije u Europskoj uniji važno za sve pripadnike hrvatskoga naroda, ali istodobno ukazujemo da postoje određene poteškoće s kojima se suočava naš narod na ovim prostorima. Vjerujemo da ćemo u Vama imati partnericu koja razumije probleme s kojima se suočavaju pripadnici našega naroda u Srbiji i da će Vaš doprinos biti od značaja da i Hrvati mogu uživati u svim onim pravima koja uživaju i drugi građani Republike Srbije, a što je svakako jedna od europskih vrednota«, navela je Vojnić.

Međunarodni tajnik HNV-a, politolog, **Darko Baštovanović** ocijenio je kako je, što se tiče europskih tijela, trenutačno za Hrvate u Srbiji situacija vrlo pogodna.

»S obzirom na to da se **Marija Pejčinović-Burić** nalazi na čelu Vijeća Europe i da je sada Dubravka Šuica postala potpredsjednicom Europske komisije za demografiju i demokraciju, stvari su za Hrvate u Srbiji više nego dobro posložene, jer su u pitanju osobe kojima je pitanje nacionalnih manjina visoko na društveno-političkoj agendi djelovanja«, kaže Baštovanović.

Od 2013. Šuica je zastupnica u Europskom parlamentu u parlamentarnoj grupi Europske pučke stranke, a na funkciju potpredsjednice Europske komisije za demografiju i demokraciju bi trebala stupiti 1. studenog.

J. D. B.

Ministarstvo kulture RH iskazalo interes za *Dužijancu*

Visoka delegacija Ministarstva kulture Republike Hrvatske u sastavu: pomoćnica ministra kulture dr. sc. **Iva Hraste Sočo**, profesor povijesti i etnologije, voditelj Odjela za etnografsku i nematerijalnu kulturnu baštinu u Ministarstvu kulture **Milan Kuhar** i ravnatelj Instituta za etnologiju i folkloristiku u Zagrebu dr. sc. **Tvrtko Zebec** posjetila je prošlog petka (13. rujna) Hrvatsko nacionalno vijeće u Srbiji u cilju iznalaženja mogućnosti upisa manifestacije *Dužijanca* u Registar nematerijalne kulturne baštine Hrvata u Srbiji.

Izaslanstvo Ministarstva kulture Republike Hrvatske iskazalo je visok stupanj zainteresiranosti za ovaj problem, te su na prvom radnom sastanku upoznati s poviješću poduzetih koraka te temeljnih stajališta o ovome vrijednome kulturnom naslijeđu Hrvata u Srbiji. Osim domaćina, sastanku su nazočili veleposla-

nik Republike Hrvatske u Srbiji **Gordan Bakota**, generalni konzul generalnog konzulata Republike Hrvatske u Srbiji sa sjedištem u Subotici **Velimir Pleša**, ravnatelj ZKVH-a i zastupnik u Narodnoj skupštini Srbije **Tomislav Žigmanov** i predstavnici UBH *Dužijanca*, na čelu s predsjednikom mons. dr. **Andrijom Anišićem**.

Izvor: fb stranica HNV-a

Novi grafiti protiv Hrvata

Grafiti s porukama mržnje i koji pozivaju na nasilje prema pripadnicima drugih naroda – Hrvata (*Granate na Hrvate*), Albanaca i Turaka osvanuli su nedavno (6. rujna) na zidovima u dvorištu Osnovne škole *Filip Kljajić* u Beogradu, u Općini Čukarica, objavio je u utorak *Radio Slobodna Europa* (RSE). Ravnatelj te škole **Aleksandar Đukić** je za RSE izjavio kako je škola odmah po saznanju o tome obavijestila policiju.

»Dolazila je policija, izvršen je očevid i napravljena je službena bilješka«, naveo je Đukić te dodao da će škola u najbržem mogućem roku oličiti sporne grafiti.

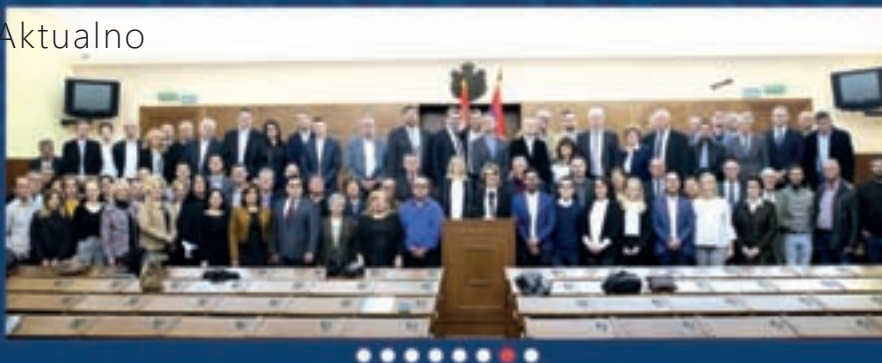
Đukić je kazao da to još nije učinjeno, jer je riječ o velikoj površini i značajnim financijskim sredstvima koje je potrebno izdvojiti za tu namjenu, ali i da je s đačkim parlamentom dogovoreno da se u narednom razdoblju organizira akcija tijekom koje će sami učenici škole oslikavati zidove dvorišta i tim crtežima prekriti nacionalističke poruke.

Podsjetimo, nedavno je u Novom Sadu osvanuo grafit »Ubi Hrvata da Šiptar nema brata«. Nakon što je portal 021 fotografiju proslijedio gradskim službama, grafit je istoga dana oličen.

D. B. P. / Foto: RSE

Aktualno

Obrazovanje

Kultura

Informacije

Službena uporaba
jezika i pisma

VIJESTI

NAJAVE

Unaprijeđen sajt Hrvatskog nacionalnog vijeća

Moderno i transparentno

Nakon izbora novog saziva Hrvatskog nacionalnog vijeća (HNV) u studenome prošle godine napravljena je i nova Facebook stranica *Hrvatsko nacionalno vijeće u Republici Srbiji* na kojoj su objavljivane sve informacije o radu i aktivnostima ovoga tijela te važne vijesti iz zajednice. Iako je u ovih nepunih godinu dana javnosti bio dostupan i internet portal HNV-a, on nije ažuriran jer je bio u procesu unaprjeđivanja i redizajna.

Protekloga tjedna rad na novome ruhu sajta je dovršen te je dostupan i javnosti, a nalazi se na adresi www.hnv.org.rs

Predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić** kaže kako je zbog novih trendova bilo potrebno modernizirati dosadašnji izgled sajta, ali i poraditi na njegovom sadržaju. Navodi da su sve temeljne informacije koje su već bile na stranici ostavljene, te su nadopunjene, a ima i novih rubrika. Tako će od sada javnosti preko stranice biti dostupni svi akti, program rada i godišnji plan rada tijela, a za još veću transparentnost Vojnić

kaže da su na sajtu i dnevni red i izvod iz zapisnika sa svake sjednice Vijeća.

Navedeni su i svi odbori te njegovi članovi, vijećnici, elektori i druga radna tijela kako bi javnost znala kome se može obratiti za koje područje, poručuje predsjednica. Portal nudi informacije i o ranijim sazivima HNV-a, prošlogodišnjem izboru za novi saziv Vijeća, uredima Vijeća i ustanovama nad kojima ima osnivačka prava. Sumirana su po godinama i područjima i sva priznanja koja dodjeljuju, a u planu je napraviti i popis učenika generacije na hrvatskome jeziku. Također, nudi opće podatke o Hrvatima u Srbiji (povijest, simbol i statistika).

Ono što još uvijek nema na stranici, a u planu je, Vojnić kaže da je rubrika Arhiva u kojoj će biti kompletan sadržaj staroga sajta.

Vojnić kaže kako će se sajt svakodnevno ažurirati, te će se na njemu moći vidjeti najvažnije vijesti koje se tiču Hrvata u Srbiji, najave i natječaji.

J. D. B.

Početna

O nama

Aktualno

Dokumenti

Hrvati u Srbiji

Kontakt

Pretraga

Q

Vijeće

Raniji sazivi

Ustanove

Uredi vijeća

Priznanja

Sjednice

Predsjednica

Dopredsjednici

Izvršni odbor

Vijećnici

Elektori

Odbori

Tajnica

Druge radna tijela

Izbori 2018.

BI
KA
NA HRVATSKO

Obrazovanje

Kultura

Informacije

Službena uporaba
jezika i pisma

VIJESTI

NAJAVE

6 20. rujna 2019.

18.09.2019.

Organizirani prijevoz učenika na liniji 1 započeo od

ponedjeljka

Obrazovanje

20.09.2019.

Međunarodni znanstveno-stručni skup
na temu Kultura Hrvata u Vojvodini – od
bogatog naslijeđa k procesima razvoja

Potpora hrvatske Vlade Hrvatima iz Srbije

Izgradnja Hrvatske kuće i kadrovsko osnaživanje

Predsjednica HNV-a rekla je kako je izgradnja Hrvatske kuće do sada najveće ulaganje Hrvatske u ovdašnje Hrvate * »Ova gesta Vlade posve jasno i nedvosmisleno kazuje da Hrvati u Srbiji ne da nisu ostavljeni ili zanemareni nego da postajemo bitni u fokusu djelatnoga interesa Vlade Republike Hrvatske«, kazao je Žigmanov

Predsjednik Vlade Republike Hrvatske **Andrej Plenković** primio je 12. rujna delegaciju Hrvata iz Srbije, a povodom usvojenoga Zaključka na posljednjoj sjednici hrvatske Vlade, kojim se Hrvatska obvezuje da će poduprijeti razvojne projekte Hrvatskog nacionalnog vijeća u Srbiji.

Na sastanku s Plenkovićem nazočili su predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća u Srbiji **Jasna Vojnić**, predsjednik Izvršnog odbora HNV-a **Lazar Cvijin**, predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini i zastupnik u Narodnoj skupštini Srbije **Tomislav Žigmanov** te državni tajnik Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske **Zvonko Milas**.

Projektna dokumentacija

Kako je u zaključku navedeno, financijska sredstva potrebna za izradu projektne dokumentacije za izgradnju Hrvatske kuće u Subotici i kadrovsko osnaživanje hrvatske zajednice u Srbiji osigurana su u proračunu Hrvatske za 2019. godinu.

Predsjednica HNV-a rekla je kako je izgradnja Hrvatske kuće do sada najveće ulaganje Hrvatske u ovdašnje Hrvate. Naime, prošle godine hrvatska Vlada je dala sredstva u iznosu od 87.000 eura za kupnju zemljišta, sada je financijski osigurala rješavanje projektne dokumentacije, a navodi i kako je dogovoreno da će Hrvatska financirati izgradnju Hrvatske kuće do kraja.

Vojnić kaže da je na sastanku bilo riječi o kontinuiranom podržavanju projekata hrvatske zajednice u Srbiji, te da je važna i financijska i svaka druga potpora matične države jer se tako postiže veće uvažavanje i kod srbijanskih institucija.

Kako navode u HNV-u, projektna dokumentacija za Hrvatsku kuću bi trebala biti završena do kraja godine, a idejni koncept je da ondje budu prostorije HNV-a, NIU *Hrvatska riječ*, prostorije za sastanke i arhiv.

Podrška kapitalnim projektima

Žigmanov navodi da je ovo nastavak ranije dogovorene suradnje te kako potpora Hrvatske institucionalnoj izgradnji Hrvata u Srbiji utječe i na pozitivno ozračje unutar zajednice.

»Hrvatska se Vlada očitovala kao vjerodostojna i pouzdana kada je riječ o ostvarenju danih obećanja. Jer, osim redovite financijske podrške, koja je također znatno povećana u protekle dvije godine, koju raspodjeljuje Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, nastavljena je i podrška kapitalnim projektima. Kada je riječ o Hrvatima u Srbiji, nama ova pomoć itekako znači, ne samo kada je riječ o nastavku izgradnje naše institucionalne infrastrukture nego i kada govorimo o psihološkim aspektima iste – ova gesta Vlade posve jasno i nedvosmisleno kazuje da Hrvati u Srbiji ne da nisu ostavljeni ili zanemareni nego da postajemo bitni u fokusu djelatnoga interesa Vlade Republike Hrvatske«, kazao je Žigmanov i dodao kako su izgradnja Hrvatske kuće i kadrovsko osnaživanje sastavnice programa izborne liste *Hrvati zajedno* te novog, četvrtog saziva HNV-a.

Kazao je da je s premijerom Plenkovićem razgovarao o društvenom položaju Hrvata u Srbiji, ovdašnjim političkim prilikama te o hrvatsko-srpskim odnosima. Naveo je da je bilo riječi i o uključenosti Hrvata iz Srbije u bilateralne odnose ove dvije države, »napose iz vizura najavljenog posjeta predsjednika Plenkovića Srbiji, koji se treba održati do kraja godine, to jest prije nego li Hrvatska preuzme predsjedanje Europskom unijom od 1. siječnja 2020.«.

Kako je prenijela *Hina*, nakon sastanka s Plenkovićem, državni tajnik Milas je susret ocijenio kao jedan od »pokazatelja opredijeljenosti hrvatske vlade u traženju rješenja za što bolji status i položaj hrvatske nacionalne manjine u Srbiji«.

J. D. B.

Neispunjena očekivanja implementacije Akcijskog plana za nacionalne manjine (II.)

Bez jasne politike osnaživanja – od integracija do getoizacije

Europski diskurs manjinske zajednice sve više manjine nastoji promatrati kao ravnopravne sudionike u sveopćem razvitku društva, a ne samo kao puke recepijente kojima država osigurava prava koja oni u većoj ili manjoj mjeri mogu konzumirati * Zajednica koja ne sudjeluje u procesu donošenja odluka ostaje marginalizirana i getoizirana

Prethodno smo već naveli da je pitanje osnaživanja nacionalnih manjina jedno od ključnih pitanja ka kojem svoju pozornost usmjeravaju kako politički djelatnici unutar europskoga sustava, ali isto tako i znanstvena javnost.

Tako, recimo, jedna od eminentnijih ekspertkinja na europskoj razini **Tove H. Malloy** koja se pitanjem integracije i osnaživanja nacionalnih manjina u europskim državama bavi duži niz godina upozorava i ukazuje da su integracija i osnaživanje dva povezana konteksta i da osnaživanje zapravo podrazumijeva kreiranje uvjeta kako bi se pripadnicima manjinskih zajednica osiguralo sudjelovanje u procesu donošenja odluka.

Posljedice marginalizacije

I prethodno navođeni autori kao što su **Rauter i Hofman** ukazivali su više puta u izvješćima da manjinske zajednice koje ne sudjeluju u procesima donošenja odluka ostaju marginalizirane. Europski diskurs manjinske zajednice sve više manjine nastoji promatrati kao ravnopravne sudionike u sveopćem razvitku društva, a ne samo kao puke recepijente kojima država osigurava prava koja oni u većoj ili manjoj mjeri mogu konzumirati. Dakle, zajednica koja ne sudjeluje u procesu donošenja odluka ostaje marginalizirana i getoizirana. Getoizacija u bilo kom segmentu od kulturnog, političkog do ekonomskog ima materijalnih i velikih demografskih reperkusija, o čemu kontinuirano opadanje broja građana hrvatske nacionalnosti od popisa do popisa nesumnjivo svjedoči.

Ekonomski položaj manjina

Iako je socioekonomski kontekst jedan od ključnih pitanja položaja nacionalnih manjina i njihove uspješne integracije, Srbija je ovome pristupila kroz tek pet aktivnosti u Akcijskom planu od čega se prva mjera odnosi na romsku zajednicu i jačanje ekonomskog položaja romske nacionalne manjine. Druga aktivnost odnosi se na ekonomski oporavak zaostalih područja, koja su tradicionalno naseljena nacionalnim manjinama, kroz oporavak poduzeća koja su bila nositelji gospodarskog razvoja određenih regija i privlačenje investicija. Treća aktivnost odnosi se na privlačenje stranih investicija u područja naseljena manjinama. Četvrta mjera se odnosi na povećanje zapošljavanja nacionalnih manjina kroz politike aktivnog zapošljavanja. Peta mjera odnosi se na privlačenje investicija iz matičnih domovina manjina koje ih imaju. Same mjere su isto kao i strateški cilj dosta opširno postavljene s kontinuiranim rokovima koje je teško pratiti, a nacionalna vijeća manjina koja bi trebala biti glavni nositelji manjinske autonomije i samouprave u Srbiji predviđena su isključivo kao partneri, bez da su bila ozbiljnije konzultirana prilikom kreiranja navedenih mjera. Sam strateški cilj ovog poglavlja dosta je paušalno i široko postavljen u smislu da se nastoji pridonijeti unaprijeđivanju ekonomskoga položaja nacionalnih manjina.

Nezaposlenost i siromaštvo

Istodobno, predstavnici hrvatske manjine su realizirajući svoju potporu državi Srbiji kontinuirano dostavljali izvješća o provedbi Akcijskoga plana i isto tako upozoravali na nerazmjernu uposlenost pripadnika hrvatske zajednice u tijelima javne uprave, ali i na neodgovarajuće mjere koje je država planom predviđela. Kao nova nacionalna manjina Hrvati u Vojvodini se suočavaju i s ekstremnim siromaštvom, isključeni iz procesa donošenja odluka i nastanjeni uz pogranične i ruralne krajeve vojvođanskih regija, u uvjetima zakašnjele tranzicije i još uvijek

nekonsolidirane demokracije došlo je do ubrzanog osiromašavanja hrvatskoga naroda u Vojvodini. Ovakvu situaciju uočile su i europske institucije zadužene za praćenje i monitoring etničke diskriminacije, najprije u izvješćima Europske komisije protiv rasizma i netolerancije (ECRI). Tako se kao jedan od glavnih problema kroz četiri izvješća objavljena za Srbiju u periodima 2007., 2011., 2014. i 2017. ističe nerazmjerna uposlenost nacionalnih manjina, koja je najizraženija, kako kod Roma tako i kod novih nacionalnih zajednica. U posljednjem izvješću iz 2017. prvi puta se ukazuje na problem nerazvijenih područja koja tradicionalno naseljavaju pripadnici nacionalnih manjina. Iako srbijanske vlasti tvrde da je stopa neuposlenosti u 2015. bila 17,7 posto, Europska agencija navodi podatke dobijene od organizacija civilnoga društva prema kojima je nezaposlenost u manjinskim područjima iznosila čak 60 do 70 posto.

Ekonomska nerazvijenost

Iako su državne institucije deklarativno naglašavale da su se prilikom kreiranja Akcijskog plana u potpunosti rukovodile mi-

šljenjem Savjetodavnoga komiteta, ovo opovrgava i činjenica da je upravo jedno od ključnih poglavlja koje je nužno za osnaživanje i integriranje manjinskih zajednica poglavlje koje se odnosi na ekonomski položaj (koje je potpuno suprotno postavljeno od preporuka komiteta). U prilog ovome ide upravo Treće mišljenje za Srbiju gdje se prilikom evaluacije članka 15. koji se odnosi na participaciju u socio-ekonomskom kontekstu, ukazuje da se područja koja tradicionalno naseljavaju nacionalne manjine suočavaju s kontinuiranom ekonomskom nerazvijenosti. Komitet eksperata ukazao je i na činjenicu da same privremene mjere nisu dovoljne i da je neophodno da se osiguravaju i kreiraju uvjeti za adekvatno uključivanje nacionalnih manjina u kreiranje i realizaciju mjera kako bi se otklanjali postojeći problemi u socio-ekonomskom kontekstu uz puno uvažavanje specifičnosti manjinskih zajednica naseljenih na određenome teritoriju, odnosno regiji.

Darko Baštovanović, autor je međunarodni tajnik Hrvatskog nacionalnog vijeća

Održana obuka za profesore Hrvatskog jezika i književnosti

Obuka nastavnika za primjenu općih standarda postignuća učenika za kraj srednjeg obrazovanja za predmet Hrvatski jezik i književnost održana je protekle subote, 14. rujna, u prostorijama Hrvatskog nacionalnog vijeća. Obuci je nazočilo pet profesora hrvatskog jezika koji nastavu izvode u Gimnaziji ili srednjim strukovnim školama. Obuka je održana u suradnji sa Zavodom za vrednovanje kvalitete obrazovanja i odgoja.

Izvor: www.hnv.org.rs

Susret poduzetnika Mađarske, Hrvatske i Srbije

Mikroregija pokretač suradnje

Na inicijativu Hrvatske samouprave u Gari (Mađarska) održan je prvi trojni susret poduzetnika Mađarske, Hrvatske i Srbije. Cilj ovog susreta je jačanje prekogranične gospodarske suradnje

Gara, mjesto s tek 2.000 stanovnika, tri kilometra od granice sa Srbijom, bilo je prošle subote mjesto u kome su se okupili poljoprivrednici, obrtnici, predstavnici gospodarskih komora, diplomacije i državnih dužnosnika. Svi su oni bili sudionici prvog trojnog susreta poduzetnika Mađarske, Hrvatske i Srbije. Bio je taj susret prigoda za razgovore o mogućnostima suradnje i povezivanja pograničnih regija, o mogućnosti otvaranja novih tržišta, zajedničkog rada na razvoju infrastrukture, ali i prigoda da se usporede pokazatelji stanja gospodarstva u ove tri države.

Inicijativa hrvatske samouprave

Inicijator prvog susreta poduzetnika tri države koje se međusobno graniče bila je Hrvatska samouprava u Gari.

»Željeli smo okupiti najvažnije sudionike gospodarskih aktivnosti u ovoj mikroregiji. Bilo je do sada raznih sajмова, ali ovakvih susreta i razgovora do sada nije bilo. Fokus nam je po-

ljoprivreda i bankarstvo kao motor gospodarskog razvoja«, kaže predsjednik Hrvatske samouprave u Gari **Martin Kubatov**.

»Naša je želja da se ovi susreti ustale i da se gospodarstvenici iz ove regije susreću jednom ili dva puta na godinu. Važno nam je to povezivanje na mikroregionalnom nivou, važna su nam iskustva drugih, važna su nam nova tržišta. Da bi sve to funkcioniralo, preduvjet je dobra infrastrukturna povezanost, a u tom području možemo koristiti fondove Europske unije. Otvoren je novi granični prijelaz kod Rastine, koji je Bajū i Sombor približio za desetak kilometara. Sve su to koraci ka našoj boljoj suradnji«, kaže ravnatelj RPK Sombor **Zoran Bulatović**.

»Ceste i komunikacije jesu bitne za ova pogranična područja. Na raspolaganju su nam fondovi Europske unije i mi u Hrvatskoj pažljivo smo pratili što i kako radi Mađarska, tako da smo koristili neka njihova iskustva po pitanju prekograničnih projekata«, kazao je generalni konzul Hrvatske u Pečuhu **Drago Horvat**.

»Bez obzira što su nas granice ispresijecale, ljudi traže zajednički interes. Inače je hendikep pograničnih regija da su uvijek u drugom planu i zato je važno njihovo međusobno povezivanje bez obzira na granice. Nekada su rezultat tih susreta ljudska prijateljstva, nekada stvaranje međusobnog povjerenja, nekada neki konkretni projekti. I drago mi je što ovo nije bilateralni susret Srbija – Mađarska već i susret u koji je uključena i Hrvatska«, kazao je predsjednik Skupštine AP Vojvodine **István Pásztor**.

Želje poduzetnika

Susretu poduzetnika u Gari nazočili su mali proizvođači koji su ovaj skup vidjeli kao priliku da svoju proizvodnju unaprijede, koristeći iskustva drugih ili da eventualno prošire svoje tržište surađujući s novim partnerima.

»Sve je povezano. Novo tržište, nove tehnologije, investicije. Sve to nama jeste interesantno i to je razlog što sam prihvatio poziv na ovaj skup«, kaže vinar iz Riđice **Radoslav Tripković**.

»Nama je uvijek interesantno novo tržište, a i zašto ne neko partnerstvo kroz zajedničku proizvodnju. Imamo svi standard za izvoz prehrambenih proizvoda u EU tako da samo trebamo pronaći kvalitetnog partnera koji bi uložio u zajedničku proizvodnju ili partnera koji bi nam osigurao novo tržište«, kaže vlasnik proizvodnje prirodnih sokova iz Sombora **Goran Gardijan**.

Bankarski sektor svojim kreditima treba pratiti potrebe i želje gospodarstva, a pravi potezi bankara mogu poduprijeti rast gospodarstva.

»Ako se gospodarska aktivnost poveća za samo jedan posto, to automatski za sobom vuče povećanje gospodarskog rasta za 0,25 posto. Važno je zato da banke pronađu svoj ekonomski interes u osiguranju što povoljnijih kredita«, kazao je bankarski ekspert **Radovan Jelašić**.

Srbija na začelju

Po većini pokazatelja gospodarskog razvoja Hrvatska i Mađarska daleko su razvijenije zemlje od Srbije. U Mađarskoj i Hrvatskoj bruto domaći proizvod u 2018. godini iznosio je 16.504, odnosno 15.870 američkih dolara, dok je BDP u Srbiji lane bio 6.881 američkih dolara. U prvom polugodištu ove godine BDP je u Mađarskoj povećan za 5,1 posto, Hrvatskoj 3,2, a u Srbiji 2,9 posto. U lipnju ove godine stopa nezaposlenosti u Mađarskoj bila je 3,5 posto, Hrvatskoj 7,1, a u Srbiji 10,3 posto. Zaposleni Mađari u prosjeku zarađuju 735 eura, u Hrvatskoj je taj prosjek 874 eura, a u Srbiji 456 eura. Ovi podatci navedeni su u materijalu koji je za ovaj susret pripremio Martin Kubatov. Interesantno je

na susretu poduzetnika bilo čuti i na koje poticaje iz proračuna mogu računati mađarski poljoprivrednici. Tako ratari u Mađarskoj mogu računati na potporu po hektaru od 224 eura. Mladi poljoprivrednici, a tu se računaju oni do 40 godina, mogu dobiti još 67,9 eura po hektaru (za maksimalno 90 hektara). Osim te osnovne potpore, poljoprivrednici mogu računati i na druge vrste potpore iz proračuna koje se u ovisnosti od tipa proizvodnje kreću od 24 pa do 700 eura. Najmanja je potpora za ovce dojilje, a najveća za gajenje riže. Poljoprivrednicima iz Vojvodine zanimljivo je bilo čuti i da se za hektar šećerne repe dobiva potpora od 529 eura po hektaru, za uljarice 237 eura, za intenzivnu proizvodnju voća 408 eura po hektaru, te za muzne krave 324 eura po grlu godišnje.

Na prvom trojnom susretu poduzetnika iz Mađarske, Hrvatske i Srbije okupilo se stotinjak sudionika. Prvi korak je napravljen, a sada je na gospodarstvenicima da iskoriste informacije koje su dobili i kontakte koje su uspostavili.

Z. Vasiljević

	Mađarska	Hrvatska	Srbija
poljoprivreda	580	762	390
građevinarstvo	566	707	705
ugostiteljstvo	483	732	280
trgovina	682	797	383
obrazovanje	685	927	474
zdravstvo	703	1 137	475
prijevoz	675	892	430

 Tabela: Prosječne neto zarade u eurima u lipnju 2019. godine (autor: Martin Kubatov)

Ivan Vidiš, predsjednik Mladeži Hrvatske demokratske zajednice

Mladež DSHV-a uključit ćemo u sve naše projekte i događanja, a uskoro planiramo i posjet Subotici * Pozivam mlade da budu odvažni i preuzmu aktivnu ulogu u kreiranju svijeta oko sebe, ali i da nastave baštiniti svoj identitet, čuvati tradiciju, vjeru i hrvatski jezik

Intervju vodila: Jelena Dulić Bako

**Za mlade Hrvate
iz Vojvodine
odlučan sam
napraviti iskorak!**

Koncem prošle godine **Ivan Vidiš** izabran je za novog predsjednika Mladeži Hrvatske demokratske zajednice (HDZ) u Hrvatskoj. Ovaj tridesetogodišnjak, po struci politolog, od 2017. radi u Ministarstvu rada i mirovinskog sustava kao savjetnik u kabinetu ministra.

Vidiš je Hrvatima u Vojvodini, naročito Subotičanima, poznat i kao sin hrvatskog diplomata **Davora Vidiša** koji je obnašao dužnost generalnog konzula Republike Hrvatske u Subotici od 2004. do 2007. godine.

Za vrijeme boravka u Subotici pohađao je biskupijsku klasičnu gimnaziju *Paulinum*, nakon koje je upisao studij politologije na Fakultetu političkih znanosti u rodnome Zagrebu. Nakon preddiplomskog studija studirao je i u Lundu (Švedska), Regensburgu (Njemačka) te Barceloni (Španjolska).

Također i u djetinjstvu je imao prilike živjeti u više država – u Beogradu je krenuo u osnovnu školu, a za vrijeme te naobrazbe živio je i u Slovačkoj. Kaže kako mu je obrazovanje u inozemstvu, osim akademskog znanja, dalo širu sliku svijeta i problema s kojima se društvo suočava, ali je isto tako uvidio i prednosti života u Hrvatskoj. Ističe i kako se naučio brzom snalaženju, ali i brzom prilagođavanju na nove kulture i stilove rada i života pa je tako i usavršio strane jezike.

U HDZ se učlanio 2011. godine, kada je na čelu stranke bila **Jadranka Kosor**.

Zašto baš HDZ?

HDZ je okupljajuća i državotvorna stranka kojoj su u temelju vrijednosti koje dijelim. Kršćanski svjetonazor i domoljublje, socijalna osjetljivost, stalna težnja k zajedništvu i snaga za ostvarivanje nacionalnih strateških prioriteta. HDZ ima kapacitet najbolje voditi hrvatski narod i za mene kao mladog profesionalca vrlo je važno vođenje stabilne i dugoročne politike. U stranku sam se učlanio tijekom studija, a glavni razlog za to je zapravo činjenica da imam osjećaj odgovornosti prema svojoj generaciji i svim drugim sugrađanima. Smatram se domoljubom i želim da Hrvatska bude uspješna, uvažena i uređena država.

Kakav je položaj Mladeži u stranci?

Mladež je jedna od šest zajednica u stranci, ali i najveća politička organizacija mladih u Hrvatskoj. Što se tiče općeg položaja Mladeži u stranci, on ovisi o nama samima. Imamo organizacije po cijeloj Hrvatskoj i inozemstvu, upoznajemo se sa specifičnostima svih krajeva i izazovima s kojima se mladi suočavaju i trudimo se nametnuti naše teme. Djelujemo samostalno i sami osmišljavamo svoje prioritete i politike koji su u sinergiji s HDZ-om, ali uglavnom imaju snažan naglasak na pitanja ključna za mlade. Za europske izbore smo imali i vlastiti program koji je bio komplementaran programu HDZ-a, te smo ga predstavili u javnosti. Imamo veliki prostor za djelovanje, a koliko povjerenja uživamo u stranci govori da je pod vodstvom predsjednika Vlade i stranke **Andreja Plenkovića** Mladež dobila važno priznanje na proteklm europskim izborima, kada smo kroz naša tijela kao kandidata na listu predložili našeg člana **Karla Resslera** koji je zatim bio i nositelj čitave HDZ-ove liste.

Kako je organizirana Mladež po Hrvatskoj? Koliko ima članova, gdje je najbrojnije članstvo?

Mladež je teritorijalno organizirana i imamo ustrojene ogranke u gotovo svakoj općini, gradu i županiji. Imamo tisuće članova, ali važnije od brojnosti je kvaliteta koju okupljamo, a vrijedi

napomenuti da naši članovi već sada obnašaju niz važnih dužnosti i u javnom i u privatnom sektoru te u nizu različitih područja. Kada osmišljavamo akcije ili politike, u svakom području imamo stručne članove koji znaju osmisлити prava rješenja.

Kakvog profila mlade želite privući?

Svoj mandat posvetio sam privlačenju vrijednih i angažiranih mladih ljudi, koji imaju specifična iskustva i znanja i koji na taj način mogu pridonijeti svojim zajednicama. Kao najjača organizacija mladih, Mladež mora okupljati najbolje, a očekujem od svakog člana da bude najbolje lice svoje zajednice. Hrvatska je na pragu četvrtog desetljeća postojanja i potrebno je državu i društvo prilagoditi novim izazovima. U tome su najbolji upravo mladi ljudi, koji se svakodnevno obrazuju i usavršavaju. Upravo zato smatram da Mladež daje dodatnu vrijednost stranci i važno je da se što veći broj mladih uključi u HDZ, jer tu svaki član ima prostora ostvariti svoju kreativnost i kvalitetne ideje.

Što smatrate najvećim izazovom koji je sad pred Vama i Mladeži HDZ-a?

Želimo biti glas svoje generacije i glavni sukreator politika koje se tiču života mladih. U prošlom mandatu Mladeži osmišljen je i u velikoj mjeri proveden program za mlade »Biraj bolju budućnost«, a kroz svoje djelovanje želimo nastaviti aktivnosti Mladeži vezane uz stvaranje konkretnih mjera i politika za mlade. Imamo nekoliko prioriteta ciljeva koje ćemo nastojati realizirati u ovom mandatu, a tiču se zapošljavanja, stambene politike i demografske obnove Hrvatske. Dio rješenja predložili smo u našem programu za izbore za Europski parlament gdje vidimo europske fondove kao zamašnjak za daljnji razvoj hrvatskog gospodarstva, stvaranje kvalitetnih radnih mjesta, ali i za demografsku obnovu Hrvatske. Radimo i na prijedlozima kojima bismo unaprijedili mjere aktivne politike zapošljavanja, ali i stambenu politiku s naglaskom na mlade i njihovo stjecanje prve nekretnine. Imamo niz ideja i nadamo se da ćemo ih do kraja mandata ostvariti.

Shvaćaju li mladi olako politiku?

Mislim da bi mladi trebali više raditi na sebi i preuzimati odgovornost, jer najlakše je površno se informirati, upijati jednostavno političke poruke koje često nisu istinite i prepustiti se apatiji. Politika nije jednostavna, politika su pregovori, mnoštvo društvenih odnosa i interesa između kojih se mora nalaziti ono najbolje što je u interesu šire zajednice. Integritet, vjera, intelektualna snaga i odvažnost neke su od karakteristika koje vidim kao važne za kvalitetnu politiku. Svojim članovima uvijek govorim kako naše zajednice ovise o nama samima, nema smisla čekati, naša dužnost je aktivirati se.

Kako ih zadržati u Hrvatskoj?

Naša Vlada rekordno ulaže u zapošljavanje svih skupina stanovništva, pa tako i mladih, jačamo sustav obrazovanja i poduzetništvo, stvaramo poticajno ulagačko okruženje i nadamo se da ćemo na taj način osigurati ravnomjerne uvjete života u svakom dijelu Hrvatske. Mladi se moraju raspitati i vidjeti ima li negdje prilika za njih. Moramo vratiti pobjednički duh i poticati vrsne majstore, učenike, studente, poljoprivrednike, poduzetnike, umjetnike ali i sve mlade koji imaju talente ili mogu pridonijeti društvu.

Što je ono što je Mladež prepoznala kao najveći problem pri zapošljavanju i uvjetima rada? Ima li sluha za te probleme u nadležnome ministarstvu u kojemu ste i sami uposleni?

Kao Mladež smo uvijek isticali da su nam glavni ciljevi pružiti mladima u Hrvatskoj kvalitetno obrazovanje, osigurati kvalitetan i dobro plaćen posao i pomagati stvaranje obitelji. Vlada Republike Hrvatske u posljednje tri godine prepoznala je naše ciljeve, ali i prijedloge te su brojni realizirani. U tom kontekstu treba istaknuti – ukidanje poreza na dohodak za sve mlade do 25 godina i njegovo smanjenje za mlade od 25 do 30 godina, kontinuirano subvencioniranje stambenih kredita za mlade, rasterećenje i poticanje studentskog rada, sve veći broj stipendija i druge mjere. Kroz svoj rad u Ministarstvu rada i mirovinskoga sustava sa svojim kolegama doprinosim osmišljavanju mjera aktivne politike zapošljavanja u skladu s potrebama mladih. Vrijedi istaknuti da se potiče pripravnništvo kao najkvalitetniji način ulaska na tržište rada u sklopu kojeg se poslodavcima nadoknađuje 50% bruto iznosa bez gornjeg ograničenja, a istovremeno se ograničava stručno osposobljavanje. Najponosniji smo na mjeru samozapošljavanja kroz koju korisnik može dobiti i do 70.000 kuna za pokretanje svoje poduzetničke priče što je jedan od najviših takvih

poticaja u Europi, a prošle godine je u mjeru samozapošljavanja uključeno preko 6.000 korisnika. Vlada je uložila 4,5 milijardi kuna za programe poticanja zapošljavanja u prve dvije godine mandata i to daje snažne rezultate. Nezaposlenost mladih i više je nego prepolovljena u odnosu na 2013. godinu kada je dosegla vrhunac od gotovo 50%, a danas je na otprilike 20%.

HR Kakvu imate suradnju s mladima iz dijaspora i zašto vam je ona značajna?

Želim napomenuti da mi je kao predsjedniku Mladeži prioritet umrežavanje s mladim Hrvatima i njihovim organizacijama diljem svijeta. U Mladeži imamo stručni odbor koji se bavi međunarodnim djelovanjem – Međunarodni odbor. Posebno dobro surađujemo s Mladeži HDZ-a BiH. Tu suradnju smo i dodatno osnažili uz podršku Zaklade Hrvatskog Državnog Zavjeta koja je u suradnji s Hanns Seidel Stiftung Zagreb i Političkom akademijom HDZ-a BiH održala 1. modul novog projekta pod nazivom »Mladi u politici i dijalogu« namijenjen članovima predsjedništva mladeži Hrvatske demokratske zajednice iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine. Ukupno govoreći mladi se suočavaju sa sličnim izazovima i zajedno možemo doći do kvalitetnih odgovora. Moram istaknuti da Vlada koju predvodi HDZ predano, posredstvom Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH, radi na podršci hrvatskom narodu u svim zemljama, a pogotovo u Bosni i Hercegovini gdje je hrvatski narod konstitutivan i prema Ustavu jednakopravan. Važno nam je očuvanje hrvatskog

kulturnog identiteta kod naših pripadnika u inozemstvu i novih generacija za koje se nadamo da će se jednoga dana vratiti u domovinu.

HR Postoji li suradnja, ili je u planu, s Mladeži Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini?

U planu je suradnja s Mladeži Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini. Kako je i predsjednik HDZ-a i Vlade Republike Hrvatske Andrej Plenković istaknuo, položaj hrvatske nacionalne manjine u Srbiji je prioritetno pitanje. Mislim da bi Srbija trebala pratiti primjer Hrvatske i osigurati zastupljenost članova hrvatske manjine u svim zastupničkim tijelima, jer to pokazuje

standard zaštite prava nacionalnih manjina. Moramo pokretati konkretne projekte, prvenstveno za razvoj mladih pripadnika hrvatskog naroda u Vojvodini jer upravo naši vršnjaci su budućnost. Osjećamo bliskost s Hrvatima izvan Hrvatske i želimo bliže surađivati, a s obzirom na moj život u Subotici i mnoge drage ljude koje sam tamo upoznao posebno sam motiviran surađivati s mladim Hrvatima u Vojvodini, tu sam odlučan napraviti značajan iskorak. Mladež DSHV-a uključit ćemo u sve naše projekte i događanja, a uskoro planiramo i posjet Subotici.

HR S obzirom na to da ste živjeli u Subotici nekoliko godina te Vam nisu strani društveni procesi koji ovdje vladaju, što mislite kako privući mlade u politiku? Kakvu potporu u tome može pružiti Mladež HDZ-a?

Iz svog iskustva smatram da mlade najviše privlači mogućnost da sudjeluju i odlučuju u procesima koji oblikuju njihov život nabolje, a to je moguće kroz djelovanje u politici. Svjestan sam da su perspektiva i uvjeti političkog djelovanja za mlade Hrvate u Vojvodini sasvim različiti od naših u Hrvatskoj, ali kao mladi nalazimo se pred izazovom oblikovanja naše zajednice i preuzimanja odgovornosti za što bolji život naših obitelji i naroda. Pozivam mlade da budu odvažni i preuzmu aktivnu ulogu u kreiranju svijeta oko sebe, ali i da nastave baštiniti svoj identitet, čuvati tradiciju, vjeru i hrvatski jezik. To je dodatna važnost političkog djelovanja u hrvatskim političkim organizacijama mladih izvan Hrvatske.

Održane radionice za mlade iz Srbije i Hrvatske o naslijeđu ratne prošlosti

Mladi za dijalog i budućnost

Centar za razvoj demokratskog društva *Europolis* organizirao je za mlade s područja Vojvodine radionicu pod nazivom »Odgovorni prema prošlosti, odgovorni prema budućnosti«. Kao predstavnici hrvatske manjine u Srbiji prisustvovali su predsjednik Mladeži Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Marin Piuković** i master povijesti **Vladimir Nimčević**. Prvi susret je organiziran u Novom Sadu u srijedu, 11. rujna, i bio je u vidu fokus grupe.

»Mladi ne žive u prošlosti, gledaju pravo, idu progresivno naprijed. Ove radionice smatram za korisne jer kada se u ovakvo prijateljskom i ugodnom okruženju razmjenjuju iskustva, iz toga mogu proizići kvalitetni plodovi. Kao bitnu stavku bih izdvojio da su ove teme još 'svježije' i djelomično nezavršene. Shodno tome, osobne stavove treba staviti po strani i prema ovoj tematici ophoditi se krajnje objektivno«, rekao je Marin Piuković na fokus grupi u Novom Sadu.

Tjedan dana kasnije, u utorak, 17. rujna, polaznici prethodnog skupa u Novom Sadu susreli su se s polaznicima iste fokus gru-

Vladimir Nimčević i Marin Piuković

Memorijalni dom Ovčara

pe iz Osijeka u Memorijalnom domu *Ovčara* i Europskom domu *Vukovar*. U Memorijalnom domu *Ovčara* mogli su čuti potresne priče i pojedinosti o zločinima nad zarobljenicima i civilima uglavnom hrvatske nacionalnosti počinjenim za vrijeme rata u Ovčari, poslije pada Vukovara pred snagama JNA. U Europskom domu *Vukovar* polaznici fokus grupe su mogli čuti historijat o stvaranju ove europske organizacije u Vukovaru i o izazovima s kojima su se suočavali u prethodnih 20 godina otkako ova organizacija postoji. Polaznici su se s organizatorima složili da je rat ostavio bolne rane objema stranama i da je mirna integracija

Baranje spriječila dalje uništavanje života i imovine. Vladimir Nimčević pozdravio je ovakav vid okupljanja istaknuvši da je neophodno za bolju budućnost i lakše prelaženje preko teških tema biti u okruženju koje je demokratski nastrojeno.

»Drago mi je što sam dio ovog skupa, smatram da je na nama mladima veliki zadatak kad je u pitanju opstanak na ovim prostorima i dobri međususjedski odnosi«, istaknuo je Nimčević.

Radionice se organiziraju u okviru projekta »Odgovorni prema prošlosti, odgovorni prema budućnosti« koji organiziraju Centar za razvoj demokratskog društva *Europolis* iz Novog Sada, Centar za mir, nenasilje i ljudska prava iz Osijeka i Centar za podršku i razvoj civilnog društva *Delfin* iz Pakraca, u okviru projekta »Aktivizam civilnog sektora za pomirenje u regionu bivše Jugoslavije – podrška REKOM-u«.

H. R.

Koncert *Prepekova zvijezda* u Novom Sadu

Ženska pjevačka skupina novosadskoga HKUPD-a *Stanislav Prepek* održat će koncert pod nazivom *Prepekova zvijezda* u srijedu, 25. rujna, u Kulturnoj stanici *Egység* u Novom Sadu (Ul. Antona Čehova br. 4). Koncert počinje u 20 sati, a ulaz je besplatan.

Mjesto na kojem je šezdesetih godina snimljena fotografija u Ulici Marka Oreškovića na Paliću danas nitko ne bi prepoznao. Taj je djelić naselja potpuno promijenio svoj izgled, a nekadašnji prizor ostao je zabilježen na snimci **Illésa Bade**.

Na snimci se vidi veliko dvorište vile Manojlović (dio impozantne jednokatne vile vidi se na slici desno), koje se prostiralo cijelom širinom između dvije ulice. Kroz dvorište je u to vrijeme iz Ulice Marka Oreškovića ka glavnom ulazu vile vodila staza od opeka. Prilikom fotografiranja vila je bila stambeni objekt, a nekoliko godina kasnije, školske 1966./67., tu je preseljen vrtić iz Splitske aleje, i uz zabavišni otvoreni i obdanišni odjeli za dnevni dječji smještaj. Dječji predškolski odjeli bili su u prizemlju i na katu ove vile.

Narednih godina u Subotici je počela izgradnja novih objekata, namjenski podignutih za obdaništa. Prvi namjenski objekt za predškolsku djecu, ujedno i najveći, otvoren je 1972. godine s imenom *Šumica*. Zatim je napravljeno šest montažnih vrtića, koji se u iste svrhe koriste i danas. Među njima je i montažni objekt na Paliću u Ulici Marka Oreškovića, svečano otvoren uoči Praznika rada 1978. godine. Novo obdanište napravljeno je uz dotadašnje, na prostranom placu uz vilu Manojlović. Upravo na placu prikazanom na staroj fotografiji. Na istom mjestu se nalazi i danas.

Na staroj stazi k vili

Nitko nije savršen

Gledajući TV programe, slušajući razne eksperte, stručnjake i bivše tajne agente sve više mi pada na pamet ona naša subotička izreka: »Hvalite me usta moja, razbit ću vas«. Normalno je da svaka politička garnitura koja je na vlasti ističe rezultate koje je postigla za dobrobit cijele države ili makar za pripadnike dominantnog naroda (usput su se i oni »malo ovajdili«). Manjina na političkoj sceni, koja je sada »opozicija«, optužuje se: da su ovu zemlju doveli do bankrota, ništa nisu izgradili, krali su novac od investicija, pogrešnim političkim potezima su ugrozili teritorijalnu cjelinu naše Republike, pa sada predsjednik Republike mora u cijelom svijetu objašnjavati zašto nam treba »kompromis« u rješavanju problema s drugom autonomnom pokrajinom, koja je zapravo trenutačno više autonomna nego što su tvorci važećeg Ustava ikad mogli zamisliti. Ustav je Ustav i nitko ne može protiv njega, dok se ne promijeni. Naravno, uz dvotrećinsku većinu u republičkoj Skupštini. To je najveća enigma aktualnih izbora koji će biti održani iduće godine: hoće li vladajuća partija dobiti dvotrećinsku većinu ili ne? Zato opoziciju, pogotvo onu koja je nastala raspadom nekada vladajuće Demokratske stranke, treba »ugaziti duboko u zemlju«. Ali ponekad se dešavaju i gafovi, greške, kao primjerice najnovija u Beogradu, prilikom pompezno najavljene (i skupe) rekonstrukcije Trga Republike. Iskreno govoreći, gledajući fotografije, nisam ništa spektakularno doživio. Osim promjene popločavanja i zamjene asfalta granitnim kockama na prometnicama, ništa se nije promijenilo u prostornom smislu. Popularni spomenik *Konj* je na istom mjestu, jedina promjena je da su posađena mlada stabla, navodno 19 više nego što ih je bilo. No, desila se greška: renomirana austrijska tvrtka *Strabag* (vjerojatno neki podizvođač) loše je postavila završne slojeve trga i prometnice, te će ih morati hitno popraviti, izjavio je drugi (zapravo prvi) čovjek naše prijestolnice. Rok nije spominjao.

I mi konja za trku imamo

Od kada je aktualni »univerzalni menadžer« postao gradonačelnik, naš grad karakterizira »stalna izgradnja«. To su njegove riječi s proslave Dana grada. Trenutno je jedno gradilište već duže vrijeme aktualno. Nalazi se na glavnoj prometnici kroz grad na međunarodnom putu E-5, dionica u Ulici Maksima Gorkog, od hotela *Patrie* do Strossmayerove ulice. Umjesto da se radi danju, i pogotovo noću, tri-četiri radnika nešto raduckaju na ovoj važnoj dionici puta. Neslužbeno, iz novina sam saznao da će radovi biti završeni do Božića. Zašto kažem neslužbeno? Gradilište nije označeno po zakonu. Nema bar jedne gradilišne ploče na kojoj po zakonu treba pisati: tko je izvođač radova, tko je investitor, cijena investicije, tko su projektanti i datum završetka radova. Možda ovakva ploča i postoji na skrivenom mjestu, ja bar takvu nisam vidio. Zašto sam našeg mladog gradonačelnika (rođenog 1969. godine u Nišu) nazvao »univerzalnim menadžerom«? Svoju radnu karijeru, s 18 godina, započeo je kao službenik u MUP-u Srbije, SUP Subotica 1987. godine. U ovoj instituciji odradio je deset godina, nakon malog intermea s jednom firmom iz Beograda, a sljedećih deset godina radit će kao carinski inspektor i šef su-

bottičke carinske ispostave. U međuvremenu učlanio se u DSS i na parlamentarnim izborima nalazi se na listi ove nekada moćne stranke bivšeg predsjednika Republike, »oca našeg Ustava«. Kao predsjednik općinske organizacije ove partije obnaša direktorsko mjesto u subotičkom ogranku tada još *Elektrovojvodine*. Kratko, godinu dana, je bio direktor ZOO *Palić* (valjda zbog toga što voli životinje!), zatim u Novom Sadu, 2014. godine, postaje direktor

Gradilište puta u centru grada

društva ED *Elektrovojvodina*. Po nekim neslužbenim vijestima nije mu bilo milo da se 2016. godine vrati u Suboticu kao gradonačelnik (sada već član SNS-a), mada tu ima veliku kuću s bazenom, uz skromnu plaću od 115.000 dinara. Skoro zaboravih: pored svih važnih dužnosti, u Srijemskoj Kamenici, na *Edukons Univerzitetu* postao je i magistar ekonomskih znanosti. Za svaki slučaj da je »pod kontrolom centrale«, za menadžericu grada postavljena je gospođa koja je prije radila u ekipi sadašnjeg ministra financija, u vrijeme dok je on bio gradonačelnik glavnog grada. Znači, iskusni kadar s najvišim vezama u republičkoj Vladi. Možda će Subotica iz ovog profitirati, no zasad se radovi na međunarodnom putu sporo odvijaju, a to je djelo gradonačelnika i njegove ekipe.

Anđeo malo garavih krila

Koga jako interesira, može na *netu* pogledati filmić, u trajanju od dvadesetak minuta, u kom su prikazani, po mojoj procjeni, skromni graditeljski rezultati spomenute ekipe. No, na spomenutom net-prostoru nalazi se i snimka jednog razgovora na kojoj se mogu čuti čudni izrazi i obećanja antropofagije, ali predsjednik Republike je gradonačelnika na neki način »obranio« i nije imao ozbiljne političke i sudske posljedice. No, naišao sam na jedan čudan podatak. Naš gradonačelnik je iz svoje skromne plaće na crnogorskom primorju kupio šest placeva u Kotoru (2015. godine). On je izjavio da su parcele (1768 m²) dio porodične imovine i odbio je objasniti zbog čega se u katastru navodi da ih je on kupio. Očito da se želi baviti turizmom, jer je zatražio i građevinsku dozvolu za gradnju. Što ćete, čovjek mnogo voli graditi!

SPOMENIK

Nepoznatom odlagaču

Drugo lice

SUBOTICE

Godinama taloženi problem divljeg deponija u Tavankutu, piše jedan subotički portal, konačno se početkom ovoga mjeseca počeo rješavati: djelatnici Javnog komunalnog poduzeća *Čistoća i zelenilo* od 3. rujna intenzivno rade na njegovom uklanjanju. Prema riječima šefa radne jedinice *Higijena grada* u ovom poduzeću **Jože Červenog**, procjena je da će, zahvaljujući dugogodišnjem brižnom nemaru Tavankučana i svakog putnika-namjernika s viškom otpada, subotički deponij biti bogatiji za oko 2.500 kubičnih metara, odnosno 1.500 (tisuću pet stotina!) tona šuta, najlona, dijelova namještaja, starih čarapa... a neće manjkati ni leševa. Životinjskih, naravno.

Ako izuzmemo početnu trostruku radost – samih Tavankučana zbog »konačnog rješenja« njihovog problema koji se odnosi na životni okoliš i subotičkih skupljača sekundarnih sirovina i regionalnih galebova zbog gomile svježeg materijala – na mjestu bivšeg divljeg deponija ostaje sasvim dovoljno razloga za kasniju brigu. Možda već od sutra. Već potpuno svikli na »svoj deponij«, nije tako nešto baš potpuno teško zamisliti, nesavjesni građani očišćen prostor mogli bi doživjeti, recimo, kao neku vrstu nagrade za »uloženi trud« u onečišćavanju sredine. Očišćeni prostor u Tavankutu mogao bi im, ni to nije baš nelogično zamisliti, poslužiti i kao izazov da nastave tamo gdje su ih radnici *Čistoće i zelenila* na kratko prekinuli. Tek toliko da, poput vrijednih majstora, naprave zasluženu stanku.

Naravno, nema razloga ne vjerovati ni u to da *Čistoća* ulaže slične napore i kada je riječ o uklanjanju divljih deponija na drugim lokacijama, poput onih (kako se navodi u istoj vijesti) na izlazu iz Subotice na Bajskom putu ili pak na cesti iz Žednika

prema Đurđinu, kao i na sličnim mjestima u samom gradu. Nije neuputno niti pohvaliti ih zbog toga, jer rade, ali doslovce, Sizifov posao na koji bi, ruku na srce, malo tko od nas pristao i koji je sve drugo samo ne zasluženije cijenen. Ali...

Poput i prošlotjedne priče o sezonskim problemima privremene rijeke i akumulacijskog jezera kod mosta na Palićkom putu, i ovoj u Tavankutu nedostaje »nešto«. Recimo, kada već u *Čistoći i zelenilu* uporno odbijaju pomisao na to da svoj rad udruže s jakim snagama komunalne policije ili pak nekom od komunalnih inspekcija i na licu mjesta kažnjavaju one koji otpad odlažu gdje im padne na pamet ili protiv njih bar ne podnesu kaznenu (ne prekršajnu, kaznenu) prijavu, onda nije neosnovano pretpostaviti, baš kao u prošlotjednoj priči o mostu na Palićkom putu, da oni ovo stanje smatraju normalnim. Ili, možda još i gore: da upravo u ovakvim poslovima uživaju.

Ako, pak, nijedno od ova dva nije istina, onda – uz dužnu ispriku *Čistoći i zelenilu* – posegnimo malo za maštom i pokušajmo im zajedno pomoći u pronalasku rješenja. Možda, za početak – kada već kažnjavanja i prijave ne dolaze u obzir – porazmisliti o tome da se očišćeni divlji deponij ogradi, na ogradu stavi prigodni natpis da je »od tada do tada« tu bilo nelegalno odlagalište smeća, ispred ograde podići spomenik, hmmm... *Nepoznatom odlagaču*, zaposliti vodiče i ubirati prihode od ulaznica. Na taj način Tavankut (i Grad, naravno) bi imao dvostruku korist: em bi bili sigurni da na tom mjestu više neće biti divljeg deponija, em bi bivšim divljim deponijem obogatili postojeće turističke sadržaje.

Z. R.

Međunarodni festival kazališta za djecu

Međunarodni festival kazališta za djecu, kao jedan od najuglednijih europskih festivala bit će održan od 22. do 27. rujna u Subotici. Festival će i ove godine okupiti najaktualnije kazališne produkcije namijenjene djeci, a u natjecateljskom programu naći će se četrnaest predstava iz cijeloga svijeta, po izboru selektora festivala, prof. dr. **Zorana Đerića**.

Najmlađa kazališna publika moći će uživati u raznovrsnim predstavama koje dolaze iz Srbije, Kine, Rusije, Koreje, Poljske, Italije, Njemačke, Mađarske, Bosne i Hercegovine, Bugarske, Belgije i Crne Gore.

Osim predstava u natjecateljskom dijelu programa, organizator – Otvoreno sveučilište Subotica, organiziralo je brojne radionice namijenjene najmlađoj populaciji, izložbe, promocije knjiga i bogat kulturni program koji će biti izvođen na trgovima i ulicama Subotice.

Tijekom festivala organizator će dodijeliti i nagradu za životno djelo *Mali princ* glumici **Branki Veselinović** i piscu **Ranku Risojeviću**.

Kazališne predstave bit će prikazane u Dječjem kazalištu Subotica, u Narodnom kazalištu – scena *Jadran* i Kazalištu *Dezso Kosztolányi* u Subotici.

Ž. V.

Dani pčelarstva u Subotici

Dvadeset treći po redu *Dani pčelarstva*, u organizaciji Udruženja pčelara *Pčela*, bit će održani narednog vikenda od 27. do 29. rujna na središnjem gradskom trgu u Subotici. Trodnevna prodajna izložba okupit će izlagače pčelinjih proizvoda i prateće opreme, a manifestacija će svečano biti otvorena u subotu u 10 sati, kada će biti održan prigodan kulturno-umjetnički program. Za nedjelju organizatori, osim prodajne izložbe, najavljuju i izvlačenje i dodjelu nagrada koja je predviđena za 10 sati.

Prodajna izložba koja traje sva tri dana od 8 do 19 sati posjetiteljima će ponuditi pravi prirodni med po povoljnijim cijenama, kao i druge proizvode od ove zlatne tekućine. Pčelari ujedno apeliraju na značaj pčela i kako je važno sačuvati ih.

Ž. V.

Radovi na crkvi u Bajmaku

Sanacija dijela krova

Tajnik Subotičke biskupije vlč. Mirko Štefković kaže kako su crkve u biskupiji u boljem stanju nego prije 15-20 godina zato što su na puno njih rađeni ozbiljniji radovi, ali i da svakako ima i onih koje čekaju na renoviranje

Na crkvi sv. Petra i Pavla u Bajmaku od početka ljeta postavljene su skele – radnici već četiri mjeseca saniraju dotrajali krov crkve. Prvobitan plan je bio zamijeniti cijeli krov, od čega se u međuvremenu odustalo zbog nedostatka sredstava.

Loša je i fasada

»Kada su radnici skinuli ploče s dijela krova crkve, vidjeli su da je on u lošijem stanju nego što se mislilo. Zbog toga radovi idu sporije i neće se obnoviti cijeli krov, nego samo onaj najlošiji dio. Dijelovi krova su bili u toliko lošem stanju da se počela odronjavati crkva i cigle su padale, što je opasno jer se radilo o samom ulazu u crkvu i stazici pored koja je frekventna, jer ju pješaci koriste kada idu na autobusko stajalište«, kaže župnik **Zsolt Bende** i navodi da je za kompletnu obnovu krova potrebno još pet-šest puta više novca nego što je dobiveno ove godine. Financijska sredstva za sanaciju krova bajmačka župa dugo pokušava dobiti, a ova su osigurana putem projekata iz Mađarske, Njemačke, Europske unije, a pare je dao i Grad Subotica.

Crkva u Bajmaku je izgrađena 1817. godine, a župnik kaže kako je cijela sazrela za obnovu.

»Osim krova, u najlošijem stanju je fasada. Problem je što je crkva jako velika i što god da radimo, treba nam puno novca. Nastavit ćemo tražiti sredstva za obnovu kako bismo imali i dalje funkcionalnu i lijepu crkvu, što je važno jer ona zauzima središnji dio sela i glavna je asocijacija Bajmačanima na rodno mjesto«, kaže Bende i dodaje da se ponekada čini da se crkva obnavlja za muzej, jer ima sve manje ljudi.

Župa sv. Petra i Pavla okuplja oko 300 vjernika, a godišnje se obavi oko 40 krštenja i 60 sprovoda, no kako navodi župnik, sve do prije nekoliko godina broj sprovoda je bio i preko 100. Činjenica je to koju on obrazlaže drastičnim smanjenjem broja stanovnika Bajmaka, te kaže da ako nema stanovnika, nema tko ni umirati.

Katedrala čeka

Osim bajmačke, tajnik Subotičke biskupije vlč. **Mirko Štefković** kaže da se ove godine odvijaju veliki radovi i na crkvi u Odžacima, gdje je zamijenjen cijeli krov i nova fasada, a radi se i na obnovi crkve u Beregu. Skele stoje i oko subotičke katedrale-bazilike, no kako navodi u radnoj grupi za koordinaciju i praćenje radova dogovoreno je da se ne daju informacije za medije dok ne bude donesena definitivna odluka oko projektnog rješenja obnove crkve.

Vlč. Štefković govori da su crkve u biskupiji u boljem stanju nego prije 15-20 godina zato što su na puno njih rađeni ozbiljniji radovi, ali i da svakako ima i onih koje čekaju na renoviranje.

Kaže da biskupija nema toliko sredstava na raspolaganju da može formirati poseban fond za obnovu crkava, te da je ona ta koja posreduje u pribavljanju pomoći namijenjene dotičnoj župi i daje suglasnost.

Najviše sredstava za građevinske zahvate stiže iz Mađarske, Njemačke, Italije, Austrije i Amerike. Srbija također u ovu namjenu biskupiji izdvoji oko milijun dinara godišnje, a što se tiče Hrvatske vlč. Štefković kaže da podupiru projekte koji se tiču medija, ali ne i renoviranje crkava.

J. D. B.

Od ponedjeljka krenula linija 1 s novim prijevoznikom,
bez presjedanja učenika-putnika

Prijedlog da nastava u *Matku* počne u 8 na razmatranju

Direktorica OŠ Matko Vuković Mirjana Stevanović kaže da se za prijedlog HNV-a da nastava u maloj školi počne u 8 uspjelo pronaći rješenje, ali da je inicijativa da tako bude u cijeloj školi trebala doći ranije te da se po pitanju nje mora napraviti detaljna analiza »za« i »protiv« * »Što se tiče početka nastave, mislim da bi se cijela škola trebala uskladiti i da sva djeca idu na 8 sati zbog učenika koji dolaze u malu školu organiziranim prijevozom i starije djece iz velike škole koja su također putnici a dolaze svojim ili gradskim prijevozom«, kaže Đurđica Tikvicki, majka dvoje učenika-putnika

Nakon što je organizirani besplatni školski prijevoz za učenike-putnike hrvatskih odjela (od 1. do 4. razreda) na linijama 2 (Mali Bajmok – OŠ Matko Vuković) i 3 (Radanovac – OŠ Matko Vuković – OŠ Ivan Milutinović) započeo u utorak, 10. rujna, od ponedjeljka, 16. rujna, krenula je i linija 1 (Klisa – Aleksandrovo – Prozivka – OŠ Ivan Milutinović – OŠ Matko Vuković) i to s novim auto-prijevoznikom, bez presjedanja. Problem s jedinicom je riješen, ali se pojavio novi – učenicima OŠ Matko Vuković u tzv. maloj školi u prijedpodnevnoj smjeni sati počinju u 8, a u velikoj u 7,30, što roditeljima čija se djeca školuju u različitim zgradama ove škole komplicira ispraćaj na nastavu. Zbog toga je iz Hrvatskog nacionalnog vijeća potekla inicijativa spram rukovodstva Matka da nastava u cijeloj školi počinje u 8 sati. O prijevozu i ovom pri-

jedlogu bilo je riječi na roditeljskom sastanku održanom u HNV-u u petak, 13. rujna, na kojem su roditelji potpisali suglasnost da im djeca koriste organizirani školski prijevoz koji osigurava Hrvatsko nacionalno vijeće.

Linija 1 bez presjedanja

Linije 2 i 3 krenule su početkom drugog tjedna nove školske godine, a linija 1 učenike-putnike vozi od ponedjeljka. Budući da su učenici hrvatskih odjela OŠ Matko Vuković koji su se vozili na ovoj relaciji kasnili gotovo pola sata na početak prijedpodnevne nastave, trebalo je iznaći drugo rješenje za ovu liniju, a istodobno je rukovodstvo škole prihvatilo inicijativu Hrvatskog nacionalnog vijeća da nastava u maloj školi, u kojoj su sada prije podne svi učenici hrvatskih odjela (od 1. do 4. razreda), počne u 8 sati.

Tako po novom, Hrvatsko nacionalno vijeće prijevoz na linijama 2 i 3 i dalje organizira u suradnji s Mađarskim nacionalnim vijećem, a liniju 1 samostalno.

Novina je da ovo vozilo kreće s Klise i djecu izravno, tj. bez presjedanja (kako je do sada bio slučaj), vozi do osnovnih škola Ivan Milutinović i Matko Vuković u kojima pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku. Ovo je roditeljima na sastanku prošloga petka pripočila predsjednica Odbora za obrazovanje u HNV-u **Margareta Uršal**. Međutim, postoje još neki razlozi zbog čega je došlo do promjene na ovoj liniji.

»S Mađarskim nacionalnim vijećem smo prošle godine surađivali na sve tri linije. Ove godine, budući da se povećao broj djece na liniji 1 – mi ih imamo 17-ero, a oni 18-ero, javila se potreba za većim vozilom, za dvije pratiteljice i oni su predložili da se na toj liniji razdvojimo. Mi smo to prihvatili, pogotovo zbog činjenice što

ni našoj djeci nije bilo dobro jer su presjedali, nekad ih autobus nije čekao, čekali su u mraku. Zato smo preuzeli organizirati samostalno prijevoz na toj relaciji kako bi se izbjegle sve te neugodnosti. Osigurat ćemo sredstva za to do kraja ove kalendarske godine, a radimo na tome da imamo svoje vozilo i s njim u što skorije vrijeme počnemo prevoziti djecu bar na dvije linije. Za liniju 1 HNV traži pratiteljicu, a zainteresirani za staranje o djeci tijekom puta mogu se javiti na broj telefona 024/554-623«, poziva Uršal.

Ona ujedno ističe da roditelji koji žele da njihova djeca koriste prijevoz na liniji 1, a imaju pravo na mjesečnu kartu u gradskom autobusnom prijevozu (uvjet za to je da je učenik upisan u najbližu školu u kojoj ima nastave na jeziku na kojem je želi pohađati), 1.600 dinara, koliko dobijaju za nju od Grada, trebaju uplatiti na račun novog auto-prijevoznika, a HNV će uplatiti razliku.

Također, roditelji koji svoju djecu s pravom na mjesečnu kartu žele voziti osobnim vozilom, umjesto karte, mogu od škole zatražiti 1.600 dinara za troškove benzina.

Potreba za usklađivanjem početka nastave

Zbog kašnjenja učenika-putnika s linije 1 na prvi sat u prijedpodnevnoj smjeni, njen je početak u maloj zgradi *Matka* sa 7,30 pomaknut na 8 sati. Međutim, to je stvorilo problem roditeljima čija djeca pohađaju nastavu u maloj, odnosno velikoj zgradi, u kojoj ona i nadalje počinje u 7,30.

»Zbog toga je iz HNV-a potekla inicijativa da u kompletnoj školi nastava počinje u 8, odnosno u 14 sati, kako je to i u drugim školama s kojima *Matko* zajednički provodi organizirani prijevoz, a to su osnovne škole *Ivan Milutinović*, *Ivan Goran Kovačić* i *10. oktobar*«, kaže Margareta Uršal, dodajući kako je ravnateljica OŠ *Matko Vuković* **Mirjana Stevanović** pokazala dobru volju da se i ovo pitanje pokuša riješiti.

»Želim pohvaliti suradnju s direktoricom koja nam je zaista izašla u susret kako je mogla, barem kada je početak nastave u maloj školi u pitanju. Sada su se otvorili neki novi problemi, a ona je rekla da će ih razmotriti. Mislim da ako sve putničke škole rade od 8, bilo bi dobro da se i *Matko* priključi. Žao mi je što to nismo ranije pokrenuli i promišljali o tome. Prijevoz rješavamo uvijek tijekom prva dva tjedna u rujnu, a ovo pitanje, tj. ideja se sada nametnula«, kaže Uršal.

Direktorica OŠ *Matko Vuković* **Mirjana Stevanović** kaže da se za prijedlog HNV-a da nastava u maloj školi počne u 8, iako je stigao kada je školska godina već počela, uspjelo pronaći rješenje, ali da je inicijativa da tako bude u cijeloj školi trebala doći ranije te da se po pitanju nje mora napraviti detaljna analiza »za« i »protiv«.

»Prijedlog HNV-a da nastava u maloj školi počne u 8 dobili smo u prvom tjednu rujna, odnosno kada je nastava već počela. Sve prethodne radnje koje su se trebale obaviti ukoliko bi se godišnjim planom nastave trebalo nešto izmijeniti su izostale pa nismo bili u mogućnosti to rješavati sistemski. Međutim, uspjeli smo pronaći neko rješenje koje je trenutno prijelazno, a to je da nastava na hrvatskom nastavnom jeziku, od 1. do 4. razreda, počinje u 8 sati. Napravili smo novi raspored sati i zaista smo uspjeli to uraditi jednom akcijom gdje su svi bili voljni izaći u susret. Pojedini roditelji učenika nižih razreda hrvatskih odjela su na Savjetu roditelja u petak, 13. rujna, predložili da nastava u cijeloj školi počinje u 8. Ta inicijativa je trebala doći ranije i da bi škola prešla na novi režim, novi način rada, trebaju se uraditi neke pripreme.

Daljnji koraci po pitanju ovog prijedloga su da moramo napraviti jednu dobru analizu za i protiv i s tim izaći pred Nastavničko vijeće i Savjet roditelja«, pojašnjava ravnateljica.

Ona dodaje kako u školi nemaju ništa protiv ovog prijedloga, pogotovo što i škole u okruženju rade od 8. Međutim, ono što, kako kaže, neki roditelji smatraju kao problem jest kraj poslijepodnevnih nastave, pogotovo u zimskom razdoblju, kada bi neka djeca koja putuju i koja moraju dodatno pješačiti do svojih kuća, to radila po mraku.

»Naravno, razumijemo i problem roditelja čija djeca sada idu u školu u različito vrijeme, ali mi ne želimo to postaviti kao problem gdje ćemo se nadglasavati i preglasavati. Mi ćemo to iznijeti kao jednu mogućnost stručno argumentiranog nastupanja. Uradit ćemo studiju o tome, sagledati koje su prednosti kasnijeg početka nastave. Svakako da je u organizacijskom smislu jako bitno da se uskladimo s većinom škola i to je nešto od čega ćemo krenuti, a moramo se prilagoditi i nastavnicima koji rade i u drugim školama.«

Stevanović ističe kako se ovo pitanje sigurno neće riješiti do kraja prvog tromjesečja, jer roditelji uvijek očekuju dobre argumente, dobra objašnjenja.

Ujedno podsjeća da je prije desetak godina postojala inicijativa da nastava u ovoj školi počne u 8, ona je i usvojena, ali su nakon vrlo kratkog vremena roditelji tražili da se početak nastave vrati na pola 8.

Ravnateljica na koncu ističe kako rješavanje izvanlinijskog prijevoza nimalo nije jednostavno:

»Svake godine je taj izvanlinijski prijevoz novi izazov, jer se svake godine organizira za određenu skupinu djece. Imamo nove upise, imamo roditelje koji se presele i to uopće nije jednostavno uraditi. To je jako veliki izazov s kojim se svake godine, pa čak i u polugodišnjem razdoblju HNV i mi moramo suočiti.«

Roditelji učenika-putnika

Đurđica Tikvicki: »Moja djeca pohađaju III. i I. razred u Osnovnoj školi *Matko Vuković*. Zbog kašnjenja na prvi sat prijedpodnevne smjene, tijekom prošle godine nismo koristili prijevoz na liniji 1 u odlasku u školu, nego smo ih mi vozili svakog dana. Čini mi se da bi ovo moglo biti odlično rješenje. Sada je u prijevozu samo vozač, što nije problem jer uglavnom na stanicama djeca čekaju prijevoz s roditeljima, ali mislim da bi u povratku trebao postojati pratitelj koji će doći po njih u školu i dovesti ih u autobus. Ima dosta prvašića pa još neki ne znaju gdje trebaju sići. Što se tiče početka nastave, mislim da bi se cijela škola trebala uskladiti i da sva djeca idu na 8 sati zbog učenika koji dolaze u malu školu organiziranim prijevozom i starije djece iz velike škole koja su također putnici, a dolaze svojim ili gradskim prijevozom. Djeca iz našeg kraja (okolica Senčanske crkve), koja idu u *Matko Vuković* nemaju nijednu liniju gradskog prijevoza koju bi mogli koristiti da stignu do škole.«

Siniša Kujundžić: »Naša djeca pohađaju V. i III. razred osnovne škole. Korisnici smo prijevoza već nekoliko godina. Kraj svih nesuglasica koje su se javljale, ima pomaka u pozitivnom smjeru. Što se početka smjena tiče, nadamo se da će biti usklađene, jer nam trenutna situacija predstavlja problem u organizaciji ispraćaja djece u školu.«

I. Petrekanić Sič

Potruga za boljim životom

Iseljavanje Monoštoraca u Sombor počelo je 1919. godine. Naseljavali su se u jedan dio Sombora oko Batinske ulice, pa je taj dio grada nazivan Šokački kraj

Hrvati iz šokačke skupine u Somboru se vezuju za Bereg i Monoštor, ali Šokaca u manjem broju ima i u Somboru. Njihovo masovnije doseljavanje počelo je nakon Prvog svjetskog rata, a kako su se naseljavali uglavnom u istom dijelu Sombora, taj dio grada dugo je nosio naziv *Šokački kraj*. Tog naziva danas se još sjećaju samo stariji, a desetljeća suživota s bunjevačkim Hrvatima, Srbima i Mađarima utjecale su da somborski Šokci izgube i svoj prepoznatljiv govor. Ono što nisu izgubili jest vjera, jer su usprkos novom životu ostali vezani uz Crkvu.

Prilagođavanje

Priču o *Šokačkom kraju* čula sam od **Marije Šeremešić**, predsjednice UG-a *Urbani Šokci*, koja i sama potječe iz takve obitelji.

Gospin sokak

Šokačka nošnja i ikavica dio su tradicije koju su doseljenici po dolasku u Sombor izbacili iz svakidašnjeg života, ali bez obzira na novu sredinu ostali su vezani uz Crkvu. Družili su se Šokci na svetim misama i zajedno se molili Gospi u Gospinom sokaku.

Prema njenom kazivanju *Šokački kraj* bio je, u godinama kada su se Šokci doseljavali, i doslovno kraj Sombora, s vrtovima, vinogradima i po kojim kućom. Danas bi se reklo da je to dio grada, desno od Batinske ulice, gledano prema Bezdanu.

»Od 1919. do 1939. godine samo iz Monoštora u Sombor se doselilo trideset obitelji s 57 djece. Te 1939. godine u Somboru je bilo skoro 120 Hrvata Šokaca. Najviše je bilo **Karajkovih, Periškića, Forgića, Kovača, Đipanovih, Čatalinčevih**«, kaže Šeremešićeva.

Doseljavanja Šokaca u Sombor bilo je i u godinama kasnije, pa i poslije Drugog svjetskog rata.

»U novoj sredini teško se prihvaćao šokački govor, pa su se doseljeni Šokci trudili da što manje govore svojom šokačkom ikavicom. U kućama, unutar obitelji još se nastavilo govoriti ikavicom, a šokački govor najduže su očuvali žene, jer su muškarci radili, pa su i zbog posla i utjecaja sredine izbjegavali govoriti ikavicom. Čak su se Šokcima rugali nazivajući ih šoljama. Nije to bilo samo u tim prvim godinama doseljavanja već se tako gle-

Tjedan u Somboru

Tamo, amo
kroz atar

Žale mi se poljoprivrednici iz Lemeša (i ne samo Lemeša) kako su im ovih dana stigle kazne od 25.000 dinara, koliko moraju platiti zbog uzurpacije atarskih putova. Kažu, kazne se odnose na kolovoz prošle godine

kada je utvrđeno da su svojim traktorima odorali i dijelove koji nisu njihovi već su dio ceste koja prolazi kroz atar. I za to im je »odrezano« 25.000 dinara. Ako budu spremni da ne odugovlače, već lisnice otvore odmah (u roku od osam dana), kazne će im biti prepolovljene. I nemaju kud već hajde šuti i plati. A kažu neki od njih – samo su htjeli tanjiračama posjeći korov (pa i ambroziju) koji buja između njihovih oranica i rubova atarskih putova. Niti su što sijali, niti žnjeli na tih metar, ili manje, a eto dobra namjera im se obila o glavu ili bolje reći po lisnici.

Tako to izgleda iz ugla ratara, a iz ugla lokalne vlasti to izgleda kao sve učestalija uzurpacija atarskih putova, i onih zemljanih i onih asfaltiranih. Toliko je to uzelo maha da su sada neki od tih putova svedeni na širinu koja je dovoljna jedva za prolazak jednog traktora. U najgorem slučaju više ih skoro i nema. A trebalo bi i biti će drugačije, najavljuju iz gradske vlasti, jer će Sombor dobiti katastar atarskih putova. To znači da će svi atarski putovi biti obilježeni, vraćeni u prvobitno stanje, a kada bude novca bit će asfaltirani ili posuti tucanikom. Već se radi na tome, pa se ovih dana u atarima Monoštor, Doroslova i Stapara radi omeđavanje trasa atarskih putova.

Ja ovdje dajem za pravo i jednima i drugima. Čovjek s početka moje priče ozbiljan je poljoprivrednik i zna što znači na rubu parcele imati rasadnik ambrozije i drugog korova. Kaže, zato je i zakačio tanjiraču i potanjirao ono što očigledno nije smio i što ga je u konačnici koštalo 12.500 dinara. Dajem za pravo i ovima koji žele uvesti red u ataru, pa makar to uvođenje reda krenulo od atarskih putova. Ali onda »ni po babu, ni po stričevima« već svuda (doslovce svuda, ma tko bio vlasnik parcele) kazne svima koji se drznu odorati i komadić atarskog puta ili na svojim njivama, onako uzgred, uzgajati i ambroziju.

dalo na Šokce i 50-ih, 60-ih godina. Ja se sjećam jednog događaja iz svoje obitelji: mati je lijepe šokačke ćilime stavila na ljetnu kuhinju, a otac je od bijesa sve to skinuo i zapalio uz riječi da se on muči i radi za svoju djecu i neće da ona trpe izrugivanje. Toliko je to teško moja majka podnijela da je kasnijih godina kada je otac i poželio vratiti se u Monoštor ona bila izričito protiv toga«, kaže Šeremešićeva.

Kirdžijaši

Šokci, doseljenici u Sombor prvih godina po doseljavanju uglavnom su bili kirdžijaši. Konjima i kolima prevozili su sve što je trebalo, bilo da su to drva, opeke, zemlja za zidanje nabijača.

»Kasnije su kupovali traktore, neki su postali taksisti, obrtnici. Bili su Šokci vrijedni i radni i trudili su se da napreduju u novoj sredini kako bi za svoju obitelj osigurali bolje uvjete života. Već prije Drugog svjetskog rata Šokci su držali krojački salon, dvije krojačke radionice, a pet šofera bavilo se prijevozom«, kaže Šeremešićeva.

»Rođena sam u Somboru, moj otac i stric rođeni su također u Somboru, jer su još prije 1929. godine, kada se rodio stric, baka i djed iz Monoštora došli u Sombor. Moj otac bio je taksist, miješao se s ljudima tako da mi u našoj obitelji nismo govorili šokačkom ikavicom. Početkom 90-ih, kada je baka preminula, u njezinoj kući je ostalo šokačke nošnje, ali većinu toga mi nismo sačuvali. Ali sjećam se posjeta rođacima u Monoštor, a naročito su mi u sjećanju ostale lijepe proslave Petrova. No, bez obzira na naš život u Somboru, ostalo je ono nešto šokačko u meni. Prije nekoliko dana bila sam u Hrvatskoj i puno mi je srce bilo kada sam se uhvatila u veliko šokačko kolo. Sjetila sam se i svog oca koji je uvijek volio zaigrati«, kaže **Marica Blaško**, djevojački **Đipanov**.

Njena obitelj samo je jedna od obitelji koja je život u Monošturu zamijenila za šokački kraj. U dijelu Batinske ulice (dio od Monoštorske do Nikole Tesle) živjele su monoštorske obitelji **Mate Kovača**, **Joze Kovača**, obitelj **Marina Kovača**, zatim obitelj **Tubić** iz Berega, te obitelj mješovitog braka **Kubatovi**. U Ulici Nikole Tesle bila je obitelj **Andrašev**, pa **Đipanovi**, s druge strane ulice **Periškići**, pa obitelj **Adama Forgića**, dalje u ulici **Karajkovi**, pa još jedna obitelj Karajkovi, pa **Periškići**.

Z. V.

Z. V.

Nastavni predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture u školama u Srijemu

Zabrinjavajući trend opadanja broja đaka

»Nekada je bilo više učenika. Međutim, sada se vidno osjeti opadanje broja djece naše populacije, tako da se to odražava i na broj učenika u Sotu * Potpora HNV-a je jako značajna za naš narod. Na ovim prostorima Hrvatima nije lako i nije im se lako odvažiti i javno se očitovati kao pripadnici hrvatske zajednice«, kaže Ana Hodak

Nastavni predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture uveden je u rujnu 2009. godine u pet osnovnih škola u Srijemskoj Mitrovici. Prvobitno kao fakultativni, da bi šest godina kasnije postao izborni predmet. Već 2013. godine, kao izborni predmet, Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture uveden je i u područnom odjeljenju OŠ *Sremski front* u Sotu, gdje je također ispunjen zakonski uvjet za službenu uporabu hrvatskog jezika. Ove godine nastava hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture je započela redovito po programu 2. rujna u četiri osnovne škole u Srijemskoj Mitrovici, te u područnom odjeljenju OŠ *Sremski front* u Sotu. Zainteresiranost roditelja i djece za izučavanjem tog predmeta postoji, no ono što je zabrinjavajuće jest činjenica da je trend opadanja đaka prvašića prisutan i ove godine. U Srijemskoj Mitrovici u ovoj školskoj godini samo su se dva đaka prvašića opredijelila da pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku, a u Sotu nijedan. Kao jedan od glavnih razloga manjeg broja prvaša u hrvatskim odjelima nastavnici iz oba mjesta u Srijemu navode opći problem u svim školama: sve manji broj upisane djece.

Sve manji broj djece

Ove godine u srijemskomitrovačkim osnovnim školama za nastavu na hrvatskom jeziku prijavljeno je 48 učenika.

»Ove godine imamo upisano samo dva đaka prvaša koji pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku. Uglavnom se roditelji odlučuju upisati dijete na nastavu na hrvatskom u drugom razredu osnovne škole kada djeca počinju učiti latinično pismo. Do sada je prijavljeno 48 učenika u sve četiri osnovne škole, ali se trenutno nastava realizira za 41 učenika. Problem je u tome što sam svakog dana u jednoj školi, a nastava se održava u četiri osnovne škole. Dešava se da dijete tog dana ima šest ili sedam sati tako da je neizvodljivo održati osmi sat«, kaže nastavnik Hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture u Srijemskoj Mitrovici **Dario Španović**.

Također, on navodi da je broj učenika u srijemskomitrovačkim školama svake godine sve manji, ali da je razlog tome sve manji broj upisane djece u škole, a ne samo djece hrvatske nacionalnosti.

»Ove školske godine daleko manje prvašića je upisano u sve osnovne škole u Srijemskoj Mitrovici. U nekim školama su čak rasformirani šesti razredi. Tamo, recimo, gdje je bilo četiri šesta razreda, jedan odjel je raspodijeljen i spojena su tri. Veliki broj obitelji se odselio u druga mjesta. Koliko sam upoznat, tri razreda prvašića je manje upisano u škole u Srijemskoj Mitrovici u odnosu na prošlu godinu. Škola koja je upisivala tri razreda prvaša sada je upisala samo dva.«

Nastava i za srednjoškolce

Nastava na hrvatskom jeziku za srednjoškolski uzrast svake godine se organizira u Hrvatskom domu i župnom dvoru. Ove godine nastava za srednjoškolce započet će 1. listopada.

»Za nastavu na hrvatskom jeziku za srednjoškolski uzrast postoji zainteresiranost. Za sada imamo prijavljena 24 učenika. Očekujemo da će još šest učenika, koji su završili osnovnu školu, nastaviti pohađati nastavu na hrvatskom jeziku. Tu su i učenici iz Sota i Šida koji su upisali srednju školu u Srijemskoj Mitrovici, smješteni su u učeničkom domu, aktivni su u župi i zainteresirani da pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku.«

Bez prvašića

Izborni predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture učenici u Sotu izučavaju već šest godina. Ove školske godine nijedan prvašić se nije opredijelo za nastavu na hrvatskom jeziku.

»Nekada je bilo više učenika. Međutim, sada se vidno osjeti opadanje broja djece naše populacije tako da se to odražava i na broj učenika u Sotu. Ove godine nismo dobili nijednog prvašića. Brojno stanje je nepromijenjeno u odnosu na prošlu školsku godinu, a nastavu na hrvatskom jeziku pohađa samo tri učenika. To je isti broj kao i prošle godine, ali znatno manji u odnosu na prijašnje godine. Bilo je nekih odustajanja, a već dvije godine nemamo novih upisa«, kaže nastavnica hrvatskog jezika i vjeroučiteljica **Ana Hodak**.

Potrebna potpora

Unatoč malom broju djece, ona kaže da će se, kao i prethodnih godina, truditi djecu uključiti u što veći broj školskih i izvannastavnih aktivnosti, te da bi im bila značajna potpora HNV-a.

»Obilježavamo svake godine važne datume za hrvatsku zajednicu, a tako ćemo i sad. Trudimo se da nastava ne bude samo učenje nego da bude ispraćena nekim zanimljivim aktivnostima. Nismo imali čast da nas posjete predstavnici HNV-a, ali moram reći da su nam prošle godine poklonili laptop za naprjeđenje nastave. Ja im se ovom prilikom zahvaljujem na tome, jer nam zaista mnogo znači. Potpora HNV-a je jako značajna za naš narod ovdje. Hrvatima na ovim prostorima nije lako i nije im se lako odvažiti i javno se očitovati kao pripadnici hrvatske zajednice«, kaže Ana Hodak.

Što se tiče uvođenja ovog predmeta za učenike viših razreda, svake godine se rade ankete s učenicima, ali nažalost nema dovoljnog broja zainteresirane djece. U Batrovcima je također ispunjen zakonski uvjet za službenu uporabu hrvatskog jezika, ali nastava još nije zaživjela.

»U Batrovcima je ispunjen zakonski uvjet, ali je to malo selo koje muku muči s brojem djece i opstankom škole općenito. Trenutno tamo ima troje naše djece koja bi se mogla upisati, ali ne postoje mogućnosti da to učine«, ističe ona.

Pored sve prisutnijeg problema trenda opadanja đaka u školama, problem koji je sve prisutniji, posebno u seoskim sredinama u Srijemu, jest taj da gotovo nema djece i mladih. Zato i ne čudi što je upitan opstanak škola u nekima od njih.

S. D.

Tjedan u Srijemu

Stočari na oprezu

U Žarkovcu, selu u rumskoj općini, proteklog vikenda održan je drugi po redu *Sajam svinjarstva*, na kojem su se predstavili izlagači najprestižnijih farmi svinja u Srbiji, suvremene svinjarske opreme i stočne hrane. No, ove godine – bez svinja.

Razlog tome je afrička svinjska kuga koja se pojavila (nakon tri sela u okolini Mladenovca) u Srpskom Itebeju u Banatu. Kao što su mediji već izvijestili, a što je potvrdio i ministar poljoprivrede **Branislav Nedimović**, na osnovu referentnog laboratorija iz Madrida, oboljenja afričke kuge zabilježena su i u Srbiji, a prema njegovim riječima poduzete su sve preventivne mjere. Nadležne službe Uprave za veterinu, kako je izjavio, poduzele su sve u skladu s procedurom kako bi se u što većoj mjeri zaštitilo ugroženo područje. Također, oni apeliraju na sve vlasnike svinja da sva uginuća i sumnje na pojavu afričke kuge prijave veterinarskoj inspekciji. *Sajam svinjarstva* u Žarkovcu je otvorio pokrajinski tajnik za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo **Vuk Radojević** koji je tom prilikom pohvalio organizatore ove manifestacije, koja je unatoč svemu održana. Na prvom mjestu im je bila namjera da pošalju poruku o biosigurnosnim mjerama, kojih se proizvođači svinja trebaju pridržavati upravo u cilju prevencije zaraznih bolesti. Također je istaknuto da u cilju postizanja boljih proizvodnih i ekonomskih rezultata u svinjarskoj proizvodnji Tajništvo za poljoprivredu izdvađa značajna sredstva. Tako je, kako je Radojević izjavio, u protekle tri godine više od 300 milijuna dinara uloženo u opremanje stočarskih farmi širom Vojvodine, dok je na natječajnoj liniji za preradu mesa izdvojeno oko 70 milijuna dinara. Bila je ovo prilika da proizvođači poslušaju stručne savjete predavača iz područja svinjarstva i saznaju više o sigurnosnom držanju životinja, te o mjerama poticaja koje je država namijenila za razvoj i unaprjeđivanje svinjarstva. Organizatori – Udruženje proizvođača svinja *Sremac* iz Žarkova, izrazili su nadu da bi ta manifestacija mogla postati nešto po čemu bi to selo postalo prepoznatljivo, i to s razlogom. Jer otkako je pruga prošla kroz Srijem, južni dio se naziva svinjski, a sjeverni vinski. Svojim radom stoljećima Srijemci opravdaju te nazive i trude se da tako ostane i ubuduće.

S. D.

Trojstvo duhovnosti, povijesti i prirode

Kada bi me pitali što sve život čini lijepim, ovakvi doživljeni momenti i putovanja bi bili među prvima na popisu.

Iza sedam gora i malo blizu mora skrilo se jedno veliko jezero iz bajke. To jezero se toliko okružilo zelenilom da u jednom trenutku više nije bilo mjesta ni za jedno drvo, pa su u jezeru počeli nicati otoci i poluotoci i ono je počelo paralizirati ljepotom. Ovo nikako nije samo fraza nego stvarni prikaz divne suradnje čovjeka i prirode uobličene u Ramsko jezero.

Smješteno na područje Općine Prozor, Rama, jezero ima površinu od 15,5 četvornih kilometara i čuči u gornjeramskoj kotlini okruženo vijencem planinskih masiva Raduše, Makijena, Ljubuše i Vrana. Riječ je o umjetnom, akumulacijskom jezeru nastalom 1968. godine na rijeci Rami.

Posebnu ljepotu Ramskom jezeru daju otoci i poluotoci kojih je mnogo, a među kojima se izdvojio poluotok Šćit, koji je i naša današnja destinacija. Je li interesantna povijest ili nevjerojatan sklad gradnje i prirode, blizina obale ili interesantne legende ono što neprestano zove na ovaj poluotok, pokušat ćemo dokučiti u ovom predstavljanju. Sigurno je to da je Šćit bilo malo mjesto koje se izdizalo iz kotline kroz koju je protjecala rijeka Rama sa svojim pritokama, a kada je novoizgrađeno akumulacijsko jezero potopilo kotlinu, Šćit je ostao na malom poluotoku zajedno s franjevačkim samostanom i crkvom.

Samostan prije svega

Kada nekome spomenete poluotok Šćit, odmah će priča otići u pravcu Franjevačkog samostana Rama-Šćit izgrađenog u 15. stoljeću, prije dolaska Turaka, pa ćemo i početak ove priče smjestiti baš tu. Godine 1514., nakon podjele Bosanske vikarije na Bosnu Hrvatsku i Bosnu Srebrenu, franjevački samostan se pominje kao jedan od trinaest samostana koji su ostali u Bosanskoj provinciji. Nije uvijek odisao ovakvim mirom kao što je danas situacija i nije imao idilično postojanje. Samostan i crkva su tri puta bili paljeni, a njegovi fratri mučeni i ubijani. Prvi put je to bilo 1557. godine od strane Turaka, drugi put, deset godina kasnije, došlo je do požara nesretnim okolnostima, a treći put, opet deset godina kasnije, zapalili su ga sami redovnici kada su bježali u Dalmaciju, kako bi spriječili sknavljenje od strane Turaka i o ovome su ispričane razne legende. Obnova samostana počela je 1856., a crkve 1873. godine.

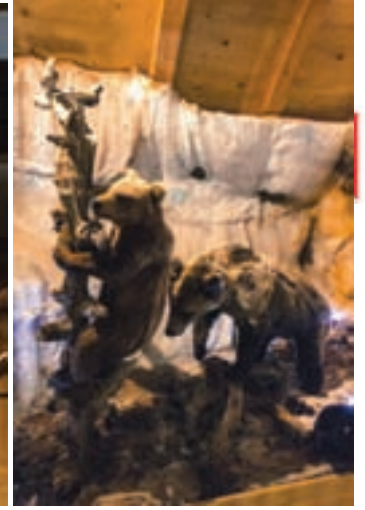
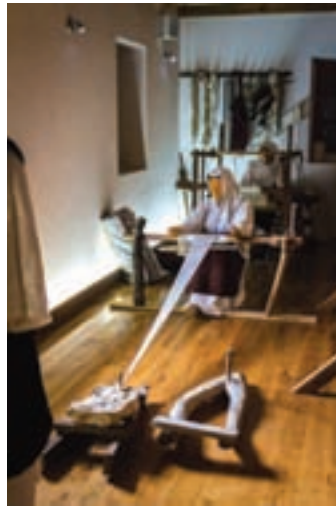
U samostanskom dvorištu postavljene su izuzetno vrijedne umjetničke skulpture: Ramski križ i Spomen obilježje ramskim žrtvama od akademskog kipara **Mile Blaževića**, te *Posljednja večera* **Diva Grabovčeva** i *Gospina vrata* akademskog kipara **Kuzme Kovačića**. U samostanu se nalazi vrijedna kolekcija slika i mozaika koji čine pravu galeriju.

I crkva i samostan su prvobitno bili posvećeni sv. Petru apostolu, ali je vremenom sve veće štovanje imala čudotvorna Gospina slika, pa je i patronom postalo Gospino uznesenje, a vanjska svečanost vezana za svetkovinu Gospina rođenja 8. rujna.

Kuća mira

U okviru Franjevačkog samostana Rama-Šćit nalazi se Kuća mira u kojoj su dobrodošli oni koji traže mir i tišinu, savjetovanje ili su došli pecati na jezeru. Nevjerojatno je koliko jednakost propagira svim svojim programima, pa je moguće da ćete zateći putnike-namjernike, one koji su se slučajno tu zatekli i one koji mir traže kroz kreativne ili sportske radove. Svakako, uspostavljanje duševne i duhovne snage narušene ratnim stradanjima je u fokusu i svatko može jednako i pridonijeti i dobiti koliko je potrebno. Inače, sama kuća je puna umjetnina. Mi se prilikom posjeta nismo njome prošetali, ali smo u slučajnim susretima saznali da je čitav kompleks jedna prava riznica umjetničkih djela.

Kako priča odmiče, i sama se propitujem da nije kompleks franjevačkog samostana veći od one slike koja je ostala u mojoj glavi, s obzirom na to koliko bih još željela reći, a koliko čitav kompleks ne izgleda veliko. Ipak, nije veličina ta koja je bitna nego sklad vjere, mira, dobrote, ljubavi i povijesti. Kada smo kod povijesti, moje simpatije je pokupio etnografski muzej sa svojom vjerodostojnom postavkom. Muzej franjevačkog samostana se nalazi u odajama nekadašnjeg samostana i u njemu je predstavljen život stanovnika ramskog kraja. Muzejska postavka i eksponati su raspoređeni na četiri kata. Na prva dva kata prikazani su eksponati starih zanata, prijevoznih sredstava, stambenog okoliša i uređenje okoliša. Na trećem katu nalazi se tekstilna radinost u punom procesu u smislu prikaza izrade nošnje od materijala koji su sami proizvodili od konoplje, pamuka, lana, kože i vune. Naravno, tu je i sav pribor korišten u izradi. Ako ne poželite uraditi takav postupak i košulju napraviti od recimo same biljke, bolje da niste ni dolazili ovdje. Fascinantno

je. Da ne zaboravim: na ovom katu je i fratarska samostanska ćelija, soba fra **Jeronima Vladića** i odmah priznajem da su mi se noge odsjekle kada sam provirila u sobu u kojoj je fratar vjerodostojno sjedio za svojim stolom. Četvrti kat je ozbiljna zbirka najčešćih biljaka i porodica životinja. Pravo putovanje kroz vrijeme.

I tu nije kraj

Ono što ćete svakako obići je Umjetnička galerija *Fra Ljubo Lucić*, kojom po nekom mom dojmu dominiraju jarke boje **Sederovih** djela od kojih su mi u sjećanju ostali *Ramski mučenici*, *Isus među narodom*, *Raspeće* i *Pad pod križem*. Dalje, tu je već pomenuti *Ramski križ* u svom pokušaju izlaska iz tradicionalnog. Djelo kipara Mile Blaževića, ovaj odljev u bronci visok je 4 m, a težak 2 tone. U samostanskom dvorištu nalazi se još jedno djelo ovog umjetnika, a riječ je o *Ramskoj majci*. Od skulptura tu je i *Posljednja večera* kipara Kuzme Kovačića.

Imaju ljudi taj neki blesav običaj od svugdje donositi suvenire, dijelove nečega kako bi ih podsjećali na mjesta koja su obilazili. I meni se dešavaju ti momenti, a sa Šćita sam ponijela jedan sasvim neobičan i zove se duhovni mir. Nevjerojatno je to.

Gorana Koporan

Croart na koloniji u Belišću

BELIŠĆE – Protekloga vikenda u Belišću je održan deveti saziv međunarodne likovne kolonije *Panon Belišće* na kojoj redovito sudjeluju i članovi subotičke HLU *Croart* kao partnerske udruge iz Srbije. Kolonija se naime odvija u sklopu projekta *Panon* koji okuplja i povezuje slikare iz triju susjednih država (Hrvatske, Mađarske i Srbije). Manifestacija u Belišću je ove godine okupila još i slikare iz Crne Gore te Makedonije. Nastalo je 35 slika raznih motiva od pejzaža do apstrakcija u raznim slikarskim tehnikama. Na kraju kolonije u središtu grada priređena je i prigodna izložba radova.

Beliščansku koloniju organizira lokalna udruga *Bel-Art*, a pod pokroviteljstvom Grada Belišća i Turističke zajednice grada Belišća.

Međunarodni skup o kulturi Hrvata u Vojvodini

SUBOTICA – Međunarodni znanstveno-stručni skup na temu *Kultura Hrvata u Vojvodini – od bogatog naslijeđa k procesima razvoja* bit će održan danas i sutra, 20. i 21. rujna, u prostorijama Pastoralnog centra *Augustinianum* u Subotici. Sudionici skupa su iz Srbije i Hrvatske a izlagat će na različite teme iz područja kulture i povijesti. Početak skupa predviđen je za petak, 20. rujna, u 16 sati. Skup se nastavlja sutradan (subota, 21. rujna) na istoj lokaciji s početkom u 9.30 sati. Organizatori skupa su Središnjica Matice hrvatske Zagreb, Ogranak Matice hrvatske Subotica i ZKVH.

Susret zborskog prijateljstva u Rumi

RUMA – U Rumi se danas (petak, 20. rujna) i sutra (subota, 21. rujna) susreću zborovi iz Hrvatske i Srbije. *Susret zborskog prijateljstva* organiziraju Srpsko pevačko društvo u Rumi i njihovi gosti, Riječki komorni zbor *Val*. Danas je na programu koncert duhovne glazbe koju će ovi zborovi izvesti u župnoj crkvi Uzvišenja svetog Križa, s početkom u 19 sati, a sutra u isto vrijeme dva zbora izvodit će tradicionalnu i popularnu glazbu u atriju Kulturnog centra *Brana Crnčević*. Ulaz je slobodan.

M. T.

Dani europske baštine – Dani Bača 2019.

BAČ – U okviru *Dana europske baštine – Dana Bača*, koji se proslavljaju od 20. do 22. rujna u Baču, petak, 20. rujna, rezerviran je za programe iz područja stvaralaštva i duhovnosti. Iz njih izdvojamo predstavljanje monografije *Rezervat biosfere »Bačko Podunavlje«* – *priroda sa ljudima* (u suizdanju Pokrajinskog zavoda za zaštitu prirode i Pokrajinskog tajništva za urbanizam i zaštitu okoliša), koju će predstaviti jedan od autora **Marko Tucakov**, te prvo predstavljanje Nominacijskoga dossiera područja »Drevni Bač sa okolicom« za popis Svjetske baštine UNESCO-a. Ovaj dio programa odvijat će se u franjevačkom samostanu od 11 do 15 sati. Tradicionalni koncert duhovne glazbe u franjevačkoj crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije započinje istoga dana u 20 sati.

H. R.

Gostovanje predstave Kafić kod druga Tita

SUBOTICA – Gradsko amatersko kazalište *Županja* gostuje sutra (subota, 21. rujna) u Subotici s predstavom *Kafić kod druga Tita*. Predstava će biti izvedena u svečanoj dvorani HKC-a *Bunjevačko kolo* s početkom u 19 sati. U pitanju je satirična komedija rađena po knjizi **Zlatana Dorića** *Kako smo voleli druga Tita* a režiju potpisuje **Branko Puhek**. Ulaz je slobodan.

Monoštor kroz riječ, sliku i pjesmu

MONOŠTOR – Udruga građana *Urbani Šokci* organizira program *Monoštor u riječi, slici i pjesmi* koji će biti priređen večeras (petak, 20. rujna) u Etno kući *Mali Bodrog*, u 19 sati. Sudjeluju: UG *Urbani Šokci*, KUDH *Bodrog* iz Monoštora i HKPD *Silvije Strahimir Kranjčević* iz Berega.

Z. V.

CROZ kuhinju Vojvodine u Petrovaradinu

PETROVARADIN – Druga regionalna gastronomska manifestacija *CROZ kuhinju Vojvodine* u organizaciji HKPD-a *Jelačić* iz Petrovaradina bit će održana sutra (subota, 21. rujna) u prostoru Dobrovoljnog vatrogasnog društva u Petrovaradinu (Pavla Jurišića Šturma 2). Cilj ove manifestacije je upoznavanje, povezivanje, objedinjavanje i promoviranje kulinarske kulture hrvatske zajednice u Vojvodini. Kulinarske specijalitete ovdašnjih Hrvata pripremat će i predstaviti članovi HKPD-a *Đurđin* iz Đurđina, KUDH-a *Bodrog* iz Monoštora, Hrvatske čitaonice *Fischer* iz Surčina i HKPD-a *Jelačić*. Manifestacija, koja počinje u 17 sati, nije samo gastronomska: mirisi hrane će se miješati s glazbom, folklorom i književnošću. Projekt *CROZ kuhinju Vojvodine* financirao je Središnji državni ured za Hrvate izvan Hrvatske.

M. T.

Dan Hrvatske na festivalu Food Planet

NOVI SAD – U utorak, 24. rujna, na festivalu nacionalnih kuhinja *Food Planet* dan je hrvatske kuhinje. Cijeloga dana (od 9 do 17 sati) na Trgu slobode u Novom Sadu slušat će se glazba hrvatskih autora, a u 17 sati, nakon pozdravnoga govora veleposlanika Hrvatske u Srbiji **Gordana Bakote** slijedi jednosatna besplatna degustacija hrvatskih kulinarskih specijaliteta. Treći po redu *Food Planet* započeo je 9. rujna predstavljanjem kuhinje i turističke ponude Meksika, a zatvorit će ga ponuda Crne Gore 30. rujna. Festival organizira tvrtka *Color Press Group* u suradnji s veleposlanstvima i turističkim predstavništvima dvadeset zemalja na centralnom novosadskom trgu.

M. T.

Gostovanje predstave Tamo da putujem

SUBOTICA/SONTA – Kazališna predstava pod nazivom *Tamo da putujem* u izvođenju učenika Prirodoslovne škole *Vladimira Preloga* iz Zagreba gostovat će 4. listopada u HKC *Bunjevačko kolo* u Subotici i 5. listopada u Domu kulture u Sonti. Predstava je namijenjena učenicima viših razreda i odraslima. Ulaz je besplatan.

Hrvatsko akademsko društvo

Četrnaesti svezak *Leksikona*

Iz tiska je izašao 14. svezak *Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca*. U ovome svesku, koji obuhvaća završni dio slova K (Ku – Kv) – od kulturnoga djelatnika **Martina Kubatova** pa do članka *kvas*, na 100 stranica 43 autora napisalo je ukupno 101 prilog, koje prati 5 uputnica i 46 ilustracija. Na koncu sveska, objavljeno je još 11 članaka, uz 4 ilustracije i 1 uputnicu, kojima se dopunjuju raniji svesci, priopćili su iz Hrvatskog akademskog društva koje je nakladnik Leksikona.

U ovome svesku obrađeno je više životopisa značajnih osoba iz prošlosti i sadašnjosti bačkih Hrvata. Najviše je priloga o znamenitim i uspješnim osobama iz subotičke porodice **Kujundžić** – svećenicima, redovnicima i redovnicima, umjetnicima, sportašima, kulturnim i društvenim djelatnicima, pravnicima, odvjetnicima i sucima – ukupno 40. Osim njih *Leksikon* sadržava i članke o osam članova porodice **Kuntić**, a veliki je i broj priloga o nekadašnjim i sadašnjim hrvatskim udrugama i institucijama (*Kultura* iz Berega, Kulturni centar bačkih Hrvata iz Baje, KPZH *Šokadija* iz Sonte, KUDH *Bodrog* iz Monoštora), poslijeratnim socijalističkim kulturno-umjetničkim

društvima koja su djelovala u hrvatskim naseljima te suvremenim hrvatskim kulturno-umjetničkim društvima iz mađarskoga dijela Bačke. Obrađeni su i toponimi (Kumbaja, Kupusina), glasila (međuratno povremeno glasilo *Kultura* i suvremeni list za mlade *Kužiš?!*), opće natuknice (kultura, kulturna autonomija), jedan broj etnografskih pojmova (kulača, kunina, kurđup/kurđuk) itd. Dopune sadržavaju 11 životopisa, najviše sportaša.

Potporu izlasku ovoga sveska *Leksikona* pružili su Ministarstvo kulture i informiranja Republike Srbije, Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice, Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Grad Subotica, Hrvatsko nacionalno vijeće, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata i JKP *Subotica*plin.

Svezak je tiskao subotički *Printex* u nakladi od 500 primjeraka, može se kupiti u subotičkim knjižarama ili pribaviti izravno od nakladnika, a elektroničko izdanje u pdf formatu može se preuzeti s internetske stranice Hrvatskog akademskog društva (www.had.org.rs).

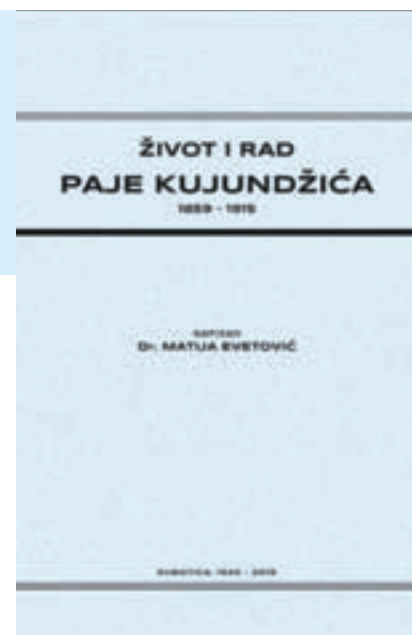
D. B. P.

Nova knjiga u nakladi subotičkog HAD-a

O životu i radu Paje Kujundžića

U izdanju Hrvatskog akademskog društva iz Subotice objavljena je integralna studija **Matije Evetovića** (1894.-1972.) naslovljena *Život i rad Paje Kujundžića 1859 – 1915*. Knjiga predstavlja djelomičan pretpisak složenog prvog dijela knjige iz 1940. godine, u kojem su sabrani nastavci objavljeni u ondašnjim *Subotičkim novinama*, ali sadržava i nedavno pronađeni preostali dio rukopisa, koji je smatran izgubljenim.

Većinu svojedobno objavljenih novinskih nastavaka već je priredio **Lazar Ivan Krmepotić** 2005. godine pod naslovom *Život i rad Paje Kujundžića*, a knjigu je objavila hrvatska udruga *Pučka kasina 1878* iz Subotice. Objavljivanje integralne studije Matije Evetovića o najvažnijem sljedbeniku **Ivana Antunovića** značajan je prinos istraživanju borbe za narodna prava bunjevačko-šokačkih Hrvata u Ugarskoj, navode u HAD-u.

Desete Večeri i noći Ilije Žarkovića Žabara u Golubincima

U spomen na svestranog autora

»Golubinci i HKPD Tomislav su dokazali da Ilija Žarković i dalje živi. Sve ono što je on radio za života, dajući i drugima prostor za izražavanje, na ovoj večeri se ispunilo«, istaknula je Katarina Čeliković iz ZKVH-a

Učast i sjećanje na **Iliju Žarkovića Žabara**, hrvatskog književnika, glazbenika, skladatelja tamburaške glazbe i publicista, HKPD *Tomislav* iz Golubinaca organizira manifestaciju *Večeri i noći Ilije Žarkovića Žabara*. Tako je bilo i ove godine. Jubilara, deseta po redu, manifestacija je priređena 9. rujna u OŠ 23. oktobar. Ovoga puta, za razliku od prethodnih godina, manifestacija je trajala samo jedan dan. Unatoč tome, sudeći po posjećenosti i kvaliteti programa, Golubinčani su još jednom poslali jasnu poruku – da sjećanje na velikog stvaraoca koji je dao veliki doprinos razvoju HKPD-a *Tomislav*, ne blijedi.

Zaslužni član zajednice

A učinio je mnogo. Na prvom mjestu bio je jedan od poznatijih hrvatskih pjesnika u Vojvodini. Njegove pjesme su bile tematski vezane za rodne Golubince. Bio je član Društva hrvatskih književnika. Neka od njegovih djela su: *Lice ravnice*, *Iz naše avlije i komšiluka*, *Tanke žice tamburice – škola za tamburu*, *Zaboravljeni*

rječnik – govor golubinačkog kraja... Svojim je djelima ušao u antologiju poezije nacionalnih manjina u Srbiji. Također, zapisao je brojna usmena djela (anegdote i pjesme), koje je i uglazbio. Poznat je i kao prvi pop glazbenik u Srijemu. Bio je skladatelj i aranžer, te vrsni poznavatelj tamburaške glazbe. Svirao je u *Golubinačkim tamburašima* i pri HKPD-u *Tomislav* iz Golubinaca. Prije svega, bio je veliki čovjek i kako u Golubincima vole reći: »bila je čast poznavati ga«. Sve su to razlozi zbog kojih su mu se Golubinčani kroz ovu manifestaciju željeli odužiti.

O Ilijinom životu i radu na ovogodišnjoj manifestaciji govorili su golubinački glumac **Mića Dudić** i pjesnikinja **Kristina Arsenijević**.

»Ilija je mnogo učinio za hrvatsku zajednicu. Pisao je pjesme, napisao je knjigu za školu tambure uz pomoć koje naša djeca danas uče svirati. Riječju: bio je svestrani umjetnik. S njim je sve bilo lako organizirati i uraditi. Svoje znanje i iskustvo prenio je na mlade, a uspjesi našeg tamburaškog orkestra to i potvrđuju. Jedan od primjera je pjesnikinja **Tatjana Čačić**. Ona je od malih

nogu učila od Ilije i on joj je bio uzor. Njena knjiga pjesama će u nakladi NIU *Hrvatska riječ* uskoro ugledati svjetlost dana», kaže predsjednik HKPD-a **Tomislav Vlatko Čačić**.

Slavlje ljubavi

Na manifestaciji je predstavljena knjiga *Dodir odaje* **Ksenije Čačić** iz Novog Sada. Svoj roman prvijenac je napisala zajedno sa svojim najboljim prijateljem **Nikolom Garovnikovim**.

»To je roman koji promovira ljubav, turističke potencijale Novog Sada i pokazuje jednu istinitu ljubavnu priču koja se desila u tom gradu. Velika mi je čast što sam promovirala knjigu na ovoj manifestaciji. Godinama sam dolazila u Golubince kao gost, a sad sam imala priliku predstaviti Nikolin i moj roman. Bilo je intimo unatoč tome što je bilo puno ljudi. Atmosfera je bila prelijepa. Bilo je puno divnih ljudi koji su mi uputili riječi podrške, što nam daje krila da nastavimo raditi dalje«, navodi autorica knjige Ksenija Čačić.

Jasna poruka

Osim velikog broja poštovatelja Ilijinog lika i djela, članova njegove obitelji i prijatelja, na manifestaciji su prisustvovali

dužnosnici Autonomne Pokrajine Vojvodine i Općine Stara Pazova, te **Darko Sarić Lukendić** zadužen za kulturi pri HNV-u i **Katarina Čeliković** iz ZKVH-a.

»Golubinci i HKPD *Tomislav* su pokazali da Ilija Žarković i dalje živi. Čini mi se da je to i bila ideja ove velike manifestacije koja ne mora trajati danima da bi ljudima poslala poruku. U prvom dijelu Ilija je poručio: ljudi čuvajte sebe, čuvajte svoju riječ, čuvajte muziku, radujte se jedni drugima. Sve se to potvrdilo kasnije u drugom dijelu programa u predstavljanju romana. Sve ono što je Ilija radio za života, dajući i drugima prostor za izražavanje, na ovoj večeri se ispunilo. Mlade osobe su ovdje pokazale svoje talente. Pokazali su kako se u riječi i glazbi može živjeti, kako se govorom i čitanjem može ljudima prenijeti posebna snaga ljubavi, koja je zapravo bila i osnovna tema romana. Jedna od autorica tog romana, u intenzivnoj mjeri je pokazala kako ljudi trebaju vjerovati u prijateljstvo koje se gradi među ljudima i koje gradi sve odnose među njima«, istaknula je Katarina Čeliković.

Program večeri su upotpunili *Golubinački tamburaši*, orkestar *Ladan špricer* i vokalna solistica **Dubravka Čačić**. Veliki broj gostiju te večeri imali su priliku uživati u prigodnom programu u spomen na srijemskog umjetnika koji je preminuo 2009. godine.

S. D.

Knjiga Vedrana Horvackog *Slike iz beskraja* predstavljena i u Zemunu

Poticaj mladim pjesnicima

U organizaciji Zajednice Hrvata Zemuna *Ilija Okrugić* i Hrvatske čitaonice *Fischer* iz Surčina u župnoj dvorani crkve Uznesenja Blažene Djevice Marije u Zemunu 13. rujna održana je promocija knjige *Slike iz beskraja* mladog pjesnika **Vedrana Horvackog** iz Subotice. Književne večeri dio su redovnih aktivnosti hrvatske udruge iz Zemuna, na kojima svoja djela predstavljaju hrvatski pisci i pjesnici iz Vojvodine i

Beograda. Ovoga puta književnu večer organizirali su zajedno s hrvatskom udrugom iz Surčina.

Književni prvijenac Vedrana Horvackog *Slike iz beskraja* objavljen je prošle godine u nakladi Novinsko-izdavačke ustanove *Hrvatska riječ* iz Subotice.

»Do sada sam imao nekoliko promocija u Subotici, Novom Sadu, Beogradu... Sada imam priliku to učiniti i u Zemunu. Ovo je moja prva zbirka pjesama i kronologija života u proteklih šest godina. Riječju: najiskreniji izraz samoga sebe. Neostvorena ljubav, ljubav prema poeziji, dobri profesori u srednjoj školi... razlozi su koji su me potaknuli da pođem u tom smjeru. Bilo je samo pitanje hrabrosti izaći s knjigom pred svijet«, izjavio je Horvacki, ističući da je piscima, posebno mladima, važna svaka promocija jer im je to prilika da širu javnost prvi put upoznaju s knjigom.

Književna večer u Zemunu bila je i poticaj drugim mladim autorima koji se bave ili žele baviti pisanom riječju.

»Literarna sekcija udruge *Fischer* među članovima ima i mlade pjesnike i oni su već imali prilike objaviti svoje pjesme u zajedničkoj zbirci pjesama *Srijemska rapsodija*. Želimo mlade ljude poticati na književno stvaralaštvo, dati im vjetar u leđa, također i priliku da javnosti prikažu to što pišu i da dalje nastave raditi na svom talentu«, istaknula je voditeljica literarne sekcije hrvatske udruge iz Surčina **Irena Obradović**.

S. D.

U Subotici predstavljena knjiga *Nako sa salaša* Ivana Tumbasa

Pripovitke pune života

Puno toga nestaje ako nije zapisano, istaknuto je u dvorani HKC-a *Bunjevačko kolo* u Subotici prošloga petka na predstavljanju zbirke pripovjedaka *Nako sa salaša* književnoga prvijenca autora **Ivana Tumbasa**. Knjiga nastoji od zaborava sačuvati ikavicu, govor ovdašnjih, ali i Hrvata diljem Hrvatske i izvandomovinstva. Tumbas, autor ovih pripovjedaka, želio je sačuvati barem dio toga blaga. U knjizi postoji 580 riječi za koje je dan prijevod ili tumačenje, kako bi mlađi čitatelji ili oni kojima ikavica nije bliska mogli razumjeti o čemu je riječ.

»Knjiga je nastala zato što želim očuvati barem jedan dio ikavice koji se još može očuvati. Vrijeme leti i stvari oko nas su se promijenile, nije kao nekada. Vjerujem da bi moji didovi bili ponosni na ono što činim i ovom knjigom«, kaže autor.

Svojim šaljivim pripovjetkama Tumbas želi unijeti vedrinu u čitatelje:

»Tako se ljudi opuštaju, nasmiju se, ima tu radosti, ali nema tuge i boli, gledam da uveselim ljude.«

Govor izložen propadanju

Na promociji je govorila časna sestra **Eleonora Merковиć** koja je ujedno napisala i predgovor za knjigu:

»Ovo je zbirka pripovjedaka u kojoj nas autor, pored ostalog, želi zabaviti i nasmijati. I vrlo su kratke. Kako sam i navela u predgovoru, ostavite malo telefone i pročitajte po koju pripovijetku. Taman dok biste iskvricali nešto na telefonu, mogli biste pročitati jednu pripovijetku i biti veseli i nasmijani. Duša će vam uživati. Kada je riječ o likovima, iako spominje neka davna vremena, Ivan Tumbas im daje glas, oni govore, hodaju, razgovaraju me-

đusobno. I take su sve pripovijetke: kratke, sadržajne i pune života.«

Za sestru Merковиć je najvažnije da priče čuvaju »naš divan«:

»Poput starih kola koja se mogu vidjeti na koricama, i naš je govor izložen propadanju i zaboravu i tek se ponegdje čuva, poput blaga. Tako je i on htio. Zaustaviti vrijeme da govor ne propadne. Da ga zapiše, da ga čitamo i usvajamo kako su 'divanili naši didovi' nekad na salašu. 'Varošćani' su se uvijek trudili 'divaniti' malo drugačije i kulturnije, ali ovo je bio 'divan salašarskog čovika'«

Naš je autor pokazao ovim pripovjetkama da je kao dijete bio pažljiv u slušanju. Da je slušao što »divani bačo i drugi stariji«. I onda je to pretočio u vlastiti nutarnji svijet i napisao lijepu zbirku, dodala je sestra Eleonora Merковиć.

Pisanje kao hobi

Tumbas je pokazao i sposobnost zapažanja promjena i pojave novih elemenata i pojava u jeziku, te su tako likovi u pripovijetkama u interakciji s računalima, primjerice.

Pisanjem kao hobijem Ivan Tumbas počeo se baviti još u ranoj mladosti. Pripovijetke, pjesme i članke objavljivao je u *Glasu ravnice*, *Glasniku Pučke kasine*, *Hrvatskim novinama*, *Subotičkim novinama*, *Subotičkoj Danici*... Sudjeluje i u susretima hrvatskih pučkih pjesnika iz Vojvodine *Lira naiva*.

Tijekom predstavljanja knjige ulomke su čitali **Katarina Ivanković Radaković** i **Dario Tumbas**. U glazbenom dijelu programa sudjelovali su Tamburaški sastav *Biseri* i Ženska pjevačka skupina *Prelje* iz HKC-a *Bunjevačko kolo*.

S. Jurić

Kulturni kaleidoskop u Novom Sadu

Kad glazba zaustavi promet

Topla petnaesta rujanska noć bila je u Novom Sadu začinjena glazbom, koja je nakratko zamijenila prometala na jednoj od najprometnijih gradskih prometnica. Usred bulevara Mihajla Pupina, nekadašnjega gradskog korza, glazbenici koji čine Vojvođanski simfonijski orkestar učinili su ambijent stroge arhitekture susjedne zgrade Banovine blažim, pozdravljajući nadolazeću jesen i dijeleći radost posljednjih dana ljeta koje vjetar polako tjera s novosadskih ulica.

Glazba je zaustavila promet! To je bio prevladavajući dojam slušatelja glazbe te noći. Nisu se, kao nekada subotom navečer gradska lica, današnji Novosađani ispod šešira šetali, nego su pomno, manji broj sjedeći, a veliki broj na nogama, slušali skoro dva sata klasičnu glazbu, koja je započela simbolično u 20 sati i 21 minutu (naime, Novi Sad će 2021. godine biti Europska prijestolnica kulture). Kako su organizatori *Kaleidoskopa kulture*, u okviru koga je održan koncert *Korzo* rekli, time su obrisane granice elitne kulture: okvir i ograničenja dvorana i povlaštenosti slušatelja glazbe zamijenilo je vedro nebo, spremno za suradnju s glazbenicima i publikom.

Klasika na otvorenom

Program je otvorio Vojvođanski simfonijski orkestar pod ravnanjem maestra **Mikice Jevtića** i to **Dvořákovim** *Karnevalom*, no na pozornici im se nakon toga pridružio violinist **Robert Lakatoš** izvođači skladbe **Pabla de Sarasatea** i **Camillea Saint-Saënsa**. Za portal *Europske prijestolnice kulture* (novisad2021.rs) mladi virtuoz violine je izjavio:

»Mislim da je ovaj koncept izvođenja klasične glazbe na otvorenom sjajna ideja da se približimo široj publici kao i mlađoj po-

pulaciji. Ovo je odlična prilika, jer ovako svatko može uživati u koncertu«.

»Bombardiranje« kulturom

Nastupila je još jedna glazbena diva, subotička pijanistica **Rita Kinka**, i to izvođenjem *Rapsodije u plavom* **Georgea Gershwi-na**, uz pratnju vojvođanskih simfoničara. Njezino upozorenje na iznenadno »bombardiranje« Novoga Sada kulturom i stvaralaštvom povodom Europske prijestolnice kulture ne smije biti jednokratno i prigodno.

»Ovaj je događaj najava godine titule Europske prijestolnice kulture. Mislim da treba biti još ovakvih događaja i prije i nakon 2021. godine. Da ne bude samo ta godina kruna svega, a poslije toga potop, nego da ide dalje i da ljudi počnu cijeniti kulturu te da znaju što se događa, jer se do sada događalo da nisu bili dobro obaviješteni o nekom događanju. Za nekoga tko prvi puta sluša koncert klasične glazbe, ovo je odlično jer izvodimo djela poznatih kompozitora. To može biti poticaj za mlade a stariji da vide da postoji neki drugi način izražavanja, ne samo u koncertnim dvoranama«, kazala je Rita Kinka za portal *novisad2021.rs*.

M. T.

Kaleidoskop kulture

Korzo je jedan od ključnih događanja programskoga luka *Kaleidoskop kulture* koji je započeo 24. kolovoza i trajat će do 30. rujna, a obuhvaća više od 400 događanja na 80 lokacija u Novom Sadu. Više informacija o ovim brojnim događanjima možete pronaći na njihovoj internetskoj stranici: www.kaleidoskop.novisad2021.rs.

40 godina svećeništva preč. Jozе Duspаre, župnika župe Uznesenja Blažene Djevice Marije u Zemunu

Dosljedan župama u Srijemu

U župnoj crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije u Zemunu 15. kolovoza svečanim euharistijskim slavljem proslavljen je blagdan Velike Gospe. Na kraju svete mise upriličena je i proslava 40 godina svećeništva preč. **Jozе Duspаre** kojem je i papa **Franjo** poslao svoj apostolski blagoslov za njegov dugogodišnji rad i djelovanje u Srijemskoj biskupiji. U povodu 40 godina svećeništva u župama u Srijemu, razgovorali smo s preč. Jozom Duspаrom, koji nas je kroz razgovor za naš tjednik upoznao kako je tekao njegov životni put od dana zaređenja do dolaska u Srijem.

Kako Vas je put doveo u Srijem?

Rođen sam u jednom malom mjestu, selu bosanske Posavine, Gornji Višnjik u župi Žeravac. Tamo sam završio osnovnu školu, a nakon toga pošao putem svećeništva. Srednju školu sam pohađao u Zagrebu u sjemeništu franjevac konventualaca. No, nakon služenja vojnog roka odlučio sam biti diecezanski svećenik te sam tako došao u Đakovo i završio teologiju. Zaređen sam 1979. godine i tako sam i ušao na njivu gospodnju. Ta njiva gospodnja je cijeli moj život bila ovdje u Srijemu u jednom dekanatu. Najprije sam kao mlad svećenik kapelan došao u Zemun, gdje sam ostao dvije godine. Zatim sam četiri godine bio župnik u Novim Banovcima. Više od 16 godina sam proveo u Golubincima kao župnik, a u Zemunu sam župnik proteklih 14 godina. Volim Srijem. Ne mogu kazati da se osjećam kao Srijemac, jer mjesto odakle sam ponikao mi daje neki impuls, a i moj govor odaje odakle sam. Pripadam bosanskom korpusu, govorim hrvatski jezik, ali sam jako zavolio Srijem. Mogu reći da sam dobro upoznao Srijemce i da dobro tumačim identitet i kulturu srijemskih Hrvata, njihove padove i uspone, njihova trpljenja koja su oni proživjeli kroz ovo vrijeme. A teških trenutaka je bilo puno u životu Srijemaca.

Devedesetih godina bili ste župnik u Golubincima. Kakva su Vam sjećanja na ta teška vremena za srijemske Hrvate?

Bilo je to teško vrijeme, ali sam unatoč svemu ostao u toj župi. Osjetio sam da sam potreban hrvatskoj zajednici i to mi je davalo snagu. Bilo je teško gledati odlaske naših vjernika i nepravde koje su im učinjene. Srijemci su dobri, radni i marljivi ljudi. Jedino im je važno da imaju posla i da imaju zemlju da obrađuju. Velika je šteta što su mnogi od njih otišli, jer su u velikoj mjeri doprinosili izgradnji tog kraja.

Unatoč svemu lošem što se dogodilo u Srijemu, imate dobre odnose s pripadnicima svih naroda koji na ovom

prostoru žive i propagirate ekumenizam. Koliko je to važno u današnje vrijeme?

Ja sam odrastao u mješovitoj sredini u Bosni. Prvi moji koraci su na neki način učenje života s drugim narodom. Moji susjedi su bili Srbi i imali smo dobre odnose s njima. Volim kazati da sam više pojeo kolača i slatkiša kod moje susjede **Ljubice** koja nije imala svoje djece, ali je rado okupljala djecu iz susjedstva, nego kod moje majke. Sjećam se dobro svoje mlade mise 1979. godine. Došli su svi moji susjedi i donijeli darove. U našem kraju je mlada misa velika svečanost. Osjećaj da je svaki čovjek na prvom mjestu važan kao čovjek nosim još iz djetinjstva. Tek nakon toga možemo govoriti o drugim identitetima koji čovjeka čine onakvim kakav jeste. Ne volim kada netko kaže za nekoga čovjeka da je on druge vjere. Svi smo mi kršćani,

jedna vjera, samo različiti obredi. Svi smo pozvani na iste principe života, vjernika kao kršćana. I onda kako ja kao svećenik mogu biti drugačiji. Za mene je Crkva ekumenska i u tom kontekstu nastojim i ovdje u Zemunu uspostaviti dobre odnose i s Pravoslavnim crkvom i sa svim narodima različite vjeroispovijesti.

Je li to bio glavni razlog što ste prije desetak godina započeli organizirati u župi ekumenske susrete zborova crkvenog pjevanja?

Upravo je ta različitost naše bogatstvo. Jer zašto bismo svi morali isto pjevati i govoriti? Svaki narod ima svoju kulturu i svoj osjećaj vrijednosti u svakom smislu, pa tako i u vjerskom, i to treba poštivati. Treba se svakako moliti Bogu. Usmjeravam i sebe i druge da se mole Bogu za jedinstvo naroda. Ljudi koji žive u vjeri, je li katolički ili pravoslavni vjernici, nemaju velikih poteškoća s razlikitošću, jer svoje životne puteve temelje na evanđelju Isusa Krista. Ja jesam katolički svećenik, ali nastojim sebe usmjeriti u razmišljanju i djelovanju kao ekumenist jedne crkve Kristove.

Možete li danas, nakon 40 godina svećeništva, sa sigurnošću kazati da ste se ostvarili kao svećenik?

To je dugo razdoblje života nakon koga mogu samo sumirati sve što sam do sada dao i učinio. S druge strane, shvaćam da ti nije još previše vremena ostalo. Ali to ne utječe na moju volju i želju da se još više angažiram kao svećenik, darujući se svojoj zajednici i narodu i uređujući svoj svećenički put i život Bogu, čiji smo mi kao svećenici poslanici. Općenito sam kao svećenik zadovoljan. Volim svoje svećeništvo, volim svoj poziv i mislim da kada bih se ponovo rodio, da bih opet bio svećenik.

S. D.

HosanaFest

Festival hrvatskih duhovnih pjesama *HosanaFest*, četrnaesti po redu, bit će održan u nedjelju, 22. rujna, u Subotici u Dvorani sportova s početkom u 20 sati. Tema ovogodišnjeg susreta je *Na tragu vječnosti*, a ulaznice se po cijeni od 200 dinara mogu kupiti na ulasku u dvoranu.

Susret mladih svih biskupija Srbije

Susret mladih svih biskupija u Srbiji bit će održan 28. rujna u Srijemskoj Mitrovici. Program počinje u 9.30 i predviđen je do 17.30 sati. Svi zainteresirani se mogu javiti svojim župnicima ili vjeroučiteljima, a cijena puta je 1.100 dinara.

Hodočašće u Mariju Bistricu

Zavjetno hodočašće Subotičke biskupije u Mariju Bistricu bit će u subotu, 28. rujna. Svi zainteresirani se mogu javiti svojim župnicima, a kod prijave treba dati broj važeće putne isprave. Cijena puta iznosi 3.000 dinara.

Ž. V.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Boriti se za Božje kraljevstvo

Nakon što je prošle nedjelje uz pomoć tri prispodobе o izgubljenom i nađenom pokazao farizejima i pismoznancima da grijeh ne može biti zaprjeka za spasenje, ako je čovjek spreman na obraćenje, Isus se sada obraća svojim učenicima upozoravajući ih da trebaju ozbiljno shvatiti borbu za kraljevstvo Božje i život u njegovom duhu (usp. Lk 16,1-13).

Nepošteni upravitelj

Isus opet govori u obliku prispodobе, međutim koliko su nam prošlonedjeljne bile logične i lako razumljive, toliko nam ova stvar poteškoće i zbunjuje nas. Čudno je u prvi mah to što Isus hvali nepoštenog upravitelja, čiji su postupci tipični za jednoga prevaranta, koji, iako je razotkriven u svojoj prijevarami, smišlja novu. To nas odmah podsjeća na tolike slučajeve prijevarami i pronevjerama u današnje vrijeme o kojima slušamo ili koje smo možda i sami doživjeli.

Kao i svaki put, Isus i sada ne govori apstraktno, nego uzima primjer iz svakodnevnog života kako bi ga svi mogli razumjeti. Nepoštenih upravitelja uvijek je bilo, kao i danas nepoštenih direktora i menadžera. No, ovaj je razotkriven u svojim prijevarami te mu gospodar prijeti otkazom i traži da položi račun o svome upravljanju. Međutim, to nije kraj njegovom nepoštenju, jer on smišlja još jednu prijevaru. Tako pokazuje visok stupanj hrabrosti i rizika. Želi se osigurati da, kada ostane bez posla ne ostane bez prijatelja koji će mu pomoći. Zato on njima sada pomaže da krivotvore zadužnice i gospodaru prikažu da su dužni manje nego što doista jesu.

Isus pohvaljuje snalažljivost i odvažnost ovoga nepoštenog upravitelja. Naravno, on ne želi da njegovi učenici ovoga čovjeka slijede u njegovoj pronevjeri povjerenih dobara i nepoštenom poslovanju nego da njegovu snalažljivost i odvažnost primijene u svome zalaganju za Božje kraljevstvo. Jasna je razlika između Isusovih učenika i nepoštena upravitelja, on je »sin ovoga svijeta«, a oni su »sinovi svjetla«, jedino što im treba biti zajedničko je hrabrost i domišljatost u borbi za postizanje cilja. On im priča ovu prispodobu baš zato što primjećuje da se sinovi svjetla ne bore za kraljevstvo Božje s jednako hrabrosti i domišljatosti kao što se sinovi svijeta bore za ostvarenje svojih ciljeva. Ovom ih prispodobom želi potaknuti da se

odvaže poput ovoga nepoštenog upravitelja, da se upuste u rizik, da upotrijebe svu svoju dovjtljivost u borbi koju vode u ovome svijetu.

I danas je poruka ista. Ljudi se s više hrabrosti i promućurnosti bore za ovozemaljske ideale, za ostvarenje ciljeva koji su prolazni i materijalne dobiti. No, sve je manje onih koji će se upuštati u rizike kako bi se borili za Božje kraljevstvo. U toj borbi lako odustaju, povlače se pred zaprekama i opasnostima zaboravljajući da je dobit takve borbe vječnost. Ovom prispodobom Isus i nas želi potaknuti da sve svoje sposobnosti uložimo u borbu za Božje kraljevstvo, te da se ne bojimo rizika nego da u svakom trenutku budemo hrabri i odvažni.

Materijalno u službi vječnog

Ovonedjeljna Isusova prispodoba prepuna je znakovitih izjava, ali osvrnut ćemo se još na ovu: »Napravite sebi prijatelje od nepoštena bogatstva pa kad ga nestane da vas prime u vječne šatore« (Lk 16,9). Nepoštenim bogatstvom ovdje ne možemo smatrati ono bogatstvo stečeno prijevarom, jer Isusovi učenici moraju uvijek biti poštteni. Pod nepoštenim bogatstvom ovdje se misli na materijalno bogatstvo, jer Isus je u mnogim drugim prilikama kritizirao one koji zgrću blago zemaljsko i nazivao ga varljivim te naglašavao bogaćenje u Bogu. Dakle, Isusov učenik od materijalnog bogatstva treba sebi napraviti prijatelja, odnosno iskoristiti ga u borbi za Božje kraljevstvo i tako od njega napraviti jedno od sredstava koje će mu omogućiti ulazak u vječnost.

Da bi materijalno poslužilo u svrhu vječnog ono ne smije biti smisao čovjekova djelovanja i postojanja. Isus nema ništa protiv bogatih, nego nam daje do znanja da bogatstvo ne vodi put spasenja, ali u tu svrhu može poslužiti ako čovjek prevrednuje svoja stajališta i pogleda na život. U svijetu je, nažalost, uvijek bilo siromašnih i bolesnih koji su se mučili zbog svoje neimaštine, dok su bogati uživali u svome bogatstvu. Isus nas ovom prispodobom potiče na to da damo svoj mali doprinos ispravljanju ove nepravde. Mnogi svojim bogatstvom mogu pomoći sirotinji u njihovim mukama, samo je pitanje žele li to. Možda je potrebno da se odreknu nekih luksuza na koje su navikli, ali tek tada novac će im postati prijatelj.

Luka Kujundžić, učenik Gimnazije Svetozar Marković

Sve je lakše s tamburom u ruci

Luka Kujundžić ima sedamnaest godina i učenik je trećeg razreda, općeg smjera Gimnazije *Svetozar Marković* u Subotici. Živi s roditeljima, mamom **Ivanom** i tatom **Marinom**, a ima i dva mlađa brata: **Dominika** i **Dražena**.

U budućnosti sebe može vidjeti kao inženjera ili arhitekta, te bi nakon završene srednje škole volio upisati fakultet koji je vezan uz to, ali još nije siguran točno koji i gdje. Nakon toga bi želio raditi u struci, a osim posla volio bi i svirati tamburu, kao što to i danas radi.

Luka već sedam godina svira tamburu – primu u Subotičkom tamburaškom orkestru. S obzirom na to da voli putovati, drage su mu sve turneje, a kao posebnu je izdvojio prošlogodišnju u Italiju.

Želja mu je jednoga danas svirati i u manjem tamburaškom sastavu, no nije jedini u tome. Skupa s prijateljima **Lukom** (harmonika), **Vanjom** (basprim 1), **Istvánom** (basprim 2), **Nikolom** (čelo) i **Ivanom** (bas) odlučili su tu želju i ispuniti, te se kad mogu okupljaju i vježbaju. Cilj im je jednoga dana postati ansambl koji će kvalitetno svirati i uveseljavati druge.

U slobodno vrijeme, osim sviranja, Luka voli i slušati glazbu, stranu, ali i domaću, a posebno izdvađa pjesme s Ex YU scene. Rado sluša i **Đorđa Balaševića**, **Olivera Dragojevića**, **Tonija Cetinskog**, **Petra Grašu**... No, to nije sve, u slobodno vrijeme voli i voziti bicikl s prijateljima, a to mu je i najdraže prijevozno sredstvo na putu do škole i obrnuto.

Izdvojio je kako voli i životinje, a omiljeni su mu konji.

Kada su u pitanju filmovi, ima više omiljenih, ali ako može birati uvijek će komedije biti prve na listi. U životu ga ispunjava vrijeme provedeno s obitelji i dobrim prijateljima.

L. V.

54. Vinkovačke jeseni

Gori lampa na srid Vinkovaca

Među najmlađim čuvarima tradicije našli su se i članovi HKU-a Antun Sorgg iz Vajske * Na središnjim događanjima sudjelovat će i članovi HKC-a Bunjevačko kolo iz Subotice

Već tjedan dana u Vinkovcima ne samo da *gori lampa* nego »gore« i svi ulični trgovi, kavane, sva folklorna društva i udruge. Cijela Slavonija i okolica slila se u Vinkovce.

U petak, 13. rujna, započela je najveća kulturna manifestacija Slavonije, a 54. Vinkovačke jeseni trajat će sve do 22. rujna. Tema ovogodišnjih *Jeseni* »Tri nam drage riječi« predstavlja poveznicu Slavonije, Srijema i Baranje, a u ovome periodu bit će održano pedesetak kulturnih, gospodarskih i sportskih priredbi. Neće izostati ni tradicija i ples, a zaigrat će se i tradicijsko Šokačko kolo, koje je uvršteno na listu nematerijalne baštine.

Kako bi to slavlje bilo kada se ne bi zvali gosti, susjedi. Tako su na *Vinkovačke jeseni* pozvani i Hrvati iz Vojvodine.

Dječje Vinkovačke jeseni

Kako bi se tradicija prenijela i opstala valja je sačuvati, ali i prenijeti na mlađe naraštaje. *Dječje Vinkovačke jeseni* održane su proteklog vikenda, okupile su kulturno-umjetnička društva iz cijele Hrvatske, kao i goste iz Bosne i Hercegovine, te Vojvodine.

Međužupanijska smotra dječjih folklornih skupina održana je u nedjelju, kao i svečani mimohod dječjih skupina koji je okupio oko 2.500 djece iz čak 62 kulturno-umjetnička društva. Među najmlađim čuvarima tradicije našli su se i članovi HKU-a *Antun Sorgg* iz Vajske, koji su s ponosom u srcu predstavljali svoje društvo i Hrvate

iz Vojvodine. Iako im nije bilo nimalo lako okupiti se, pronaći odgovarajuću nošnju i pripremati se za ovaj nastup, radost nisu skrivali. Najmlađi članovi ove Udruge predstavili su se plesom i pjesmama svojega kraja *Sidi Ćiro na vrh slame, Sirotica, Kad se Cigo zaželi*, te pjesmom *Kopa cura vinograd*.

Pokroviteljica Vinkovačkih jeseni, petu godinu zaredom, je i predsjednica RH **Kolinda Grabar-Kitarović** koja je ove godine nazočila mimohodu *Dječjih Vinkovačkih jeseni* i tom prigodom, kako prenose hrvatski mediji, *Vinkovačkim jesenima* dodijelila Povelju RH za očuvanje hrvatske tradicije, kulture i narodnog bogatstva.

Središnja proslava

Svečano otvorenje ovogodišnjih jeseni bit će večeras, 20. rujna, s početkom u 20 sati na Trgu Bana Josipa Šokčevića, a kao i obično bit će izravni prijenos putem Hrvatske radio-televizije. Državna smotra hrvatskog izvornog folklora bit će održana 21. i 22. rujna na kojoj će sudjelovati brojna kulturno-umjetnička društva. Svečani mimohod, koji će 22. rujna s početkom u 10 sati proći ulicama i trgovima grada na Bosutu, predstaviti će dio bogate riznice tradicijskog ruha, pjesama i običaja Hrvata, ali i nacionalnih manjina u Hrvatskoj. Tako će u svečanom mimohodu u nedjelju, te na Smotri folklora, sudjelovati i Hrvati iz Vojvodine, članovi HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice. Kada svi sudionici pristignu do stadiona HNK *Cibalia* bit će odigrano najveće Šokačko kolo. Mimohod će izravno biti prenošen na drugom programu Hrvatske radio-televizije, a u njemu će sudjelovati oko šezdeset kulturno-umjetničkih društava, svečano ukrašene zaprege i jahači.

Tijekom poslijepodneva redat će se Smotra folklora, koncert **Ivana Zaka** i *Najboljih hrvatskih tamburaša*, te će kasno u noć biti zatvorene ovogodišnje *Vinkovačke jeseni*.

Ž. V.

RECEPT NA TACNI

MAFINI S MAKOM I VIŠNJAMA

Jednom prilikom sam pisala o maku i tome koliko ga obožavam, ali tada nisam ni slutila kako to obožavanje može postati veće. Samo sam mu dodala višnju i dogodila se nevjerojatna čarolija. Kad bolje razmislim, probat ću i u gibanicu s makom dodati višnju. Ali ne ovom prigodom. Sada imam pune ruke posla, a uskoro i punu kuću mirisa.

Potrebno: 3 jaja / 250 g šećera / 2 vrećice vanilin šećera / 150 ml ulja / 250 ml jogurta / 200 g brašna / 4 žlice višanja / 1 prašak za pecivo / 100 g maka / 4 žlice brašna / 100 g čokolade za kuhanje.

Postupak: Prvo dobro umutiti bjeljanke, pa dodati žumanjca, šećer i vanilin šećer, jogurt, ulje i sve dobro umutiti. Smjesi dodati brašno i jednu vrećicu praška za pecivo i sve dobro umutiti. Izdvojiti trećinu smjese i dodati u nju mak. U ostatak smjese dodati 4 žlice višanja. U pleh za mafine prvo sipati smjesu s višnjama negdje do 2/3 visine, a ostalo ispuniti tamnom smjesom. Računajte da će mafini rasti, tako da se ne mora dodavati smjesa do vrha. Peći oko 25 minuta u pećnici zagrijanoj na 180 stupnjeva Celzija. Ohlađene mafine preliti čokoladom za punjenje.

Ne skrivam zadovoljstvo okusom i mirisom i nastavljam istraživanje na temu višnje i maka. Jedva čekam da otkrijem što su mi spremili. Dobar tek svima!

Gorana Koporan

Šotokan Karate Savez Srbije

Dva desetljeća karatea u Sonti

Proteklog vikenda Sonta je bila u znaku karatea. U sportskoj dvorani OŠ *Ivan Goran Kovačić* u prijedpodnevnim satima su održani sudačko-trenerski seminar i licenciranje za suce i trenere iz Vojvodine i Beograda, te pripreme reprezentativaca Srbije iz Vojvodine i Beograda za nastup na predstojećem Svjetskom prvenstvu u Poljskoj, koje će biti održano polovicom listopada.

U drugom dijelu dana održan je 3. *Kup Sonte*, na kojem je sudjelovalo više od 200 natjecatelja iz 13 klubova, članova Šotokan Karate Saveza Srbije iz Vojvodine i Beograda. Organizator manifestacije bio je KK *Kumite* iz Sonte, u suorganizaciji sa Šotokan Karate Savezom Vojvodine i uz potporu Općine Apatin, MZ Sonta i većeg broja donatora iz Sonte i Svilojeva.

Od temelja do vrha

Karate klub *Kumite* iz Sonte službeno je osnovan 15. listopada 2001. godine. Nastao je uz mnoštvo peripetija. Još sedamdesetih godina pojedinci su vježbali pod nadzorom trenera iz obližnjeg Apatina, međutim, do nekog ozbiljnijeg omasovljenja nije došlo. Niti početkom devedesetih karate u Sonti nije imao puno pristalica. Nije bilo stručnog kadra, treneri su dolazili i odlazili, a ovaj sport je ostajao u sjeni. Svoje mjesto pod suncem dobio je dolaskom u selo novog liječnika, karate zanesenjaka, dr. **Miloša Čepca**. Svojim upornim radom i predanošću karateu animirao je lijepu skupinu sljedbenika, svojim autoritetom za vježbanje je osigurao jednu učionicu u OŠ *Ivan Goran Kovačić*. Radilo se na razini sekcije, ali je stalno bila prisutna ideja o formiranju kluba. Dr. Čebac, prvi trener kluba u formiranju, mislio je na budućnost. Iskustvo ga je učilo da rješenje za Sontu nije dovođenje trenera iz drugih mjesta, nego je dodatno radio s malom ekipom zanesenjaka, predvođenom **Tomislavom Matinom** i tako stvarao temelje budućeg kluba. Nažalost, dobio je premještaj u drugi grad, no sljedbenike je naučio upornom radu i bio siguran da će nastaviti putem kojega je trasirao. Upravo takav način rada rezultirao je osnivanjem KK *Kumite* 2001. godine. Radilo se sustavno, iz godine u godinu klub se omasovljivao i bilježio uspjehe. U ova dva desetljeća klupske povijesti stvoreno je tridesetak majstora crnog pojasa, a natjecatelji iz Sonte, kasnije i Svilojeva, bili su vrlo uspješni. Osvajali su titule prvaka Vojvodine, prvaka Srbije, a bili su i sudionici Svjetskog prvenstva. Tako je *Kumite* u lokalnu od perifernog, postao klub koji nikada neće izgubiti zlatni sjaj.

Bolna točka su financije

Ukoliko bi *Kumite* ikada i zapao u nerješive teškoće, uzrok bi bila sve manja financijska sredstava. Mnogi klubovi u manjim sredinama se gase upravo zbog nedostatka sredstava. To prijeti i Sončanima, jer su, kao i Apatinci, ostali bez sustavne financijske potpore Sportskog saveza općine Apatin, a isto tako otpali su i od sustavnog financiranja iz sredstava mjesnog samodoprinosu MZ Sonta. Bez obzira na to što je karate dio povijesti sela, što su djeca, članovi KK *Kumite*, istinski šampioni, ne šampioni tamo nekoga trenera, ne šampioni svojih roditelja, nego i šampioni svojega sela i svoje opći-

ne. Navedeni izostanak financiranja posljedica je neriješenog statusa Šotokan federacije na razini Srbije.

Brojna odličja

Najbolja ilustraciju kvalitete rada u klubu su brojna odličja, osvojena kroz ova dva desetljeća postojanja. Iako je *Kumite* po mnogim parametrima, najviše po sredstvima godišnjeg proračuna, mali klub, po rezultatima je rame uz rame s puno većima. S raznih turnirskih natjecanja u zemlji i inozemstvu Sončani su se vratili s velikim brojem odličja. Teško ih je složiti po bilo kojem kriteriju, natjecatelji-ma su sva jako draga. Treneru osobito.

»Pobrojati ću neka od njih bez reda. Prvo mi se nameće 2009. godina, kad su **Nataša Fabijanov** i **Marko Zlatar** u svojim dobnim skupinama osvojili zlato na prvenstvu Srbije, 2010. godine imali smo dvije djevojčice na Svjetskom prvenstvu u Italiji. **Monika Matić** bila je peta u kategoriji djevojčica 1995. godišta, a **Maja Kuruc** bila je dvadeset prva od 46 natjecateljki, što je izuzetno veliki uspjeh, ukoliko uzmemo u obzir da je od svih natjecateljki imala najslabiji pojas. O turnirskim odličjima ne bih, sva izuzetno cijenim, pa ne bih želio nekoga preskočiti. I današnji uspjeh na domaćem tatamiju plod je sustavnoga rada i ljubavi prema karateu. Nastupilo je 26 naših natjecatelja. U katama pojedinačno pozlatila se **Andrea Majstorović**. Srebro su osvojili **Jelena Smiljanić**, **Mina Popović**, **Marija Domić** i **Stefan Klecin**, a broncu **Réka Rizsányi**, **Nina Ranković**, **Martina Šegrt**, **Lara Limani**, **Milica Pauković**, **Maja Radojčić**, **Csaba Rizsányi**, **Marko Matić**, **Stefan Matić**, **Aleksandar Sumina Volf**, **Dušan Miroslavljević**, **Stefan Miroslavljević**, **Dragan Ivković**, **Danilo Budimir**, **Stefan Simić**, **Milan Simić**, **Dragomir Vujanović**, **Milan Popović**, **Milan Krtinić**, **Mirko Mihaljev** i **Stefan Radojčić**. I klubu i meni kao treneru, ovi rezultati su za ponos«, kaže Matin.

Ivan Andrašić

Ljubiti bližnjega

Fotografija je snimljena 1944. u Sonti, Treći sokak br. 66, ispred trijema obiteljske kuće **Lukić, Ristićovih**. Kuća je pokrivena trskom kao tada i većina kuća u selu. Tu su stanovale tri mnogočlane obitelji. Pokojnica je stanovala u sredini kuće, na broju 68, sa svojom djecom. Po običaju, lijes s pokojnim se iznosio van, u dvorište, pred sam dolazak svećenika.

Pokojnica je **Lukić Marica**, Ristićova, r. **Ivankov, Petankina**, (7. I. 1880. – 15. IX. 1944). odjevena je u narodnu nošnju, plečak i skute bijele boje s vezenim šarama pamučnim koncem koji je mogao biti u raznim bojama. Pripasana joj je pregača istkana od raznobojne vune s poprečnim prugama. Ovo je bilo svečano ruho koje su žene nosile u crkvu, mada se i svakidašnje nije mnogo razlikovalo. Glavno obilježje da su u žalosti je bila »krpa«, marama na glavi i pripasana pregača. Starica je sahranjena u ruhu za žalost, jer nije prežalila nestalog sina. Vrlo su rijetke fotografije na kojima se vidi na glavi bijela marama, »krpa«, i to još preko kapice. Bijele »krpe« su se uvelike nosile za pokojnicima, i u vrijeme adventa i korizme. Zbog toga je ova fotografija pravi raritet. Kasnije su »krpe« bile ofarbane tamnim bojama, crnim ili teget s bijelim voštanim šarama (batik na platnu).

Marica je za života imala dva sina (**Ivana**, stoji iznad djevojčice s kariranom maramom i **Stipana**, stoji iznad materina uzglavlja) i dvije kćeri (**Anu**, udanu **Šimić, Žalimovu**, četvrta u gornjem redu i **Mariju**, udanu **Virovkić**, u rukama drži bijelu krunicu). Sve četvero djece je othranila u siromaštvu. Suprug joj je bio dugo zarobljen u Rusiji tijekom Prvoga svjetskoga rata i nakon povratka u Sontu je ubrzo umro. Maricu je s obitelji pomagala udruga *Sirotinjski sto* iz Sombora koja je tada spasila mnoge živote od gladi. Djeca su joj bila vrijedna i dobra i pomagali su majku. Tako su se naučili ljubavi prema bližnjemu. Novopridošli zetovi i snahe su prihvaćali njihova pravila. Pokojnična kćer **Marija** je rodila djevojkom djevojčicu **Anu** (u kariranoj marami, jer je bila u gostima i nije bilo dovoljno crnih marama). Njenu majku je obitelj zaposlila u Apatinu kao spremačicu u pošti, a Anu je prihvatila **Manda**, supruga starijega sina Ivana (na fotografiji nama s desna na lijevo u drugom redu, druga), iako je imala svoje četvero djece. Jedno od njih je i njena kći **Eva**, istih godina kao i Ana. Obitelj se složila da je tako najbolje radi djevojčice koje su imale ista zanimanja. Kada su se djevojčice zadjevojčile, Eva je otišla iz Sonte u potrazi za boljim životom, a Anu je prihvatio tetak **Marko Šimić, Žalimov** (stoji do Ivana Virkovića, Marijinoga supruga), s njihovim prvijencem **Ivicom** (r. 1943.) u naručju. Do Marka je njegova supruga Ana koja je obgrlila za ramena njihovoga mlađeg sina **Jožu**. Između nje i sestre joj Marije stoji njihov sin Marko. Sinovi Marko i Joza su bili vrsni majstori u obradi drveta. U slobodno vrijeme su se bavili slikarstvom i fotografijom. Tetak Marko je pomno pazio na Anu, vanbračnu kći suprugine sestre Marije. Bio je pčelar i čovjek

»od prirode«. Kretao se među ljudima i bio obaviješten. Birao joj je fina ruha zajedno sa suprugom i upućivao u tajne odijevanja i života uopće, a sve nadajući se dobroj prilici za njenu udaju. Između mnogih udvarača Ani se dopao lugar i ona se udala za njega. Obitelji je konačno pao kamen sa srca, jer je Ana dobila svoj dom i uživala u izobilju. Njena majka Marija se udala u Apatinu za inženjera apatinskog brodogradilišta, Virovkića. Sreća je kratko trajala. Nakon prvoga sina, koga drži otac u naručju, rodila je još jedno muško dijete i ubrzo nakon toga umrla. Spone između obitelji i zeta ing. Virovkića nisu prestale. Za djecu su se svi pomno brinuli i u dogledno vrijeme obitelj mu je preporučila mladu ženu iz Sonte za novu suprugu i novu majku sestričnoj djeci.

Pokojnica s fotografije je doživjela neprežaljenu tugu. Sin Stipan, slušajući oca koji je preživio golgotu Prvoga svjetskoga rata, u vrijeme mađarske okupacije Vojvodine je otišao iz sela. Nikada se nije vratio, niti se saznalo je li živ ili mrtav.

Ovu fotografiju s ljubavlju čuva **Ana Tudor**, kći **Ivana Lukića** i **Mande** (r. **Mihaljev, Pekarkina**) **Lukić**, autorica slike ulje na platnu *Kilometar Dunava*. Pokojnica na fotografiji je njena majka

(baka po ocu). Ana je, osim slikarstva, čuvarica antikviteta i čuvarica obiteljskih odnosa. U svome fundusu starina čuva sablju koju je donio njezin stari (djed po ocu) iz zarobljeništva u Rusiji. Sa sjetom promatra ovu fotografiju, ljubi svoju lijepu sestru tek šesnaestogodišnju **Maricu** (nama s desna na lijevo prva ženska osoba), a onda i brata Ivu mlađeg između oca Ivana i majke Mande, brata Stipana (sa sklopljenim rukama i u cipelicama) kao i ostale i kaže:

»Tu mi nema. Još se nisam rodila. A kad sam došla na svijet, tetka Ana Žalimova se razbolila. Njezin sin Joza je još siso (djecu se držalo na dojci i do dvije i tri godine), a moja mama koja je njemu ujna, na jedne dojke je držala mene, a na druge njega.«

Ruža Siladjev

Lakše je kopati njivu nego snimiti film

Tavankut je dobio i svoj kratki dokumentarni film, i to iz perspektive njegovih najmlađih mještana. Naime, značajne objekte i manifestacije ovoga sela zabilježili su kroz objektiv kamere polaznici filmske radionice *Kad se male ruke slože*. Što su na ovoj, trećoj po redu, radionici naučili, uvjerali su se njihovi roditelji i nastavnici, a na koncu i oni sami, na projekciji svog posljednjeg uratka »Tavankut iz filmskog kuta«. Kratki film o Tavankutu prikazan je prošloga petka na tavankutskom Etnosalašu *Balažević*, gdje se s pozornošću ispratio svaki detalj filma, a između znatiželje i smijeha, u brojnoj se publici moglo razabrati i dvadesetak ponosnih dječjih pogleda. Razlog za ponos bio je što su imali priliku biti članovi filmske ekipe koja je ljetos, u svega par dana, na zanimljiv način uspjela predstaviti svoj rodni kraj na filmskom platnu.

Svatko od polaznika dao je svoj doprinos snimanju filma, a redateljsko mjesto ovoga puta pripalo je učenici osmog razreda OŠ *Matija Gubec* iz Tavankuta **Eleni Sekulić**. Ona kaže da su kroz protekle tri godine na filmskim radionicama puno toga naučili o snimanju filmova, a ideja za ovaj posljednji u nizu, bila je upravo njezina:

»Željeli smo predstaviti sve ono što je značajno u našem selu, poput škole, Galerije slika od slame, nogometnog stadiona... Unatoč suncu i naporima koje smo ulagali tijekom snimanja, bilo nam je vrlo zabavno i doista je vrijedilo steći jedno ovakvo iskustvo. Ono što mi je od svega bilo najzanimljivije jest zapovijedati kameramanu što treba činiti.«

A za kameru su se mahom hvatali dečki, kojima je ovaj dio opreme ipak bio najzanimljiviji. Među muškim dijelom ekipe bio je i **Marko Balažević**, učenik petog razreda tavankutske škole, koji ne krije oduševljenje kada je u pitanju filmska radionica. »Učili smo kako treba snimati pokrete kamerom, potom kako se snima ton za film i još puno toga, a uz to smo se i sjajno družili. Radionice su mi super i volio bih jednog dana i sam pokušati snimiti neki film.«

Njegov vršnjak **Aleksa Čota** također dijeli ljubav prema kameramanskoj ulozi:

»Naučili smo snimati kamerom i držati mikrofoni, a najbolje mi je bilo kada smo snimali nogometni stadion i brojali koliko sjedala ima.«

Ono što su svi polaznici mogli zaključiti jest da snimanje nije nimalo lak posao. Film je snimljen u svega nekoliko dana, a da sve najvažnije o Tavankutu stane u sedam minuta filma pobrinuo se inicijator i voditelj ovih radionica, zagrebački redatelj, a rođeni Tavankučanin, **Branko Ištvančić**.

On ističe da je iz godine u godinu sve veći broj polaznika ove radionice, što je pokazatelj da je djeci prilično zanimljiva i ujedno smjernica da će se nastaviti održavati i ubuduće.

»Radionicu je ove godine pohađalo dvadesetoro djece. Program radionice traje tjedan dana, tijekom kojih subotički redatelj **Zoltán Siflis** i ja gledamo s djecom filmove, učimo ih kadriranju, a onda im damo zadaću da smisle što bismo mogli snimiti

i, naravno, uvijek ima na stotine ideja. Ove godine smo odlučili predstaviti što sve Tavankut ima. Snimali smo dva-tri dana i još smo imali dan za montažu. Djeca su bila po cijeli dan na etnosalašu, pa je u nekom trenutku zanimljiva bila izjava jedne djevojčice, koja je zaključila da je lakše kopati njivu nego snimiti film. Osim stvaranja filmova, djeca su se ovdje učila medijski opismenjivati, te smatram da je za njih ovo vrijedno iskustvo.«

Većina polaznika sudjelovala je i na prethodnim radionicama, tijekom kojih je također snimljeno nekoliko zanimljivih kratkih filmova, te neki od njih sada već imaju određena znanja i želju da se u budućnosti možda okušaju u svijetu filmske industrije.

Nakon projekcije spomenutoga filma o Tavankutu, polaznici radionice u petak su pogledali i snimku svog angažmana, odnosno kako je tijekom snimanja filma to sve izgledalo iza kamera. Nešto ih je nasmijalo, poneki detalji nečemu naučili, a knjižice »Filmska izražajna sredstva«, namijenjene upravo mladim ljubiteljima filma, uručene su im kako bi se do idućeg ljeta mogli pripremiti za nove filmske kadrove i izazove.

Filmske radionice organizirala je Udruga za audiovizualno stvaralaštvo *Artizana* iz Zagreba, u suradnji s Hrvatskim nacionalnim vijećem, OŠ *Matija Gubec*, HKPD-om *Matija Gubec* iz Tavankuta i Udrugom *Inovativna mreža* iz Subotice.

Marija Matković

Hajdemo skupa u školu slikanja

Želiš naučiti slikati, crtati, izrađivati stripove? Evo zanimljivih informacija:

Hrvatski kulturni centar *Bunjevačko kolo* upisuje djecu, učenike od IV. do VIII. razreda osnovne škole, u *Školu slikanja*.

S polaznicima će raditi **Čedomir Kristijan Sekulić**, više puta nagrađivani i priznati slikar, koji se osim klasičnog slikarstva bavi i ambijentalnim dekoracijama, ilustracijom, stripom i grafičkim romanom te dizajnom korica knjiga, plakata, flajera...

Škola slikanja počinje 15. listopada, a svi zainteresirani se mogu prijaviti do 10. listopada u ured HKC-a *Bunjevačko kolo*, Preradovićeva 4 ili putem telefona 024/556-898. Više informacija možete dobiti u uredu Centra.

Zaziv Duha Svetoga

Vjeronaučnici Subotičke biskupije na blagdan Uzvišenja sv. Križa, 14. rujna, okupili su se na euharistijskom slavlju na kojem su zazvali Duha Svetoga za početak školske i vjeronaučne godine. Svi oni znaju kako je sve lakše raditi uz Božji blagoslov, pa tako i učiti. Osim osnovaca i srednjoškolaca, na misi u subotičkoj katedrali sv. Terezije Avilske sudjelovali su i mališani iz vrtića, a priključili su im se i odgojitelji, nastavnici, profesori, pa i ravnatelj škole.

Misno slavlje je predvodio katedralni župnik mons. **Stjepan Beretić** uz koncelebraciju svećenika i župnika koji su doveli svoje vjeronaučnike. Mons. Beretić je podsjetio okupljene da svaki puta kada treba učiti, djeca, pa i odrasli, mogu zazvati Duha Svetoga, koji će im priteći u pomoć.

U prigodnoj homilii mons. Beretić je djecu podsjetio na blagdan koji se slavi, a kako bi im to što bolje ostalo u pamćenju, sva djeca su po izlasku iz katedrale dobila sliku na kojoj je Isus koji Petru predaje ključeve nebeskoga kraljevstva.

»Neka nas ta slika podsjeti da je Isus svakome od nas dao ključ za Njegovo kraljevstvo. Naš ključ je križ. Svatko od nas ima svoj križ. Đaci misle da je najteže biti đak, pa je učenje njihov križ. Bolesnik ima križ bolesti. Svatko ima križ svojih dužnosti. Taj križ je ključ koji nas vodi u radost«, rekao je mons. Beretić.

Čitanja pod svetom misom, kao i zazive molitve vjernika čitala su djeca, pjevanje pod slavljem je predvodio Dječji katedralni zbor *Zlatni klasovi*, a pridružili su im se i prijatelji koji su ispunili subotičku katedralu.

Na kraju misnoga slavlja svi su se skupa fotografirali za uspomenu, a sljedeći ovakav susret bit će organiziran za kraj školske godine, kada se djeca zahvaljuju za uspješan završetak školske godine.

Sada je na svakome osobno veliki zadatak – prigriliti svoj križ, te učenje i što uspješnije završiti još jednu školsku godinu.

Ž. V.

Hrckov spomenar

ZOVEM SE: Pavao Piuković
IDEM U ŠKOLU: Ivan Milutinović
IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI: treniram hokej i sviram tamburu
VOLIM: igrati igrice i nogomet
NE VOLIM: odbojku
U SLOBODNO VRIJEME: igram nogomet
NAJ PREDMET: tjelesni odgoj
KAD ODRASTEM ŽELIM BITI: nogometaš

KOD GLAVNE POŠTE

Too Toth optika

Subotica
551-045

25 YEARS

Srebrna akcija!

Mijenjam stan u Pančevu, jednosoban od 30 m², III. kat bez grijanja blizu centra za sličan uz morsku obalu Istre. Tel: 065/689-35-47.

Starija kuća (4 sobe, ručao, 2 kupaone, kuhinja, ostava) + sporedna zgrada (ljetna kuhinja, soba, kupaona) se prodaje ili mijenja za stan ili kuću u Zagrebu (centar). Tel: 024 754760 ili 064 2394757.

Prodajemo lijepu kuću u Subotici, 145 m², dvije terase, dvije garaže, svi priključci, bazen, legalizirano, može zamjena za manji dvosoban stan, plus doplata. Tel: 024-456-12-05.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga. Tel.: +4917621561026 ili 064/1826160.

Prodaje se kuća na kat, plac 650 m², kuća 210 m², velika garaža, kotlarnica, 3 prostorije 5x4, ljetna kuhinja i za ogrjev. Dva trosobna stana – 6 soba, 2 kuhinje, 2 kupaone, 2 ostave, etažno grijanje i plin, KDS, telefon, interfon, parket sobe, pločice ostalo, autobus br. 16 Mali Radanovac, Subotica. Može zamjena po dogovoru. Tel: 061 2323223.

Prodaje se kamionska prikolica registrirana za traktor s atestom 14 t, »Regent« trobrazdni plug, obrtač i sijačica »Olt Gama 18« s lulama 2,25. Tel: 024/532-570.

Prodajem salaš na Mirgeškom putu, 4 km od grada, nova gradnja, sve od čvrstog materijala, trofazna struja, bunar 50 m, dvije kupaonice, tri štale, svinjci, dvije garaže. Tel: 064 247-09-49.

Primam u radni odnos zubnog tehničara s iskustvom u Županji, R. Hrvatska. Smještaj osiguran. Informacije na tel: 00385-95-366-17-67.

Prodaje se građevinska parcela površine 844 m² za gradnju stambenog objekta, Mali Radanovac, Ulica Heroja Pinkija. Tel: 063/551-871.

U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel: 025 544-92-20; 064 280-84-32.

Prodaje se kuća na kat s dva trosobna stana, 210 m², plac 650 m², Subotica, Mali Radanovac, s kompletnom infrastrukturom, plinom, dva strujna brojala legalizirana. Informacije na tel: 024-546-061.

Prodaje se kuća u centru sela Golubinci, Šimanovačka 14, na parceli 796 K. O. Golubinci koja s parcelom 797 čini jednu cjelinu – plac u građevinskom području, ukupne površine 25a i 14m². Dragan 063-509-902.

Prodaje se poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K.O. Golubinci. Dragan 063-509-902.

Prodaje se elevator, plug leopard dvobrazni, špediter, auto lada samara (i krovni nosač i auto prikolica trabanta), motor. Tel: 024/528-682.

Roleri i starinska kolijevka, ormari, kreveti, virangoši, stol, stolice, bunjevačka ruha, marama, pregače i sl. Tel: 024/532-570.

Izdajem apartman u Šantićevoj ulici u Subotici. Tel: 063/865-55-96.

Dvobrazdni plug 14, roleri, bunjevačka ruha, papuče, marama i slično, starinska kolijevka. Tel: 024/528-682.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomesecnog djeteta i pripomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem garsonjeru u centru Subotice. Tel: 065 6081194.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, temljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (Sl. glasnik RS br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTEJU ZA ODLUČIVANJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Podnositelj zahtjeva DESIGN OFFICE Miloš Atić PR radnja za projektovanje, Subotica, Braće Radić br. 12, ovlašten od poduzeća BAMA d.o.o., Subotica, Matije Korvina br. 17, podnio je Zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš projekta »Izgradnja nadstrešnice za odlaganje opasnog i neopasnog otpada«, zaveden pod brojem IV-08/I-501-243/2019, a koji se planira na katastarskoj parceli 33964/1, KO Donji grad, Subotica, Ulice Batinska br. 94 (46.081346°, 19.639441°).

Uvid u podatke, obavijesti i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj (Trg slobode 1, Gradska kuća, I. kat, soba 128).

Zainteresirana tijela, organizacije i javnost u roku od deset dana od dana objavljivanja ove obavijesti mogu dostaviti mišljenja o potrebi procjene utjecaja predmetnog projekta na životni okoliš, osobno ili poštom na gorenavedenu adresu ili elektronički na adresu zivotnasredina@subotica.rs.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji VAŽI DO 24. 9. 2019.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju Hrvatske riječi.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga CroArt prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC Bunjevačko kolo, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

AKCIJA!

SG

internet

već od
649 din

SUBOTICA KARAOĐEVIĆ PUT 2 TEL: 024/555785 WWW.TIPPNET.RS

»Srednja Mostonga« postat će zaštićeno područje

Početkom srpnja Ministarstvo zaštite okoliša objavilo je pokretanje postupka zaštite Krajolika iznimnih odlika »Srednja Mostonga«. Riječ je o predloženom zaštićenom području koje se nalazi uzduž desne obale nekadašnjega toka rijeke Monstonge od šume Kurjačica kod Apatina do Karavukova. Danas su to prostrani pašnjaci, vlažne livade, šumo-stepa i vrijedni ostaci hrastovih šuma u okolici Apatina, Svilojeva, Bogojeva, Sonthe, Doroslova i Srpskoga Miletića.

Ime rijeke Mostonge želi se »oživjeti« promoviranjem i zaštitom ovoga prostora ukupne površine od 3.130 ha, od čega je većina u javnom i državnom vlasništvu. Već sada ovo područje, prema tumačenjima ekologa koji su sastavili studiju kojom su Pokrajinskoj vladi predložili zaštitu, ima veliku međunarodnu vrijednost, osobito za rijetke biljke i za ptice. Naime, kako u studiji zaštite navode dr. **Jadranka Delić, Jelena Stanišić** i njihovi suradnici iz Pokrajinskog zavoda za zaštitu prirode, tijekom vremena između Dunava i Mostonge razvio se poseban režim površinskih voda i uvjetovao razvitak staništa, naročito zaslanjenih livada, koje su rijetke u cijeloj Panonskoj nizini, a sačuvane održavanjem tradicionalnoga stočarstva. Navode da na tom području rastu vodena bradica, mađarski veprovac, kaluždarka, Schwartzbergova bokvica, sasa i pozni zumbul, da u vodama pliva rijetka gavčica, a da područje prelijeću orao štekavac, crna roda, crna lunja, crna žuna, bjelovrata muharica i zlatovrana i mnogo toga drugog.

Po Zakonu o zaštiti prirode, područje za koje je počeo postupak zaštite već se smatra zaštićenim. Očekuje se da će zaštita

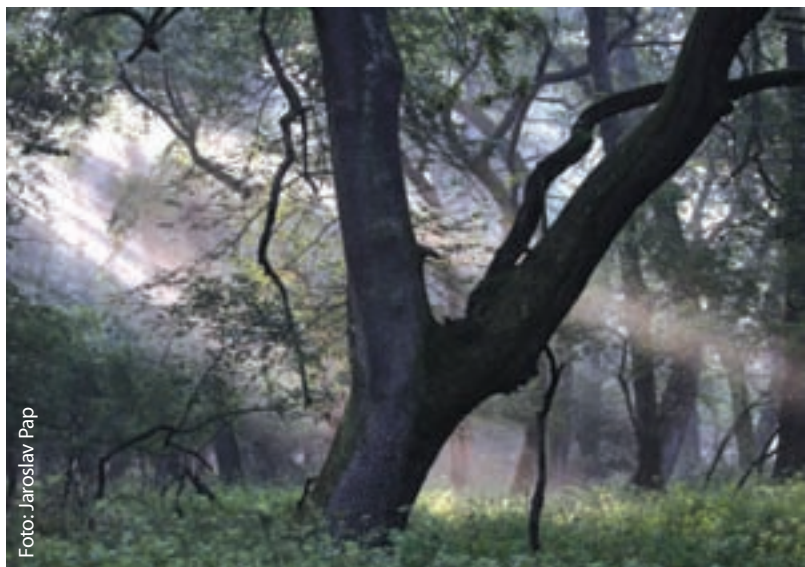

Foto: Jaroslav Pap

pomoći i održavanju te poticajima za razvitak turizma, naročito zasnovanoga na prirodnim vrijednostima negdanih pustara, od kojih su među najvećima Gornja i Donja slatina između Bogojeva i Doroslova, Sončanska i Apatinska slatina. Najveća bojazan zaštitara prirode je preoravanje nekada prostranih pašnjaka, nestanak stoke i promjene režima vode.

M. Tucakov

GRAD SUBOTICA
GRADSKA UPRAVA
TAJNIŠTVO ZA GRAĐEVINARSTVO

U skladu s člankom 45 a. Zakona o planiranju i izgradnji (*Službeni glasnik RS*, br. 72/09, 81/09-ispr., 64/10- odluka US, 24/11, 121/12, 42/13- odluka US, 50/13- odluka US, 98/13- odluka US, 132/14, 145/14, 83/18, 31/19 i 37/19 – dr. zakon)

o g l a š a v a

RANI JAVNI UVID POVODOM IZRADE

Izmjene i dopune dijela Plana detaljne regulacije za dio MZ Prozivka u Subotici

Odluka o izradi navedenog plana je objavljena u *Službenom listu Grada Subotice* broj 23/2019.

Rani javni uvid bit će održan od 23. rujna do 7. listopada 2019. godine radnim danima od 8 do 15 sati, u Gradskoj upravi Subotice, Trg slobode 1, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, ured br. 204.

Tajništvo za građevinarstvo, kao nositelj izrade navedenog plana, organizira rani javni uvid u cilju upoznavanja javnosti s općim ciljevima i svrhom izrade navedenog plana, mogućim rješenjima za razvoj prostornih cjelina, mogućim rješenjima za urbanu obnovu, kao i efektima planiranja.

Pozivaju se tijela, organizacije i javna poduzeća koji su ovlašteni utvrđivati uvjete za zaštitu i uređenje prostora i izgradnju objekata da daju mišljenje u pogledu uvjeta i neophodnog opsega i stupnja procjene utjecaja na životni okoliš.

Pravne i fizičke osobe mogu dostaviti primjedbe i sugestije u pisanoj formi Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), Trg slobode 1, od 23. rujna do 7. listopada 2019.

Primjedbe i sugestije pravnih i fizičkih osoba koje evidentira nositelj izrade mogu utjecati na planska rješenja.

U povodu podizanja spomenika svjetskom prvaku u brzom hodanju

Đuro Stantić ponovo hoda

I Vermesu i Sariću grad se primjereno odužio za njihova djela i dostignuća podizanjem spomenika. Nažalost, oni nemaju titule svjetskih prvaka niti su nositelji zlatnog odličja s međuolimpijskih igara koje posjeduje Đuro Stantić, a pronosio je slavu Subotice svugdje gdje je nastupao * Ni Grad niti sportske institucije i organizacije nisu našle za shodno da na neki način pomognu podizanje spomenika Đuri Stantiću

■ Nikola Matković s Đurom Stantićem

Prošle subote, 7. rujna, otkriven je spomenik prvom subotičkom svjetskom prvaku nedaleko od njegove kuće odakle je krenuo na put vrsnog sportaša. Počeo je sportsku karijeru u čizmama uz smijeh svih sudionika, gledatelja i sudaca na terenu Palića krajem devetnaestog stoljeća, točnije 1896. godine. Spomenik je napravljen na osnovu fotografije ovog našeg sportaša s njegovim trenerom **Nikolom Matkovićem**. Začetak podizanja spomenika pokrenut je napisom o **Đuri Stantiću** 2009. u listu *Glasnik Pučke kasine 1878* povodom kojeg se pismenim putem javila **Nada Kozarić** – da je ona živa članica porodice Đure Stantića. Ona jer praunuka sestre Đure Stantića, koji se nije nikad ženio. Nakon više dogovora pokrenut je postupak za podizanje spomenika ovom vrsnom sportašu koji je od običnog interesenta i koji je na Paliću gledao atletičare okuplje-

ne oko **Lajosa Vermesa**, najvećeg propagatora sporta u južnoj Ugarskoj, Bačkoj i Subotici, u drugoj polovici XIX. stoljeća postao svjetski prvak.

Na otkrivanju spomenika govorio je **Mihály Vermes**, unuk Lajosa Vermesa, evocirajući zasluge i dostignuća Đure Stantića, koji je postao prvi svjetski prvak 1901. u Berlinu i nositelj zlatnog olimpijskog odličja na održanom natjecanju u povodu deseto-godišnjice od osnivanja modernih Olimpijskih igara na kojem je osvojio 1906. to odličje u brzom hodanju na 3.000 m.

Od ismijavanja do medalja

Na svom prvom natjecanju, vjerojatno još 1896., pojavio se na startu na Paliću sa željom da se natječe. Suci na startu i natjecatelji su ga ismijali, jer je bio u košulji, hlačama i čizmama. Uporan i željan da se oporba s pravim sportašima stao je na vanjsku stranu staze i dao im prednost od dvije-tri stotine metara te krenuo za njima obilazeći dužu stazu i konačno ih sve prestigao i stigao na cilj prvi uz ovacije publike. Prvi sportski trener i profesor u Subotici Nikola Matković je prepoznao u Đuri Stantiću nesporni talent i započeli su s treninzima. Đuro je svakodnevno prije odlaska na radno mjesto u Gradsku kuću odradio trening od svoje kuće do Palića i natrag. Tako je počelo, jer je veoma brzo počeo postizati dobre rezultate i pobjeđivati. Tako je već tih prvih godina pobjeđivao u Subotici, Budimpešti, Beču, Beogradu, Novom Sadu da je mogao na temelju svojih rezultata sudjelovati na međunarodnom natjecanju u Berlinu gdje je na 75 km u brzom hodanju osvojio prvo mjesto i titulu svjetskog prvaka.

Za prvih pet godina, nastupajući na 55 utrka, osvojio je uvijek prva mjesta. Na vijest da će biti organizirano natjecanje za proslavu 10 godina od osnivanja modernih Olimpijskih igara (1896.) u Ateni Subotičani su očekivali da će Đuro Stantić dobiti službeni poziv da bude član reprezentacije Ugarske, koja se prijavila za ovo natjecanje. Đuro Stantić je uvršten u ekipu Ugarske, koja je otišla na ovo natjecanje koje se smatralo međuolimpijadom. Na ovom natjecanju je Đuro Stantić bio premoćan, a kako ga neki natjecatelji nisu mogli stići, počeli su trčati i prestigali su ga u cilju, ali su bili diskvalificirani od grčkog prijestolonasljednika **Konstantina** pa je Stantić proglašen pobjednikom. Svoj život je završio na radnom mjestu u Gradskoj kući 10. srpnja 1918.

i pokopan je na Bajskom groblju na čijem križu piše: »Počasni član subotičkog sportskog društva i olimpijac iz Atine 1906. g. i svjetski prvak. U zdravom tijelu zdrav duh«.

Grad mu se nije odužio

Lajos Vermes sa svojih 16 pokala, 35 titula, 250 medalja, 140 lovorovih vijenaca, 120 diploma kao i za ogromno propagiranje sporta na jugu Ugarske zavrijedio je svakako dobiti spomenik, koji je postavljen na Paliću. I **Ivan Sarić**, za svoja dostignuća u atletici, biciklizmu, motociklizmu a pogotovo u avijatici jer je prvi poletio na ovim prostorima još 16. listopada 1910., nesumnjivo da zavrjeđuje spomenik koji krase naš grad.

I Vermesu i Sariću grad se primjereno odužio za njihova djela i dostignuća podizanjem spomenika. Nažalost, oni nemaju titule svjet-

skih prvaka niti su nositelji zlatnog odličja s međulimpijskih igara koje posjeduje Đuro Stantić, a pronosio je slavu Subotice svugdje gdje je nastupao i osobno smatram da i Đuro Stantić zavrjeđuje isto. Ni Grad niti sportske institucije i organizacije nisu našle za shodno da na neki način potmognu podizanje spomenika Đuri Stantiću. Ostalo je da ovom vrsnom sportašu i prvom nositelju u Subotici titule svjetskog prvaka i zlatnog odličja s međulimpijske spomenik podiže umirovljena učiteljica Nada Kozarić. Đuro Stantić danas kao da hoda i dočekuje posjetitelje Subotice i ispraća ih put Europe.

Spomenik je izradio **Franjo Mačković** i otkriven je 7. rujna na platou kod Vatrogasnog doma, na krivini Ulice Maksima Gorkog i Beogradskog puta u prisustvu blizu stotinjak poštovatelja Đure Stantića i prijatelja porodice. Šteta je što mediji nisu bili previše zainteresirani za ovaj događaj.

Ljudevit Vujković Lamić

Diploma 1901.

Rodna kuća

POGLED S TRIBINA

Nogometna jesen

Kalendarski gledano jesen nam stiže ovoga tjedna, ali nogometna jesen uveliko je u tijeku. I to kakva. Prva hrvatska nogometna liga (1. HNL) stigla je do 8. prvenstvenog kola, a *Hajduk* je još uvijek vodeća momčad. Istina, *Dinamo* ima susret manje, ali to je derbi protiv *Rijeke* u kojemu je sve moguće. Upravo u ovom posljednje odigranom ligaškom kolu jadranski derbi su odigrali *Rijeka* i *Hajduk*, no susret je završio remijem na Rujevici (1:1). *Dinamo* je u iščekivanju starta u Ligi prvaka odigrao slabo protiv *Istre*, ali je i jedan pogodak u mreži gostiju iz Pule bio dovoljan za važna tri boda. Treći ozbiljniji pretendent na prvoligaški vrh, *Osijek*, odigrao je doma samo neriješeno protiv novog prvoligaša *Varaždina* (2:2) i propustio priliku održati bodovni priključak s vodećim dvojcem. Zbog svega navedenoga zbilja je 1. HNL postala zanimljiva za gledati i pratiti, jer s obzirom na okolnosti (*Dinamovo* sudjelovanje u Ligi prvaka), bit će još mnogo neizvjesnih duela.

Glede *Dinama* i njegove europske odiseje, koja je započela domaćim susretom protiv *Atalante*, sve ljubitelje hrvatskog nogometa iznimno zanima hoće li ovoga puta *modri* učiniti nešto više od pukog sudjelovanja. Kako je to bio slučaj prigodom posljednjih nastupa među najboljim momčadima Staroga kontinenta. Skupina u kojoj je *Manchester City* apsolutni favorit, a *Šahtar* i *Atalanta* objektivno protivnici protiv kojih se može i mora nogometno parirati, trebala bi donijeti posve opravdanu nadu da bi se ponovno moglo dohvatiti europsko proljeće. Markar i kao trećeplasirana momčad koja nastavlja natjecanje u Ligi Europe. Temeljem onoga što je *Dinamo* pokazao u svojoj prošloj europskoj odiseji, a momčad je manje-više jednaka (i trener, također), ne bi bilo nerealno očekivati da *modri* naprave još jedan veliki rezultatski iskorak.

Ova nogometna jesen mogla bi biti zbilja zlatna. Ne samo zbog boje listova koji će opasti s bezbrojnih grana nego zbog rezultata koje bi hrvatski prvak mogao polučiti u narednim jesenskim mjesecima.

Pa neka tako i bude.

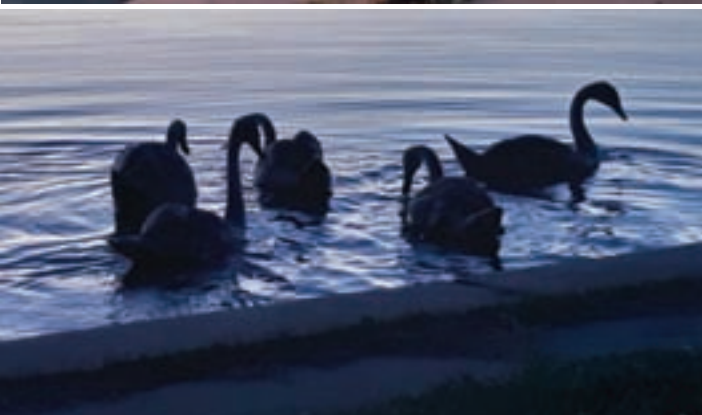
Dinamo ima kvalitetu za visoke domete.

Treba samo to pokazati i dokazati ove nogometne jeseni.

D. P.

U NEKOLIKO SLIKA

Labuđe jezero

Iz Ivković šora

Eto tudak...

Piše: Branko Ivković

Faljnjs, čeljadi. Jevo, ode kod mene pod orasom se baš vodi opasna politika. Sto puta sam kazo da više neću razglabat o politici ama baš ni rič, al ova dvojca, moji dobri pajdaši dođu kod mene pa krenu s divanom, a ja se oma uvatim kugod muva na muvaru pa se samo zakr- vimo oko tog ko je bolji ovi jal oni, a kad se sitimo, jal očemo da se siti- mo, ispadne da su nam isti i jedni i drugi. Paoru nije bilo nikad kako Bog zapovida, uvik je samo priživljava, di ko se i izdigo malkoc a tog su oma odozgor klepnili po glavi. Tako vam to oduvik, srdio se ko jal ne srdio, po di ko se još i sića: posli onog rata su obećavali med i mliko, tirali svit u kojikake zadruge, uzimali zemlju u agarnu, usitnilo se to malo zemlje pa se od nje teško živilo. Sad se dio vratio, svit i nakupovo koliko je ko mogo al se nadotalili koji kakidugovi, porezi, reštancije makar otkaleg, eto tudak, pa se moralo dignit i ti novi mašina jel su stare već dotrvale i izandale a sad male cine žita i kuruza, a i cincokreta, pa se opet mora stiskat trbu i bušit nove jame na kajišu. Krenila i dica u škulu borme, a i tu kugod da nije svaki svoj. Jedni divane ovo, a drugi ono. Vele da knjige ne valjaju one od lani, pa se moraju kupovat nove. A, majkuša mu njegovog, jesu l te knjige opravljene od tista jal kakog ila što se pokvari za godinu, jal moždar uzvišti kugod lanjski dunc pa se ova mladež što se i osmilila imat dicu opet baca na trošak što kako vidim po mojoj unuki nije baš ni mali? Te sveske, te niki listovi radni. Kugod da je to firma, pa triba upisivat svaki alat jal šrof u njeg, pa ondak malkoc dite triba i zaodit... Ta šta da divanim, mučili se naši baće i nane, mučili se mi a sad na žalost muče se i naša dica. Velim ja ovoj dvojci nedokazani da je za paora uvik isto, a oni samo divane biće bolje kugod da su se učlanili i oni u kaku partiju od ovi što stalno obećavaju. Ne borme, Branišu više niko neće natantat da za koga maše barjakom, makar i onim najmanjim što zalipe na prut. Braniša se dobro opeko, mavo mavo za svoje uvik, a kad njemu tribalo pomoć niko ni prstom nije mako. Još se i smijali di ko, a i krajčili od njeg ko da je, božem prosti, kužan. Pitali me ono podavno tu niki što se zovu kugod mi, a nismo mi, kojim jeto ja idem pravcom a ja njim lipo odgasio: »Eto tudak, širokim Somborskim drumom pa lipo livo Ivković šorom«. Nisu se više oglašavali a pravo da velim nisam se ni raspitivo baš vrlo, imam ja pričeg posla. Triba prasice poprodavat, pa krmače ocigurat, sve mi obore istrle sveca njim njevog bisnog, a o njivi da ne divanim. Jevo, prispili i kuruzi, triba brat a digod sam šiljak zametnio. Sakrio ga sam od sebe, pa nikako da ga nađem. I sičivo mi se rasklamalo pa ga moram odnet Stipanu bo- gnaru da ga nasadi ako tio. I majstori se niki sad mole gore neg da su dok- tori. Ta šta divanit, posla koliko voliš a novaca niotkaleg. Vidim niki dan da ni povrtari nisu dobro prošli, nema ko otkupit a ni platit papriku kako je privatluk u *Medoproduktu* zavlado. Maniče se svit ove poljoprivrede pa neću imat di ni u nadnicu ić. Ajd, zbogom, čeljadi moja.

Bać Ivin štodir

Sve ide priko reda

piše: Ivan Andrašić

Bać Iva već niko vrime ne vidi ni mlađega o kuma Tune, nit kogagod o njegovi. Kum i kuma još pri par godina kupili kuću u varoši, pa je oma i ispravljali i primundurili nako kako ona tila. Priselili se ščim bila gotova. Bać Ivu i njegovu nisu zvali ni na čast, vada nisu pristali međ ve što jim sad dolazu u kuću. Kako čo u selu, voga lita ko nji ošo i mlađi š njegovima. Kumu Tune i njegove se pridala jedna baka o devedes godina, imala švapcku penziju, na banke ofanj novaca i kuću ko nji u komšiluku, veću o njeve. Sirota, poživila još nekoliko miseci, pa jim ostavila lipi imetak. Kuću malo priuredili, pa oma u varoš dovukli i mlađega i njegove. Jedino stariji i njegovi ostali u selu u prandidovcke kuće, mada mislili da će oni u varoš. Doduše, dozidali još jedan sprat, a no dole bogato priuredili. Cilo selo se čudilo i pitalo, otkud jim najedamput toliko. Dok se kum Tuna i njegova nisu latili politike, ni ji ker imo za čega ugrist. Bać Iva u tomu štodiru malo i zadrmo. Preznijo se, taksa najedamput zalajo i to bisno, drot da pokida. Oma izašo odrezit vraca, a no kum Tuna i njegova, š njima i dite i cura o njevoga mlađega. Dite će na godinu u škulu, cura dvi godine mlađa o njega. Svi unišli, uto i bać Ivina došla iz stražnjega dvora, išla pokupit jajca. Skuvala kafu, dica ma naljala kabezu, na po astala metnila tanjur škvarkima pogačica i tanjur pite jabukama. Dica nisu ni fala rekla, stala zavrtat nosevima. Ne bi vake kabeze kaku dobila, nego bi nikake u zeleni plehani ko konzervi. I stalno ništa iskali i džalakali, ni se o nji moglo ni divanit. Umirili se istom ka jim kum Tunina dala telefone u šake. Zablandali se u nji i više ji nisi mogo čut. Nisu se dugo zadržavali, velu ka su već tu, otiče malo i ko starijega. Ščim ostali sami, Bać Iva sijo za sokočalo, priko njega i brže i bolje mož doznat šta ima novoga neg priko televizije. I skoro nikada to baš i ni lipo, al vada zavladała taka vrimenta. Jal možda taki ljudi. Eto, vidi da naj što gospodari školama, al ga kanda niko ništa ni ne pita, obnarodovo da će na godinu sve škole u države imat sokočala što letu i nikake male robote, pa nek se dica lipo uču kako š njima triba upravljat. Veli, tako bi se dica ujedno cigrala, a krostu cigru i naučila koišta što će jim cili život tribovat. A vamo i u školama u kojima se već uču sokočala, dite za ocenu nabifla napamet, najviše no što tribovalo znat pri dvajs godina, pa bude i tako, da škular dobije peticu, a novo sokočalo ne zna ni zapalit. Taj što gospodari školama, a niko ga ništa ne pita, veli Englezi nam dali nikake velike novce, što će bit rasporediti po svima školama za učit sokočala. Bać Iva se samo pita jal ti Englezi znadu, a ko zna jal znade i taj naš, da u našima školama nema ni flis papira ni sapuna, da su u više od polak škula ajzle još uvijek ne o pri pedešezdes godina, nake što se na nji mora čučnit. Jal znadu, da u puno škula zidovi dreču za krečim, da ti sve stra pogledat u nji i iznutri i spolja? A ko zna, možda i znadu, al se držu reda da sve mora it priko reda.

NARODNE POSLOVICE

- Oboje je zlo: i svima vjerovati, i nikome.
- Slogom rastu male stvari, neslogom se i najveće raspadaju.
- Počni! Započeto je pola djela.
- Bol se svlada strpljivošću.

VICEVI, ŠALE...

Ivica imao pismeni iz matematike i učiteljica ga prije početka opominje:

- Ivice, iskreno se nadam da te ovoga puta neću uhvatiti kako prepisuješ.
- Iskreno se nadam i ja, učiteljice.

Javljaju se policajci:

- Šefe, stigli smo na mjesto zločina.
- Kakva je situacija?
- Žena je ubila muža: 12 uboda, dvije prostrijelne rane, natučen i izbačen iz stana.
- Bože! I što vam je rekla kao razlog?
- Veli da je njen muž počeo hodati namjerno po tek obrisanom i mokrom podu.
- Jeste li je uhapsili?
- Nismo još šefe. Čekamo da se pod osuši.

Učiteljica kori malu Maricu:

- Marice, pa što je ovo? Ja sam u tvojoj dobi već znala čitati, pisati i računati, a ti se ni malo ne trudiš i ništa ti ne ide.
- Mala Marica:
- Lako je Vama kada ste Vi sigurno imali dobru učiteljicu.

Vremeplov – iz naše arhive

Stjepan Mesić i Marija Turkalj

Subotica, srpanj 2005.

**PETAK
20.9.2019.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Žrtve ljubavi
11:10 Riječ i život
12:00 Dnevnik 1
12:25 Karipski cvijet
13:15 Dr. Oz
14:00 Normalan život
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:48 Korak do neba
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Vinkovačke jeseni -
Svečano otvorenje 2019.
21:35 Čovjek zvan Hrabrost,
američki film
23:25 Dnevnik 3
00:00 Zlato, američki film
01:55 Dr. Oz
02:35 Dnevnik 3
02:50 Sport
02:53 Vijesti iz kulture
03:01 Ptica dinosaur,
dokumentarni film
03:51 Voli me zauvijek
04:36 Skica za portret
04:51 Dnevnik 2
05:33 Karipski cvijet
05:24 Kultura s nogu

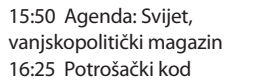

05:54 Regionalni dnevnik
06:38 Teletubbyji
07:02 Juhuhu
08:26 Laboratorij na kraju
svemira: Električni flomasteri
08:36 Gradski heroji
08:50 Naprijed, Go Jetteri!
09:01 Andyjeve divlje
pustolovine, dokumentarna
serija za djecu
09:18 Pustolovine Prudence
Petitpas, crtana serija
09:44 Flipper i Lopaka
10:09 Lavlji brlog, serija
10:34 Vučja krv
11:04 Psi, ta izvanredna
bića: Moćni u pokretu 1. dio,
dokumentarna serija
11:33 Dr. Bergmann
12:21 Zavolite svoj vrt uz
Alana Titchmarsh
13:11 Istina ili mit: Za dobar
vid treba jesti mrkvu
13:21 Izopćenje, film
14:52 Istina ili mit: Mačka je
opasna za trudnice
15:01 Svjetski biseri
16:00 Regionalni dnevnik

16:44 Ptica dinosaur,
dokumentarni film
17:35 Luda kuća
18:11 Svaki dan dobar dan:
Želja za majčinstvom
18:54 Izradi sam: Rukavice
19:00 Pustolovine Prudence
Petitpas, crtana serija
19:29 POPROCK.HR
20:05 Blizu neprijatelja, serija
21:10 Ubojstva u Sandhamnu
22:43 Slijepa ulica, serija
00:35 Izopćenje, film
02:07 Noćni glazbeni program

**SUBOTA
21.9.2019.**

06:48 Klasika mundi :
Otvorenje 48. Varaždinskih
baroknih večeri - Katedrala
Uznesenja Blažene Djevice
Marije Varaždin, 21.09.2018.,
snimka koncerta
07:50 Bravados, američki film
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
11:10 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:27 Veterani mira
13:19 Zdrav život
13:51 Zajedno u duhu
14:28 Prizma
15:20 Istrage prometnih
nesreća
15:50 Agenda: Svijet,
vanjskopolitički magazin
16:25 Potrošački kod
17:00 Vijesti u 17
17:20 Manjinski mozaik:
Rekla sam Da
17:40 Lijepom našom:
Pleternica 1
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7
20:05 16 blokova, američko-
njemački film
21:50 Greben spašenih,
američko-australski film
00:05 Dnevnik 3
00:50 Braven, kanadski film
02:20 Dnevnik 3
02:53 Bravados, američki film
04:28 Voli me zauvijek
05:13 Skica za portret
05:28 Dnevnik 2
06:10 Veterani mira
06:55 Prizma

05:53 Regionalni dnevnik
06:37 Teletubbyji
08:28 Čarobna ploča - Svijet
oko nas

05:53 Regionalni dnevnik
06:37 Teletubbyji
08:28 Čarobna ploča - Svijet
oko nas

08:42 Gradski heroji
08:57 Naprijed, Go Jetteri!
09:11 Andyjeve divlje
pustolovine
09:25 Volim životinje: Svinja
09:33 Profesor Baltazar
09:42 Juhuhu
09:45 EBU drama: Najkraći
put do Brazila
10:02 Ovo je umjetnost
10:52 Istina ili mit: Većina
djece s Downovim
sindromom ima starije
roditelje
11:03 Vrtlarica
11:37 George Clarke -
Čudesne zamisli
12:30 Špica, riva, korzo
13:46 Auto Market
14:22 Ubojstva u Sandhamnu
16:00 Regionalni dnevnik
16:29 Dehesa, dok. film
17:24 Blagajnica hoće ići na
more, hrvatski film
18:53 Izradi sam: Dječji
štednjak
18:59 Inspektor Gadget
19:15 Glazbeni Top20
20:05 Dinastije: Čimpanza,
dokumentarna serija
21:00 Neobični planet:
Uzdah, dokumentarna serija
21:49 Preživljavanje u divljini
22:39 Slijepa ulica, serija
00:31 Uvijek je sunčano u
Philadelphiji
00:56 Noćni glazbeni program

**NEDJELJA
22.9.2019.**

08:00 Sedam godina
vjernosti, američki film
- Zlatno doba Hollywooda -
filmovi Marilyn Monroe
09:45 Biblija
09:55 Zagreb: Ekumensko
bogoslužje, prijenos
11:08 Pozitivno
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Split: More
14:00 Nedjeljom u dva
15:05 Kad je ljubav u pitanju,
američki film
16:30 Mir i dobro
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kratki dokumentarni
film
17:40 Volim Hrvatsku
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6/45
20:05 "Ko te šiša
20:40 Cuba si, Cuba no -
dokumentarna serija
21:40 Plavi planet II: Obale,

dokumentarna serija
22:35 Dnevnik 3
23:15 Sedam godina
vjernosti, američki film
- Zlatno doba Hollywooda -
filmovi M.Mnroe
01:00 Red Carpet i Dodjela
nagrade Emmy, prijenos
05:00 Dnevnik 2
05:42 Skica za portret
05:57 Split: More

06:05 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Teletubbyji, animirana
serija
08:26 Luka i prijatelji: Sva lica
cvijeća
08:53 Grantchester
10:00 Vinkovačke jeseni
2019. Svečani mimohod,
prijenos
12:05 Paul Hollywood:
Život jednog slastičara,
dokumentarna serija
12:30 Dobar, bolji, najbolji...
britanski slastičar
13:30 Indeks
15:25 Viktorija
16:25 Magazin LP
16:50 Rukomet, LP
17:40 Buzetski dani,
reportaža
17:48 Rukomet, LP
18:35 Odbrojanje do
Tokija
19:00 Jinx, Dom sportova
2018., snimka koncerta 1.dio
20:05 Amelie, francusko-
njemački film - Filmovi s 5
zvjezdica
22:05 Medici, gospodari
Firence, serija
23:00 Graham Norton i gosti
23:45 Američka Valhala,
glazbeno-dokumentarni film
01:05 Noćni glazbeni
program

**PONEDJELJAK
23.9.2019.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:20 Žrtve ljubavi,
telenovela
11:10 Treća dob
11:35 Bonton
12:00 Dnevnik 1
12:25 Karipski cvijet
13:15 Dr. Oz

14:05 Plodovi zemlje
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:53 Korak do neba
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Liječnici političari,
dokumentarna serija
21:00 Patrola na cesti,
dramska serija
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Romano Bolković - 1
na 1, talk show
00:10 Agenda: Svijet,
vanjskopolitički magazin
00:40 Varalice
01:20 Dr. Oz
02:00 Dnevnik 3
02:26 Divlja priroda
Baltičkog mora: Između
Danske i Latvije,
dokumentarna serija
03:16 Bijela robinja,
telenovela
04:01 Voli me zauvijek,
telenovela
04:46 Skica za portret
05:01 Dnevnik 2
05:43 Karipski cvijet

05:00 Peti dan
06:00 Riječ i život
06:34 Juhuhu
06:35 Teletubbyji
10:05 Lavlji brlog, serija
10:30 Vučja krv
11:05 Indeks
11:35 Dr. Bergmann
12:30 Zavolite svoj vrt uz
Alana Titchmarsh
13:30 Hotel Normandy,
francuski film
15:00 Svjetski biseri
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Divlja priroda
Baltičkog mora: Između
Danske i Latvije,
dokumentarna serija
17:40 Auto Market
18:10 Dokumentarna
emisija/film - kratka forma
18:20 TV Bingo
19:00 Pustolovine Prudence
Petitpas, crtana serija
19:30 POPROCK.HR
20:05 Stadion
20:30 The Best FIFA football
awards, prijenos
22:00 Stadion
22:35 McMafia
23:30 Kuća od karata
00:20 Hotel Normandy,
francuski film
01:45 Noćni glazbeni program

UTORAK 24.9.2019.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Žrtve ljubavi, telenovela
11:10 Glas domovine
11:35 Informativka
12:00 Dnevnik 1
12:25 Karipski cvijet, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:05 Znanstveni krugovi
14:30 Zdrav život
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:50 Korak do neba
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 U svom filmu: Danijela Martinović
21:00 Klub 7
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Hrvatska za 5
00:15 Varalice
00:55 Dr. Oz
01:35 Dnevnik 3
02:01 Divlja priroda
Baltiškog mora: Između Estonije i Finske, dokumentarna serija
02:51 Bijela robinja, telenovela
03:36 Voli me zauvijek, telenovela
04:21 Glas domovine
04:46 Skica za portret
05:01 Dnevnik 2
05:43 Karipski cvijet, telenovela

05:05 Izvan formata
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Teletubbyji
10:05 Lavliji brlog, serija
10:30 Vučja krv
11:35 Dr. Bergmann
12:30 Zavolite svoj vrt uz Alana Titchmarsh
13:35 Le nouveau
15:00 Svjetski biseri
16:00 Regionalni dnevnik
16:43 Divlja priroda
Baltiškog mora: Između Estonije i Finske, dokumentarna serija
17:37 Luda kuća
18:10 Cuba si, Cuba no - dokumentarna serija
19:05 Pustolovine Prudence
Petitpas, crtana serija
19:30 POPROCK.HR
20:05 Blizu neprijatelja, serija
21:00 Dodjela nagrade Emmy, snimka
22:35 McMafiga
23:30 Kuća od karata
00:20 Le nouveau
01:40 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 25.9.2019.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Žrtve ljubavi
11:10 Eko zona
11:35 Bonton
12:00 Dnevnik 1
12:25 Karipski cvijet
13:15 Dr. Oz

14:05 Potrošački kod
14:30 Pogled preko granice - Hrvati u BiH
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:51 Korak do neba
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7
20:05 Kultura s nogu
20:36 Destinacija: Hrvatska, emisija o turizmu
21:03 Mijenjamo svijet: Intervju s Putinom, dokumentarna serija
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Nikolaj i Aleksandra - Pisma, dokumentarni film
00:20 Varalice
01:00 Dr. Oz
01:40 Dnevnik 3
02:06 Divlja priroda
Baltiškog mora: Između Finske i Švedske, dokumentarna serija
02:56 Bijela robinja, 03:41 Voli me zauvijek
04:26 Kultura s nogu
04:56 Skica za portret
05:03 Dnevnik 2
05:45 Karipski cvijet

05:20 Što je klasika?
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Teletubbyji
10:05 Lavliji brlog, serija
10:30 Vučja krv
11:05 Luka i prijatelj: Šume
11:35 Dr. Bergmann
12:30 Zavolite svoj vrt uz Alana Titchmarsh

13:25 Kradljivac ruža, film
15:00 Svjetski biseri
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Divlja priroda
Baltiškog mora: Između Finske i Švedske, dokumentarna serija
17:50 Rukomet, kvalifikacije za EP
19:30 POPROCK.HR
20:05 Blizu neprijatelja, serija
21:00 Prljavi novac, film
22:50 McMafiga
23:45 Kuća od karata
00:35 Kradljivac ruža, film
02:05 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 26.9.2019.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Žrtve ljubavi
11:10 Priče s končom iz borbe Stanka Ferića: Od jadrnika do Polarisa, emisija pučke i predajne kulture
12:00 Dnevnik 1
12:25 Karipski cvijet
13:15 Dr. Oz
14:05 Otkrivamo Hrvatsku: Babina Greda
14:30 Prometej
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:52 Korak do neba
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6/45
20:05 Tko želi biti milijunaš?
21:00 Puls
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3

23:25 Zeleni ratnici: Indonezija - Najonečišćenija rijeka na svijetu, dokumentarni film
00:20 Varalice
01:00 Dr. Oz
01:40 Dnevnik 3
02:06 Gospodari pčela: Naslijeđena stabla
02:56 Bijela robinja
03:41 Voli me zauvijek
04:56 Skica za portret
05:03 Dnevnik 2
05:45 Karipski cvijet

05:20 Knjiga ili život
05:50 Regionalni dnevnik
06:35 Teletubbyji
10:05 Lavliji brlog, serija
10:30 Vučja krv
11:05 Pozitivno
11:35 Dr. Bergmann
12:30 Zavolite svoj vrt uz Alana Titchmarsh
13:30 Zakon Johna
Goodnighta: Mjera za mjeru, američko-kanadski film
15:00 Svjetski biseri
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Gospodari pčela: Naslijeđena stabla
17:40 Luda kuća
18:20 Svaki dan dobar dan: Moj drugi put
19:05 Pustolovine Prudence
Petitpas, crtana serija
20:05 Blizu neprijatelja, serija
21:00 U raljama života, hrvatski film
22:45 McMafiga
23:40 Kuća od karata
00:30 Zakon Johna
Goodnighta: Mjera za mjeru, američko-kanadski film
01:55 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata. Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT 1 utorkom od 11.10 sati. Radijski program *Glasa Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelom svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 i utorkom u repriznim terminima u 3.05 i 20.15 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 21.05, koju prenosi i Prvi program Hrvatskog radija.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice*, na valovima Radio Bačke (99,1 Mhz) emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati. Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

Zov prirode

Lombardija, zašto to

Dobro, nije baš toliko da nemam pojma ali zbilja, gdje li sam bila na satima zemljopisa ili gdje li su sati zemljopisa bili u mom školovanju? I znam da se to često pitam, ali ponavljam. Kada bi mene netko pitao, jedina svrha ovog predmeta bi bila zainteresirati djecu, mlade ljude za putovanja, za stavljanje putovanja na prvo mjesto, na neophodnost putovanja i to nekim divnim pričama o zemljama. Ne znam je li to već upisano kao cilj ovog predmeta u školama, ali ako jest onda način postizanja istog nije dobar. Sredstva nisu opravdala cilj, a praktičan primjer sam ja. Ne mogu se sjetiti niti jednog interesantnog momenta sa zemljopisa. Zapravo, sjećam se bježanja s jednog od satova. Da se odmah razumijemo, nisam bila od tih đaka nego je ovo bio neki kolektivni moment kada smo kao razred htjeli pokazati stav i iskazati revolt. Troje iz razreda je odlučilo ostati, dakle i iz ovog smo pali na zemljopisu, a kamoli s upoznavanjem Lombardije.

Milanska predrasuda

U pravu je svatko tko pomisli da škola nije jedino mjesto koje nas educira. Dosta je do kuće, prijatelja, okruženja, a najviše do nas samih. Dakle, na račun svih nas pišem propust s Lombardijom u smislu zašto se nismo ranije sreli. Možda kriviti Milano, koji je njeno glavno obilježje, mada nemam ništa veliko za pravdati ni te nesimpatije, osim te da mi je Milano sinonim za modu, a moda mi nikad nije budila interesiranja. Ne znam zašto nikada u podacima koje sam obrađivala kada je u pitanju Milano nije zalutao podatak kako baš u Milanu čuči prilika za vidjeti *Posljednju večeru* **Leonarda da Vincija**. Doduše, uz vrlo male šanse jer, koliko sam pročitala, postoji ograničenje u broju ljudi koji u jednom momentu mogu biti u prostoriji, tako da se dešava da u vrijeme sezone karte budu rasprodane nekoliko mjeseci unaprijed. Kad smo kod da Vincija i njegove umjetnosti, a i novih iznenađenja u priči o Milanu, tu su i kanali. O da, Milano ima kanale i to možete provjeriti u četvrti Novilji koja u posljednje vrijeme doživljava procvat, jer je počinju naseljavati umjetnici. Možda sam odmah trebala početi s pričom o umjetnosti i pažnju posvetiti milanskoj katedrali, centu turističke ponude. Mada, popularnost dijeli s razgledanjem izloga u četvrti Quadrilatero d'Oro ali dobro, to je prihvatljivo. Ovo nije članak o Milanu ali sam mu se morala nekako odužiti

kad dodam privlačan i buran noćni život, čuvenu milansku *Scalu* i divne parkove, mislim da će mi oprostiti predrasude.

Otkud priča o Lombardiji

Za sve je kriva ta fotografija i predio na njoj. Dobro, i priča na jednom od blogova o putovanju koje pratim. I jezera. Dakle, riječ je o jednoj od pokrajina Italije, smještenoj na sjeveru. Kao što spomenuh, glavni njen grad je Milano ali kako to obično biva, nije ljepota samo u velikim gradovima nego uzdahe uglavnom odnose jezera, velika jezera i upravo su ona najdivnija u Lombardiji. Probat ću očarati opisom fotografije: prekrasni pejzaži, sela kao izgubljena u vremenu, samostani, vile, muzeji, a o bojama ne treba ni počinjati.

Jezerska četvorka

Sve je počelo od jezera Como; 28 milja dugo, u obliku slova Y, okruženo planinama prepunim malih sela i puno besprekornih panoramskih pogleda. Ne čudi što mi je njegova fotografija iskočila pred očima kad je ovo veoma popularno mjesto među slavnima i oko jezera biste mogli da sretnete **Madonnu, Georga Clooneya, Richarda Bransona** i tko zna još koga s malog ekrana. Ne volim baš destinacije koje su interesantne slavnima, ali računam da i oni imaju ukusa i biraju raj na zemlji. Drugo u mom nizu, a prvo po veličini od jezera u Italiji je jezero Garda. Uz sve ljepote i atrakcije i zanimacije na vodi i oko nje koje nudi, meni najviše pažnje privlači njegova obala s južne strane duge plaže, a sa sjeverne stenovite litice. Biram veslanje i sjedenje i gledanje.

Kad me neke destinacije zaintrigiraju, ne umijem prestati pisati. Sljedeće na meniju jezera Lombardije je jezero Maggiore, formirano od lednika, okruženo brdima, a ukrašeno s tri otoka. Bajka. Njegov sjeverni dio se proteže u Švicarskoj, što prirodi i ljepotama daje još ljepšu dimenziju, kao da mu i ovako nije bilo dosta zelenih brežuljaka i spektakularnih pogleda. Najmanje od današnje lombardijske četvorke je jezero Iseo, ali je njegova veličina skrivena u najvećem jezerskom otoku u Europi, Montisoli.

Sve što sada želim raditi je skriveno u jednom koferu i ovoj priči. Zovu me jezera, njihovi otoci i cijela Lombardija i ja im želim poći.

Gorana Koporan

RADIO MARIJA

NOVI SAD	90,0 MHz
SUBOTICA	90,7 MHz
SOMBOR	95,7 MHz
VRDNIK	88,4 MHz
NIŠ	102,7 MHz
LESKOVAC	107,4 MHz

Spremni za put...

Najbrže i najjednostavnije
do polise putnog osiguranja

FILIJALA SUBOTICA - Karađorđev put 38, tel. 024 555 867

 **MILENIJUM®
OSIGURANJE**

www.webshop.milenijum-osiguranje.rs

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA
I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

"NA TRAGU VJEČNOSTI"

22.09.2019. u 20.00h
SUBOTICA - HALA SPORTOVA
Ulaz: 200 RSD/ 20 HRK

FESTIVAL HRVATSKIH
DUHOVNIH PJESAMA
*Hosana*fest
2019.